

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

456

Upper part of the
G. ...

2(075)

U-15

1903

2010

1000

Բ. Բ

2969

21075

U-15

Փ օ փ օ Խ օ Ծ Է

Հ Ի Ն - Ո Ի Խ Տ

ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՍՐԲԱԶԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ
1933

БРЕЛНОВА
ИМ. СТИВУ
ВОСТОКОВЕДЕН
Академия Наук
СССР

«Եկայք որդեակք իմ
«Եւ լուարուք ինձ
«Եւ զերկիւղ Տեառն
«Ուսուցից ձեզ»

Ս ա ղ մ օ ս

Համառոտած արքունի դպրոցների համար

Զ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ա շ խ ա տ ա ս ի ր ե ց

Ս Ա Հ Ա Կ Բ Ա Հ . Ս Ա Հ Ա Կ Ե Ա Ն Յ

(Միաբան Մոզնոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ)

Տ Փ Խ Ի Ս

Տպարան Տ. Մ. Ռօտինեանցի

1903

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Дозволено цензурою, Тбились, 13-го Декабря 1902 г.

50498-ահ

ՀԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

36104-66

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.

Սրբազնագոյն Կաթողիկոսի Ամենայն Հայոց ծայրագոյն Պատրիարքի Նախամեծար Արարատեան Առաքելական Մայր Աթոռոյ Սրբոյ Կաթողիկէ Էջմիածնի:

Ընթերցեալ գայս գրքոյկ «Սրբազան պատմութիւն Հին-Ուխտի» չգտի ինչ ընդդէմ ուղիղ վարդապետութեան եկեղեցւոյ, ուստի թոյլատրի տպագրութեամբ ի լոյս ընծայել: Ի 27 ապրիլի 1890 ամի ի Ս. Էջմիածին:

Նախագահ տպարանական ժողովոյ՝

Արիստակէս Եպիսկոպոս:

S. S.

և մի փոքր լուսաւոր գիշերը կառավարելու համար: Բացի զըսանցից ստեղծեց նաև շատ աստղեր: Այսպէս անցաւ էլի մի ցերեկ և մի գիշեր ու դարձաւ մի օր՝ չորրորդ օր:

Ե. Աստուած ասաց. «Թող ջրերը լցուեն ձկներով, իսկ օդը՝ թռչուններով»: Այն ժամանակ ջրերը լցուեցան բազմաթիւ կենդանիներով, իսկ օդի մէջ թռչում էին ամեն տեսակ թռչուններ: Այսպէս անցաւ էլի մի գիշեր և մի ցերեկ ու դարձաւ մի օր՝ հինգերորդ օր:

Զ. Աստուած ասաց. «Թող երկրիս վրայ լինին շորքոտանի կենդանիներ — դազաններ և գեռուններ»: Այսպէս էլ եղաւ:

1. Բ. ՄԱՐԳՈՒ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. Աստուած ասաց. «Եկէք մարդ էլ ստեղծենք, որ տէր լինի բոլոր ստեղծուածներին»:

Բ. Աստուած ստեղծեց մարդուն իւր պատկերի նման - վեր առաւ երկրից հող և շունչ փչելով՝ հոգի տուաւ և անունը Ադամ դրաւ:

Գ. Աստուած ասաց. «Լաւ չէ մարդու համար, որ մենակ լինի, ստեղծենք Ադամի նման մէկը, որ նրան օգնական լինի»: Այն ժամանակ Աստուած Ադամին քնացրեց. հանեց կողերից մինն ու նրա համար մի օգնական՝ կին ստեղծեց և անունը դրաւ Եւա: Աստուած օրհնեց նրանց և ասաց.

«Աճեցէք, բազմացէք և լցրէք երկիրն ու տէր եղէք բոլոր ստեղծուածներին»:

Դ. Այսպէս Աստուած երկինքն ու երկիրը վեց օրում ստեղծեց, իսկ եօթներորդ օրում հանդստացաւ և սրբեց այդ օրը:

2. Գ Ր Ա Ն Տ

Աստուած Եզեմ երկրի մէջ մի պարտէզ տնկեց անունը Դրախտ դրաւ: Պարտէզը զարդարեց ամեն տեսակ ծառերով: Ադամին ու Եւային այդ տեղ բնակեցրեց, որ մշակեն և պահպանեն:

Պարտիզի մէջ տեղում երկու ծառ կար՝ մինի անունն էր «ծառ կենաց», իսկ միւսինը՝ «ծառ գիտութեան բարւոյ և չարի»:

Աստուած պատուիրեց նրանց և ասաց. «Պարտիզի բոլոր ծառերի պտուղներից կարող էք ուտել, բացի «ծառ գիտութեան բարւոյ և չարի» ծառի պտղից, հէնց որ նրանցից ուտէք, իսկոյն կմեռնէք»:

3. Պ Ա Տ Ո Ւ Ի Ր Ա Ն Ա Ջ Ա Ն Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ա. Օձը բոլոր կենդանիներից իմաստունն էր. նա եկաւ Եւայի մօտ և ասաց. «Ուզի՞ր է, որ Աստուած ասել է ձեզ, թէ պարտիզը բոլոր ծառերի պտուղներից չուտէք»: Կինը պատաս-

խանէց օձին. «Ո՛չ, մի ծառի պտղից միայն պէտք է չուտենք, եթէ ուտենք, կմեռնենք»: Օձը նորից խօսեց կնոջ հետ և ասաց. «Դուք չէք մեռնի, ընդհակառակն՝ եթէ ուտէք, Աստուած կդառնաք»:

Բ. Կինը հաւատաց օձին և կերաւ պտուղը: Նա մարդուն ևս տուաւ այդ պտղից. նա էլ առաւ և կերաւ:

Գ. Այս բանից ետոյ լսեցին Աստծու ոտի ձայնը պարտիզի մէջ. վախեցան, ամաչում էին, դրա համար էլ թաք կացան: Աստուած ձայն տուաւ Ադամին. «Ո՛րտեղ ես»: Ադամը պատասխանեց. «Վախենում եմ, դրա համար էլ թաք կացայ»: Աստուած ասաց. «Չինի թէ այն ծառի պտղիցը կերար»: Ադամը պատասխանեց. «Քո տուած կինը տուաւ ինձ, ես էլ կերայ»: Աստուած ասաց կնոջը. «Այդ ինչ ես արել»: Կինը պատասխանեց. «Օձը խաբեց ինձ, ես էլ կերայ»:

Դ. Այն ժամանակ Աստուած պատժեց մեղաւորներին—նա ասաց օձին. «Անիծեալ լինիս բոլոր կենդանիների մէջ. փոքրիկ վրայ սողաս և հող ուտես քո ամբողջ կեանքում»: Ետոյ կնոջն ասաց. «Ցաւով որդի ծնես»: Վերջն Ադամին ասաց. «Կերած հացդ քրտինքով ձեռք բերես՝ մինչև որ նորից հող դառնաս»:

Սրանից ետոյ Աստուած Ադամին ու Եւային գրախափց դուրս արաւ: Նրանք սկսեցին հողա-

գործութիւնով պարապել: Դրախտի դրանը սուրբ ձեռին մի պահապան հրեշտակ նշանակեց:

4. ԿԱՅԷՆ ԵՒ ԱԲԷԼ

«. Ադամ եւ Եւան երկու որդի ունեցան— առաջինի անունն էր Կայէն, իսկ երկրորդինը՝ Աբել: Աբելը խաշնարած էր, իսկ Կայէնը՝ երկրագործ: Մի անգամ երկու եղբայրներն Աստծուն զոհ բերին—Կայէնը իւր դաշտի պտուղներից, իսկ Աբելը՝ անդրանիկ վառներից: Աստուած Աբելի մատաղն ընդունեց, իսկ Կայէնինը՝ ոչ: Այս բանի վրայ Կայէնը խիստ բարկացաւ: Աստուած ասաց, «Կայէն, ինչու ես տրտմել. եթէ բարի բան գործես, Աստուած կսիրէ քեզ, իսկ եթէ չար՝ կպատժուես»:

Բ. Չնայելով որ Աստուած նրան զգուշացրեց, բայց նա ոխը սրտից չհանեց և մի անգամ դաշտումը խփեց Աբելին ու սպանեց:

Այն ժամանակ Աստուած հարցրեց Կայէնին. «Ո՛ւր է Աբել եղբայրդ»: Կայէնը պատասխանեց. «Չգիտեմ, միթէ ես նրա պահապանն եմ»: Աստուած ասաց. «Քո եղբոր արիւնը գանգատում է ինձ երկրիս վրայ. անիծեալ լինիս. քո մշակած ագարակը ոչինչ պտուղ չտայ. կրերեալ և տատանեալ թափառես»:

Այնուհետև Կայէնը փախաւ ուրիշ երկիր

գնաց: Աստուած Ադամին ու Եւային մխիթարելու համար՝ նոր որդի պարգևեց, որին անուանեցին Սէթ: Սրա որդիքը բարեսլաշտ մարդիկ էին:

5. ՋՐ Հ Ե Ղ Ե Ղ

«. Կայէնի և Սէթի որդիքը երկրիս վրայ կամաց-կամաց բազմանում էին: Նրանք հետզհետէ վատանում էին—մի մարդ միայն Սէթի ցեղից՝ անունը նոյ, արդար էր, իսկ մնացածը բոլորն էլ մոռացան Աստծուն: Աստուած 120 տարի համբերեց այս բաներին, բայց երբ նրանց չարութիւնը չափից անցաւ,

բ. Աստուած նոյին ասաց. «Ես կամենում եմ ջրով պատժել չար մարդկանց. դու քեզ համար մի մեծ տապան շինիր՝ կպրով ծեփիր թէ դրսից և թէ ներսից: Այդ տապանի մէջ կմտնես դու և քո որդիքը. հետզ կվերցնես ամեն տեսակ կենդանիներից մի-մի դոյզ. նոյնպէս ամեն տեսակ կերակուր՝ թէ քեզ և թէ կենդանիների համար»: Նոյն էլ այնպէս արեց:

գ. Երբ նաւը պատրաստ էր. Աստուած ասաց նոյին. «Մտիր տապան դու և քո ընտանիքը»: Նոյն էլ մտաւ տապան իւր երեք որդիներով, կնոջով, հարսներով և ամեն տեսակ կենդանիներով:

Սրանից ետոյ սկսեց քառասուն օր ու զիշեր սաստիկ անձրև գալ: Ջուրը մեծացաւ. տապանն սկսաւ լողալ: Ջուրն այնքան բարձրացաւ՝ որ ամենաբարձր լեռների գագաթներն անգամ ծածկուեցան—ամենքն էլ խեղդուեցան:

դ. Հարիւր յիսուն օրից ետոյ Աստծոյ հրամանով անձրևներն սկսեցին դադարել, ջուրն իջաւ՝ ցածրացաւ: Տապանը լողալով՝ եկաւ Արարատ լեռան վրայ հանգստացաւ: Նոյը բաց արաւ տապանի պատուհանը և մի ագռաւ բաց թողեց: Ագռաւը ետ չեկաւ: Ետոյ մի աղաւնի արձակեց, բայց որովհետև նա ոչ մի հանգստանալու տեղ չգտաւ, ետ դարձաւ: Նոյը մեկնեց ձեռք և ներս առաւ:

Եօթն օրից ետոյ նոյն էլի մի աղաւնի բաց թողեց: Աղաւնին երեկոյեան դէմ վերադարձաւ՝ բերանին ձիթենու շիւղ բռնած: Նոյն էլի եօթն օր սպասեց և նորից աղաւնուն արձակեց: Այս անգամ աղաւնին ետ չեկաւ: Նոյն իմացաւ, որ երկրիս երեսից ջուրը ցամաքել է:

ե. Այն ժամանակ նոյը դուրս եկաւ տապանից իւր ընտանիքով. Արարատի ներքևում սեղան շինեց ու դո՛հ արաւ:

Այս բանն Աստծուն դուր եկաւ, ուստի նոյին օրհնեց, նրա հետ դաշը կապեց և ասաց. «Քանի որ այս աղեղը երկնքի վրայ տեսնես, իմացիր որ այլ ևս ջրհեղեղ չի լինի»:

Նոյն սկսաւ երկրագործութիւնով պարապել
և այգի տնկել: Նա երեք որդի ունէր Սեմ, Քամ
և Յարէթ: Դրանց որդիքը բազմացան և լցրին
երկիրը:

6. ԲԱԲԵԼՈՆԻ ԱՇՏԱՐԱԿԱՇԻՆՈՒԹԻԻՆԸ.

«. Նոյի թոռները բազմացան Արարատի
ներքևում և տեղափոխուեցին դէպի արևելք—
Նփրատ ու Տիգրիս գետերի միջում պատահեցան
մի ընդարձակ դաշտավայրի, որի անունն էր
Սենաար: Այդ մարդիկն ամենքն էլ մի լեզուով
էին խօսում. սրանք ասացին միմեանց. «Եկէք
այնպիսի մեծ աշտարակ շինենք, որի ծայրը եր-
կինք հասնի»: Զինութիւնն սկսեցին: Աստուած
վերևից նայում էր, թէ մարդիկ ինչ են անում:
Նա ասաց. «Ես կխառնեմ զրանց լեզուները, այն-
պէս որ մէկ մէկու այլ են չկարողանան հաս-
կանալ»:

Ք. Այսպէս էլ եղաւ: Զինութիւնը դադարեց.
մարդիկ սկսեցին Բաբելոնից հեռանալ ու նորից
ցրուել երկրիս զանազան կողմերը:

Բ. ՆԱՀԱՊԵՏՆԵՐԻ ԴԱՐ

Ա. ԱԲՐԱՀԱՄ

7. ԱՍՏՈՒՄԾ ԿԱՆՁՈՒՄ Է ԱԲՐԱՀԱՄԻՆ

«. Միջագետքի Խառան քաղաքում՝ Սեթի
ցեղից մի մարդ էր ապրում՝ անունն Աբրահամ:
Նրա հայրը կուռք էր պաշտում, իսկ ինքը՝ ճշ-
մարիտ Աստծուն: Աստուած ասաց Աբրահամին.
«Թող քո հայրենիքը, բարեկամներդ, հորդ տունը
և գնան այն երկիրը, որ ես քեզ ցոյց կտամ. ես
քեզ մեծ ազգ կդարձնեմ և կօրհնեմ: Քո ձեռով
պէտք է օրհնուին երկրիս վրայի բոլոր ազգերը:
Քո ցեղից մինը կծնի, որ բոլոր մարդոց մեղ-
քից կազատէ»:

Ք. Սրանից ետոյ Աբրահամն իսկոյն դուրս
եկաւ Խառանից, հետն առաւ իւր կին Սառային,
եղբորորդի Դովտին, իւր հարստութիւնը ու հե-
ռացաւ դէպի Քանան: Երբ Քանանացւոց երկիրն
եկաւ ու Միւրքէմ հովիտը հասաւ, Աստուած նո-
րից Աբրահամին ասաց. «Այս երկիրը տալիս եմ
քեզ և քո որդւոց», Աբրահամն այնտեղ սեզան
շինեց և Աստծուն շնորհակալութիւն արաւ,

8. ԱՅՐԱՀԱՄԸ ԵՒ ՂՈՎՏԸ ԲԱԺԱՆԻՈՒՄ ԵՆ ԻՐԱՐԻՖ

Աբրահամը մի հարուստ մարդ էր. ունէր շատ խաշներ, ոսկի և արծաթ: Ղովտն ևս հարուստ էր—նա էլ ունէր բազմաթիւ խաշներ: Նրանց բնակութեան երկիրը շատ փոքր էր, այնպէս որ խաշներին բաւականութիւն չէր տալիս, դրա համար ևս շարունակ կռիւ էր պատահում Ղովտի և Աբրահամի հովիւների մէջ:

Մի անգամ Աբրահամն ասաց Ղովտին, «Ի՞նչու պէտք է մեր հովիւների մէջ կռիւ պատահի. չէ՞ որ ազգականներ ենք. արի բաժանուենք, եթէ դու ձախ գնաս, ես աջ կերթամ, իսկ եթէ աջ գնաս, ես ձախ կերթամ»:

Ղովտն ընտրեց ամենալաւ մասը՝ ջրերով հարուստ Յորդանանի պտղաւէտ հովիտը: Աբրահամը բնակուեց Քեբրոնի մօտ գտնուող Մամբրէի անտառում, իսկ Ղովտը՝ Յորդանանի հովտում: Սրա վրանները հասնում էին մինչև Սոդոմ քաղաքը, որի բնակիչները շատ վատ մարդիկ էին: Նրանք Աստծու ճանապարհով չէին գնում:

9. ԱՅՐԱՀԱՄԸ ԱԶԱՏՈՒՄ Է՛ ՂՈՎՏԻՆ

Մի անգամ չորս թագաւորներ պատերազմ ունեցան Սոդոմ և Գոմոր քաղաքների թագա-

ւորների հետ: Սրանք յաղթուեցան. ժողովուրդը փախաւ լեռները: Թշնամին խլեց Սոդոմ և Գոմոր քաղաքների հարստութիւնը: Ղովտն ևս գերի ընկաւ իւր խաշներով:

Այդ պատերազմից մի մարդ ազատուեցաւ. եկաւ Աբրահամին յայտնեց, որ Ղովտը գերի է ընկել: Աբրահամն՝ երբ իմացաւ, հաւաքեց իւր երեք հարիւր տասն և ութ ծառաներին, ընկաւ թշնամու ետեից, գիշերով յարձակուեց նրանց վրայ, ջարդեց թշնամուն, ետ առաւ բոլոր աւարը և ազատեց Ղովտին:

Երբ Աբրահամը պատերազմից վերադառնում էր, Սոդոմի թագաւորը նրա առաջ դուրս եկաւ և ասաց: «Գերի առած մարդիկն ինձ, իսկ աւարը քեզ լինի»: Աբրահամը պատասխանեց. «Երդոււմ եմ Աստծու անունով, որ ես մի տրեխի թել անգամ չեմ վերցնիլ — բոլորն էլ քեզ կտամ»: Աբրահամը վերահարձաւ Քեբրոն,

10. ԱՍՏԾՈՒ ԽՈՍՏՈՒՄ ԵՆ ԱՅՐԱՀԱՄԻՆ

Աստուած Խառանում խոստացաւ Աբրահամին մեծ ազգ դարձնել. այդ օրից անցել էր 24 տարի. նա արդէն 99, իսկ Սառան 90 տարեկան էր, բայց դեռ ոչ մի որդի չունէր: Աբրահամը շատ էր մտածում այդ մասին, բայց Աստուած նրան վերջին անգամ փորձելու համար,

մի անգամ կէս օրուայ խիստ շոգի ժամանակ եկաւ նրա մօտ: Աբրահամը նստած էր վրանի դրանը՝ Մամբրէի անտառում: Յանկարծ վեր նայեց և տեսաւ որ երեք ճանապարհորդ հեռուից դէպի ինքն են գալիս, իսկոյն վազեց նրանց առաջ, երկրպագութիւն տուաւ և ասաց. «Տէր, եթէ քո ծառային սիրում ես, եկ նրա վրանը. հանգստացիր այս ծառի տակ. ես ջուր կբերեմ. ձեր ոտները կլուանամ. նախաճաշիկ կանէք՝ ետոյ ճանապարհը կշարունակէք»: Նրանք պատասխանեցին. «Թող այդպէս լինի»:

Աբրահամը գնաց վրանը Սառայի մօտ և ասաց. «Չուտ արան, նկաններ թխիր շարմաղ ալիւրից»: Իսկ ինքը գնաց հանդը, մի երինջ բերաւ. տուաւ ծառաներին, որ մորթեն և հիւրերի համար կերակուր պատրաստեն: Աբրահամը՝ չնայելով որ 318 ծառայ ունէր: բայց ինքը բերաւ կարագ, կաթն և հորթի մսից պատրաստած կերակուր, դրաւ հիւրերի առաջ ծառի տակ և նրանք էլ կերան:

Այն ժամանակ հիւրերն ասացին Աբրահամին. «Ո՛ր է քո կին Սառան»: Նա պատասխանեց. «Արանուան է»: Հիւրերից մինն ասաց. «Եկող տարի այս ժամանակ Սառան մի որդի կունենայ»: Սառան մտքում ծիծաղեց այս խօսքերի վրայ: Աստուած հարցրեց Աբրահամին. «Սառան ինչու է ծիծաղում, միթէ Աստուծ հա-

մար անկարելի բան կայ: Օտարականները վեր կացան և գնացին դէպի Սոգոմ:

11. ԱՔՐԱՆԱՄԸ ԲԱՐԵՒՍՍՈՒՄ Է ԱՍՏԾՈՒ ԱՌԱՋ ՍՈՂՈՄ ԵՒ ԳՈՄՈՐ ԲԱՂԱՔՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ: ՍՈՂՈՄ ԵՒ ԳՈՄՈՐ ԲԱՂԱՔՆԵՐԻ ԿՈՐԾԱՆՈՒՄԸ:

Օտարականները գնացին դէպի Սոգոմ: Աբրահամն էլ ճանապարհ ձգելու համար հետները գնաց: Աստուած ասաց. «Սոգոմ և Գոմոր քաղաքների մարդկանց անկարգութիւնը չափիցն անցել է, գնում եմ տեսնելու, արդեօք ուղիղ է թէ ոչ»:

Աբրահամն իսկոյն հասկացաւ, որ նրանք պէտք է պատժուեն, ուստի մտածում էր, թէ ինչպէս օգնէ նրանց:

Երկու ճանապարհորդները գնացին դէպի Սոգոմ, իսկ Աբրահամն Աստուծ առաջ կանգնեց և ասաց. «Եթէ քաղաքի մէջ յիսուն արդար լինի, միթէ չես ների միւսներին էլ»: «Եթէ քաղաքի մէջ յիսուն արդար գտնեմ, միւսներին էլ կնեւրեմ»:

Աբրահամը նորից ասաց. «Թերևս քառասուն արդար լինի»: Աստուած պատասխանեց. «Բա՛նա՛ստուծի համար էլ կնեւրեմ»: «Ի՛սկ եթէ երեսուն հողի գտնուին»: «Եթէ երեսուն հողի գտնուին, դարձեալ կնեւրեմ»: Աբրահամը նորից ասաց. «Եթէ

ИЗДАНИЕ
И.Н. СТЕПАНОВА
ДОСТОПОВЕДИЕ
Академии Наук
СССР

36104-66

քսան հոգի լինին»: Աստուած պատասխանեց. «Քսանի համար ևս չեմ պատժի»:

Արբահամը կրկնեց. «Մի բարկանար, Տէր, եթէ մի անգամ էլ խօսեմ, իսկ եթէ տասն հոգի լինի»: Աստուած պատասխանեց. «Տասնի համար ևս չեմ պատժի»:

Երբ այս խօսակցութիւնը վերջացաւ, Աստուած աներևութացաւ. հրեշտակները գնացին դէպի Սողոմ, իսկ Արբահամը տուն դարձաւ:

Հրեշտակները Սողոմ և Գոմոր քաղաքներում միայն Ղովտին արդար գտան, իսկ մնացեալներ մեղաւոր էին: Հրեշտակները արդարին իւր ընտանիքով ազատեցին, իսկ մեղաւորներին պատժեցին—երկնքից կրակ թափուեց և այրեց բոլոր մեղաւորներին:

12. ԻՍՍՀԱԿԻ ԾՆՈՒՆԴԸ ԵՒ ԶՈՀՈՒՂԸ

ա. Տարին անցնելուց ետոյ, ինչպէս Աստուած խօստացել էր, Սառան մի որդի ունեցաւ, որի անունը Իսահակ դրին: Արբահամն արդէն հարիւր տարեկան էր: Նա շատ էր ուրախանում:

բ. Մի քանի տարուց ետոյ Աստուած Արբահամին փորձելու համար ասաց. «Արբահամ, վեր

ան քո միակ որդի Իսահակին և գնա Մորէայի երկիրն ու այնտեղ իմ ցոյց տուած լեռան վրայ զոհիր նրան»: Արբահամն առաւօտը վաղ վերկացաւ, համետեց էջը. փայտ պատրաստեց զոհի համար. հետն առաւ Իսահակին և երկու ծառայ ու գնաց Աստու ցոյց տուած երկիրը: Երբ օրից ետոյ տեղ հասան: Արբահամն ասաց իւր ծառաներին. «Մնացէք այստեղ, իսկ ես Իսահակի հետ պէտք է գնամ վերև աղօթելու»:

Իսահակը մատաղի փայտը շալակեց, իսկ Արբահամը ձեռին բռնած ունէր զոհի կրակն ու դանակը: Ճանապարհին Իսահակը հարցրեց հօրը. «Հայր, կրակն ու փայտն այստեղ են, բայց ո՞ր է մատաղացու ոչխարը»: Արբահամը պատասխանեց. «Աստուած ինքը տեսնում է մատաղացուն»: Երբ նրանք լեռան գագաթը հասան, Արբահամը սեղան շինեց. փայտ դարսեց վրան. որդուն կապեց փայտերի վրայ. վեր առաւ դանակը, որ Իսահակին զոհէ:

Այն ժամանակ Աստու հրեշտակը ձայն տուաւ երկնքից ու ասաց. «Արբահամ, Արբահամ, ձեռք ետ քաշիր, ես իմացայ, որ դու Աստուուն սիրում ես: Անա այն թուփը, որի մէջ մի ոչխար կայ, վեր առ և զոհիր Իսահակի փոխարէն»: Արբահամն էլ այնպէս արաւ:

Աստու հրեշտակը նորից ձայն տուաւ Արբահամին ու ասաց. «Որովհետև քո միակ որդին

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

չխնայեցիր, ուստի ես քեզ օրհնում եմ. քո դա-
ւաւնեքը թող երկնքի աստղերի և ծովի ափի
աւազի շափ բազմանան. քեզանով պէտք է օրհ-
նուին երկրիս բոլոր ազգերը»:

Աբրահամը եկաւ ծառաների մօտ և միասին
դարձան տուն:

13. Մ Ա Ռ Ա Յ Ի Մ Ա Հ Ը

Սառան հարիւր քսան և եօթը տարեկան
էր: Նա մեռաւ Քեբրոնում, Աբրահամն սկսաւ
լալ և սուգ անել: Երբ սգի օրերն անցան, վեր
կացաւ ու ասաց այն երկրի բնակիչներին.
«Ժնդրեցէք Եփրոնին, որ իմ ազարակի ծայրումը
գտնուող Կրկին այրն ինձ վաճառէ, որպէսզի իմ
մեռելն այնտեղ թաղեմ: Եփրոնն ինքն եկաւ և
ասաց. «Ազարակն արժէ չորս հարիւր սատեր,
թաղիր քո մեռելն այնտեղ»: Մարդկանց առա-
ջին Աբրահամը կշռեց արծաթը և տուաւ նրան:
Աբրահամը Սառային թաղեց Կրկին այրի մէջ:

14. ԻՍԱՀԱԿԻ ԱՄՌԻՄՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԱՐՐԱ-
ՀԱՄԻ ՄԱՀԸ

Աբրահամը շատ էր ծերացել, նա կանչեց
իւր աւագ ծառայ Եղիազարին և ասաց. «Կգնաս
Խառան քաղաքը և այնտեղից Իսահակի համար
մի կին կրերես»: Եղիազարն առաւ իւր հետ մի
քանի ծառաներ, տասն ուղտ և շատ ընծաներ

ու ճանապարհ ընկաւ դէպի Միջագետքի Խառան
քաղաքը: Երբ տեղ հասաւ, ուղտերին հանգիստ
տուաւ քաղաքից դուրս՝ մի ջրհորի մօտ:

Արևը մտնելու ժամանակն էր: Կանայք այդ
ժամին գալիս էին ջուր հանելու: Եղիազարն
աղօթեց և ասաց. «Աբրահամի Աստուած, յաջո-
ղիր իմ գործը. այս քաղաքի աղջիկներն ահա
կգան ջուր հանելու՝ եթէ մի կոյս աղջիկ գայ՝ և
ես նրան ասեմ, կուացրո՛ւ սափորդ ու ինձ ջուր
խմացրո՛ւ և նա էլ խմացնէ, նա կլինի Իսահակի
կինը:

Հազիւ թէ այս խօսքերը վերջացրել էր,
եկաւ Բաթուէլի դուստր Ռեբեկան՝ սափորն ու-
սին: Նա մի գեղեցիկ աղջիկ էր: Իջաւ ջրհորը,
լցրեց սափորը և կրկին բարձրացաւ: Եղիազարը
վազեց նրա առաջ և ասաց. «Թոյլ տուր ինձ, որ
փոքր ինչ ջուր խմեմ քո սափորից»: Նա էլ պա-
տասխանեց. «Խմիր»: Այս ասաց, շտապով սա-
փորը կուան վրայ իջեցրեց և օտարականին ջուր
խմացրեց: Ջուր խմելուց ետոյ՝ Ռեբեկային մի
ոսկեայ զինտ և երկու ապարանջան ընծայեց:

Ռեբեկան վազեց և պատմեց մօրն այս ա-
մենը: Նա մի եղբայր ունէր՝ Լաբան անունով:
Երբ սա տեսաւ քրոջ գնտերը և ապարանջան-
ները, վազեց դէպի ջրհորն ու ասաց այն օտա-
րականին. «Ո՞վ Աստուծու օրհնեալ մարդ, եկ
մեր տուն»: Նա առաջնորդեց Եղիազարին տուն:

ջուր բերեց ոտները լուանալու, որից ետոյ կերակուր ևս բերաւ: Եղիազարը պատասխանեց. «Ես հաց չեմ ուտի մինչև իմ միտքը չյայտնեմ»: Եղիազարը յայտնեց իւր սով լինելը. թէ ինչու է եկել և թէ ինչ է աղօթել ջրհորի մօտ:

Բաթուէլը և Լարանը պատասխանեցին. «Ուրեմն այդ Աստծու կամքն է, մենք դրա դէմ ինչ կարող ենք ասել. վեր ա՛ռ Ռեբեկային և տար»: Մի քանի օրից ետոյ Ռեբեկան իւր ընկերուհիների հետ ուղտերի վրայ նստեց ու ճանապարհ ընկաւ դէպի Քերբոն:

Իսահակը երեկոյեան ժամանակ դաշտ էր դուրս եկել գրօսնելու, նա տեսաւ հեռուից, ի՞նչ տասն ուղտ է գալիս: Ռեբեկան նկատեց Իսահակին և հարցրեց ծառային. «Ո՞վ է այն մարդը, որ դաշտի մէջ գրօսնում է»: Ծառան պատասխանեց. «Նա իմ տէրն է»: Եղիազարը պատմեց Իսահակին ամեն բան: Այնուհետև Իսահակը և Ռեբեկան միասին էին ասլրում:

Արբանամը իւր բոլոր հարստութիւնն Իսահակին տուաւ և մեռաւ հարիւր եօթանասուն հինգ տարեկան հասակում:

Իսահակը թաղեց նրան Կրկին այրի մէջ՝ Սառայի մօտ:

Բ. Ի Ս Ա Հ Ա Կ

15. Ե Ս Ա Ի Ե Ի Յ Ա Կ Ո Վ Բ

Իսահակը երկու որդի ունեցաւ. մեծի անունը Եսաւ էր, իսկ փոքրինը՝ Յակովբ: Եսաւը մազոտ էր, պարապում էր որսորդութիւնով ու հողագործութիւնով, իսկ Յակովբը մնում էր տանը և մօրը օգնում տան գործերում: Իսահակը Եսաւին էր սիրում և նրա բերած որսի միսը ախորժակով ուտում էր, իսկ Ռեբեկան՝ Յակովբին:

Մի անգամ Յակովբը ոսպէ թան էր եփել: Եսաւը դաշտից դադրած տուն դարձաւ և ասաց եղբօրը. «Քո ոսպէ թանից մի քիչ էլ ինձ տուր ուտեմ»: Յակովբը պատասխանեց. «Ծախի՛ր ինձ վրայ քո անդրանկութիւնը, ետոյ կստանաս ոսպէ թանը»: Եսաւն ասաց ինքն իրան. «Ես սովից մեռնում եմ. ինչիս է պէտք անդրանկութիւնը»: Յակովբն ասաց. «Ուրեմն երդու՛ր, որ խօսքդ ետ չես առնի»: Եսաւը երդուեց: Այն ժամանակ Յակովբը տուաւ նրան ոսպէ թանից: Եսաւը կերաւ, խմեց, վերկացաւ և զնաց: Այսպէս Եսաւը մի բաժին ոսպէ թանով ծախեց իւր անդրանկութիւնը:

16. Յ Ա Կ Ո Վ Բ Ի Ի Ա Բ Ե Բ Ա Յ Ո Ի Թ Ի Ի Ն Ը

Իսահակը հարիւր երեսուն եօթը տարեկան էր նրա աչքերը լաւ չէին տեսնում: Կանչեց

Եսաւին և ասաց. «Ես այսօր կամ վաղը գուցէ մեռնեմ, գնահ դաշտ, որսի միս բեր ինձ համար. խորտիկ պատրաստիր, որ ուտեմ և օրհնեմ քեզ»:

Ռեբեկան լսեց այս խօսքերը. կանչեց Յակովբին և ասաւ. «Ես լսեցի որ հայրդ Եսաւին ասաց. գնահ դաշտ, որսի միս բեր, ուտեմ և օրհնեմ քեզ: Ուրեմն լսիր ինձ, շտապիր խաշնեղի մօտ և երկու ուլ բեր, որ հօրդ համար խորտիկ պատրաստեմ. տանես նրա մօտ՝ ուտէ և օրհնէ քեզ մեռնելուց առաջ: Յակովբը պատասխանեց. «Իմ եղբայր Եսաւը մագոտ է, իսկ ես լերկ, գուցէ չօշափէ ինձ և ես խարերայ դուրս գամ: Մայրը պատասխանեց. «Գնահ և այնպէս արահ, ինչպէս քեզ ասացիր»:

Յակովբը գնաց, ուլերը բերաւ և մօրը տուաւ: Նա էլ կերակուր պատրաստեց. Եսաւի թանկագին շորերը հագցրեց Յակովբին. ուլի մորթին թևերին ու պարանոցին փաթաթեց, որ հայրը չճանաչէ և կերակուրն էլ ձեռը տուաւ: Յակովբը գնաց հօր մօտ և ասաց. «Հայր, վեր կաց իմ բերած խորտիկը կեր ու օրհնիր ինձ»: Իսահակը հարցրեց. «Այդ ինչպէս շուտ գտար որսը»: Նա պատասխանեց. «Աստուած ինքն էր պատրաստել այդ»:

Իսահակն ասաց. «Մօտ արի, որդեակ, որ քեզ չօշափեմ, տեսնեմ իմ որդի Եսաւն ես թէ ոչ»: Յակովբը մօտեցաւ՝ հայրը չօշափեց և ասաց.

«Չայնդ Յակովբի ձայնն է, իսկ ձեռներդ՝ Եսաւինը»: Հայրը չճանաչեց, բայց կասկածեց, ուստի մի անգամ էլ հարցրեց. «Դու իմ որդի Եսաւն ես». Նա պատասխանեց. «Այո, ես եմ»: Իսահակն ասաց. «Ուրեմն մօտ բեր խորտիկը», Յակովբը մօտեցրեց նրան կերակուրը. գինի և ստուաւ: Հայրը կերաւ, խմեց, ետոյ օրհնեց և ասաց. «Քո շորերից ծաղկի հոտ է գալիս. թող քո արտերը և այգիները ցորենով և գինիով լցուեն. ազգերը ծառայեն քեզ, եղբայրներդ վրայ տէր եղիր»:

Յակովբը՝ դեռ նոր էր հեռացել, որ Եսաւը որսից վերադարձաւ: Նա նոյնպէս խորտիկ պատրաստեց և հօրը բերաւ: Իսահակը հարցրեց նրան. «Ո՞վ ես դու»: Նա պատասխանեց. «Քո անդրանիկ որդի Եսաւն եմ»: Իսահակը շատ զարմացաւ այս բանի վրայ և ասաց. «Հապա այն ո՞վ էր, որ մի փոքր առաջ ինձ համար խորտիկ բերաւ. ես էլ կերայ ու օրհնեցի նրան»:

Եսաւը հասկացաւ, թէ ինչ է պատահել, բարձր ձայնով լաց եղաւ ու ասաց. «Հայր, ինձ ևս օրհնիր», իսկ Իսահակը պատասխանեց. «Քո եղբայրը խորամանկ կերպով ինձ մօտ եկաւ և քո օրհնութիւնը նա ստացաւ»: Եսաւը նեղացած սրտով ասաց. «Մի՞թէ դու մի օրհնութիւն ունիս, հայր, ինձ ևս օրհնիր»: Իսահակը պատասխանեց

և ասաց. «Թող քո բնակած երկիրն ևս պտղա-
ւէտ լինի, միայն Յակովբին պիտի լսես»:

Գ. ՅԱԿՈՎԸ

17. ՅԱԿՈՎԸԻ ՓԱԽՈՒՍՏԸ

Այս բանից ետոյ Յսաւը խիստ ատում էր
Յակովբին: Նա ասում էր. «Հայրս ծերացել է,
երբ մեռնի, ես կսպանեմ նրան»:

Այս բանը Ռեբեկան իմացաւ, Յակովբին իւր
մօտ կանչեց և ասաց. «Յսաւը մտածում է քեզ
սպանել, զնա խառան իմ եղբայր Լաբանի մօտ՝
մինչև եղբօրդ բարկութիւնն անցնի»: Ռեբեկան
խօսեց այդ մասին Իսահակի հետ ևս: Նա էլ
կանչեց Յակովբին, որ արդէն եօթանասուն եօթը
տարեկան էր և զգեռ չէր ամուսնացած ու ասաց.
«Գնա՛ Միջագետք՝ Բաթուէլի մօտ և ամուսնա-
ցի՛ր Լաբանի աղջիկներից մէկի հետ: Յակովբը
լսեց ծնողներին և զնաց դէպի Միջագետք:

Յակովբը լսեց ծնողներին. դուրս եկաւ Բեր-
տաբէից ու զնաց դէպի Խառան: Արեւը մտնելու
ժամանակ մի քար վեր առաւ, զրեց գլխի տակն
ու քնեց:

Այտեղ երազում մի սանդուխտ տեսաւ, որի
մի ծայրը երկնքումն էր և վրայով Աստծու հրեշ-
տակները բարձրանում, իջնում էին: Աստուած

սանդուխտի վերևից ասում է. «Ես եմ Արրահա-
համի և Իսահակի Աստուածը. այս երկիրը քեզ
և քո ժառանգներին եմ տալիս. քո ժառանգնե-
րը ծովի աւազի շափ կբազմանան. ես քեզ
կպաշտպանեմ և նորից այս երկիրը ետ կբերեմ»:

Երբ Յակովբը քնից զարթեց, ասաց. «Աս-
տուած այստեղ է եղել, իսկ ես չեմ իմացել. այս
տեղը սուրբ է, Աստծու տունն է, երկնքի դուռն
է»: Յակովբը վեր առաւ այն քարը, որի վրայ
քնել էր և արձան կանդնացրեց, իւր ամեց նրա
վրայ և այն տեղը անուանեց տուն Աստուծոյ,
այսինքն Բեթել:

18. ՅԱԿՈՎԸԸ ԼԱԲԱՆԻ ՄՕՏ

«. Յակովբը վերկացաւ տեղից և զնաց իւր
մօրեղբայր Լաբանի մօտ: Խառանի մօտ մի ջրհոր
տեսաւ, որի շուրջը երեք ոչխարի հօտ կար:
Ջրհորի բերանին ձգած էր մի մեծ քար: Յա-
կովբը հարցրեց հովիւներին. «Ո՞րտեղացի էք,
եղբայրներ»: Նրանք պատասխանեցին. «Խառա-
նիցն ենք»: Յակովբը հարցրեց. «Ճանաչում էք
Բաթուէլի որդի Լաբանին»: Նրանք պատասխա-
նեցին. «Այո, ահա նրա աղջիկ Հոաբէլն էլ գա-
լիս է իւր ոչխարների հետ»: Յակովբը Հոաբէ-
լին տեսնելուն պէս, մօտեցաւ, համբուրեց Հոա-
բէլին, լաց եղաւ և յայտնեց, որ ինքը Ռեբեկայի
որդին է: Հոաբէլը տուն վազեց՝ այս լուրը հօրը

հաղորդելու համար: Երբ Լաբանն իմացաւ այս-
չտապեց նրա մօտ. համբուրեց ու տարաւ իւր
տուն: Յակովբը պատմեց Լաբանին իւր զլսովն
անցածը:

Բ. Մի ամիս անցնելուց ետոյ՝ Լաբանն ա-
սաց Յակովբին. «Թէև դու իմ ազգականն ես,
բայց և այնպէս չէի կամենայ, որ ինձ ձրի ծա-
ռայես. ասա՛, ինչ է քո աշխատանքի վարձը»:
Լաբանը երկու աղջիկ ունէր—մեծի անունը Լիա-
էր, փոքրինը՝ Հոաքէլ: Լիան տգեղ էր, իսկ
Հոաքէլը՝ գեղեցիկ: Յակովբը Հոաքէլին հաւա-
նում էր, դրա համար էլ ասաց Լաբանին. «Ես
քեզ եօթը տարի կծառայեմ, եթէ Հոաքէլին ինձ
կտաս»: Լաբանը պատասխանեց. «Չատ բարի,
աւելի լաւ է քեզ տամ՝ քանթէ մի ուրիշին»:
Յակովբը եօթը տարի ծառայեց Լաբանին:

Երբ եօթը տարին անցաւ, Լաբանը հար-
սանիք արաւ, բայց փոխանակ Հոաքէլին՝ Լիա-
յին տուաւ: Այն ժամանակ Յակովբն ասաց Լա-
բանին. «Ի՞նչու խաբեցիր ինձ, ես քեզ Հոաքէ-
լի համար եօթը տարի ծառայեցի և ոչ թէ
Լիայի»: Լաբանը պատասխանեց. «Մեր երկրում
սովորութիւն չէ, որ փոքր քոյրը մեծից վաղ
մարդու գնայ, եթէ դու ինձ նորից եօթը տարի
կծառայես, Հոաքէլին էլ կտամ»: Յակովբը եօթը
տարի ևս ծառայեց ու Հոաքէլին էլ առաւ:

Յակովբը շատ որդիք ունեցաւ: Նա Լաբա-

նին վեց տարի ևս ծառայեց և փոխարէնն ստա-
ցաւ նրանից շատ ոչխարներ: Բացի դրանից
ունէր բազմաթիւ ծառաներ, աղախիններ, ոչ-
խարներ, ուղտեր և էշեր:

19. ՅԱԿՈՎԲԸ ՓԱԽՉՈՒՄ Է ԼԱԲԱՆԻ ՄՕՏԻՑ

Լաբանի որդիքը նախանձում էին Յակովբի
վրայ—նրանք ասում էին. «Յակովբն մեր հօր
կայրով հարստացաւ»: Յակովբն ինքն ևս նկա-
տում էր այդ նախանձը, դրա համար Աս-
տուած ասաց Յակովբին. «Գարձիր Քանան,
ես քեզ կպաշտպանեմ»: Յակովբը պատմեց
այս բանը Լիային ու Հոաքէլին. նրանք էլ
ասացին. «Արա՛, ինչպէս որ Աստուած հրամա-
յել է»: Այսպէս Յակովբը վեր առաւ իւր որդ-
ւոցն ու կանանցը, խաչներն ու բոլոր հարստու-
թիւնը և փախաւ Քանան:

Լաբանը տանը չէր, դաշտ էր գնացել ոչ-
խարները խուզելու:

Երբորդ օրը Լաբանն իմացաւ, որ Յակովբը
փախել է, ընկաւ նրա ետևից: Եօթն օրից ետոյ
հասաւ նրան Գաղատա ու լեռան մօտ: Աստուած
ճանապարհին երազի մէջ զգուշացրեց Լաբանին
ու ասաց. «Չգոյշ կաց, Յակովբի հետ սիրով
վարուի՛ր»: Լաբանը Յակովբին հարցրեց. «Ի՞նչու
ծածուկ հեռացար. ես քեզ երգով, թմբուկով
ճանապարհ կձգէի. ինչու իմ աղջիկներն ու թոռ-

ներն առանց համբոյրի հեռացրիք: Քո արածը լաւ բան չէ:

Յակովբը բարկացաւ Լաբանի վրայ և ասաց. «Ի՞նչ եմ արել քեզ, որ ետեկիցս ես ընկել, այդքան այծ և ոչխար որ ունիս, բոլորն էլ իմ քրտնքի պտուղն է. ինչ որ զագանները պատառում էին, այն էլ ինձնից էիր պահանջում. ցերեկն արևակէզ էի լինում, իսկ գիշերները ցրտից չորանում: Այս ձևով ես քսան տարի քո տանը ծառայել եմ:

Լաբանը պատասխանեց. «Ես ինչ կարող եմ անել աղջիկներիս և թոռներիս, լաւն այն է, որ դաշը կապենք»: Յակովբն ու Լաբանն հաշտուեցին, Աստծու առաջ երդուեցին և դաշը կապեցին: Պայմաններից մէկն էլ այն էր, որ Յակովբը Լաբանի աղջիկներին չպէտք է նեղացնէր: Յակովբը զօհ արաւ և հացի հրաւիրեց բոլորին: Առաւօտը Լաբանը համբուրեց աղջիկներին ու թոռներին. օրհնեց նրանց և ետ դարձաւ տուն, իսկ Յակովբը շարունակեց իւր ճանապարհը:

21. ԵՍԱԻԻ ԵՒ ՅԱԿՈՎԲԻ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յակովբը մարդիկ ուղարկեց Եղոմ (Մէիր) երկիրը՝ Եսաւի մօտ: Նա պատուիրեց նրանց այսպէս ասելու. «Քո ծառայ Յակովբն այսքան ժամանակ Լաբանի մօտ էր. մեզ քեզ մօտ է ուղարկել և ներողութիւն է խնդրում»: Գնացող-

ները դարձան և ասացին. «Քո եղբայր Եսաւը չորս հարիւր մարդով քեզ զիմաւորելու է գալիս»: Յակովբը շատ վախեցաւ այս բանից. իսկոյն ծառաներն ու խաչները երկու մասի բաժանեց՝ այն մտքով, որ եթէ եղբայրը մի մասը լսի, միւսը կ'արողանայ ազատել:

Յակովբն առաւօտը վաղ առաւ իւր կանանցն ու որդւոցը և գնաց Եսաւի առաջ: Յակովբն երբ տեսաւ, որ եղբայրը չորս հարիւր մարդով գալիս է, իսկոյն որդիքը մայրերին յանձնեց, ինքն առաջ գնաց և եօթն անգամ ծնկաչոք դուրս տուաւ: Եսաւն այս տեսնելուն պէս՝ առաջ վազեց, գրկեց Յակովբին. վզովն ընկաւ ու համբուրեց նրան — երկուսն էլ լալիս էին:

Եսաւն ասաց. «Չտապենք, միասին գնանք»: Յակովբը պատասխանեց. «Ծծկեր մանուկներ ունիմ, ոչխարները ևս նոր են ծնել, եթէ ստիպեմ շուտ-շուտ գնալու, բոլորն էլ կկոտորուեն. դու առաջ գնա՝ իսկ ես կամաց-կամաց ետեկիդ կգամ»: Եսաւը Եղոմ դարձաւ, իսկ Յակովբը գնաց դէպի Սիւքէմ: Այնտեղից անցաւ Բեթէլ և Տիրոջ համար սեղան պատրաստեց: Նրանք փոքր ևս առաջ գնացին. այստեղ Հոաքէլը մեռաւ: Յակովբը թաղեց նրան և վրան մի արձան կանգնեց:

Յակովբն եկաւ Իսահակի մօտ, որ բնակւում էր Մամբրէում՝ ոչ հեռի Քերբոնից. Իսա-

հակը ձերացել էր — նա մեռաւ հարիւր և ութսուն տարեկան հասակում: Եսան ու Յակովբը թաղեցին Իսահակին Աբրահամի գնած Կրկին այրի մէջ:

Դ. Յ Ո Վ Ս Է Փ

21. ՅՈՎՍԷՓԻ ԵՂԲՍՅՐԵՐԸ ԵՒ ՆՐԱ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

«. Յակովբն տասն և երկու որդի ունէր: Նրանց անուններն են — 1. Ռուբէն, 2. Ըմառոն, 3. Դևի, 4. Յուդա, 5. Իսաքար, 6. Զաբուլոն, 7. Գան, 8. Նեփթաղիմ, 9. Գաթ, 10. Ասեր, 11, Յովսէփ և 12. Բենիամին: Յովսէփը և Բենիամինը Հոսքէլիցն էին ծնած: Յովսէփը տասն եօթը տարեկան էր, երբ եղբայրների հետ ոչխարներ էր արածացնում: Նա պատմում էր հօրն այն սխալ բաները, որ եղբայրները գործում էին: Յակովբը Յովսէփին բոլոր որդկերանցից աւելի էր սիրում — նրա համար ծաղկեայ պատմուճան կարել տուաւ: Այս բանի վրայ եղբայրները սկսեցին նախանձել:

Յովսէփը մի անգամ երազ տեսաւ ու պատմեց եղբայրներին: Նա ասում էր. «Մենք դաշտում խուրձ էինք կապում, իմ կապած խուրձերը ուղիղ կանգնեցին, իսկ ձերը իմերին երկրրպագութիւն էին տալիս»: Եղբայրները պատասխանեցին. «Մի՛թէ կամենում ես թաղաւոր

լինել մեզ վրայ»: Եղբայրները աւելի սկսեցին ատել Յովսէփին: Նա մի երկրորդ երազ ևս պատմեց եղբայրներին: «Ես տեսայ երազումս, որ արևը, լուսինը և տասն ու մի աստղեր ինձ երկրրպագութիւն էին տալիս: Այս բանի վրայ հայրը քարկացաւ և ասաց. «Այդ ինչ երազ է, մի՛թէ ես, մայրդ, եղբայրներդ պէտք է քեզ երկրպագութիւն տանք»: Եղբայրների ատելութիւնն աւելի զօրացաւ:

բ. Մի անգամ Յովսէփի եղբայրները Միւբէմ գնացին խաշներն արածացնելու: Յակովբն ասաց Յովսէփին. «Գնա՛ եղբայրներիդ մօտ և իմացի՛ր, թէ ինչպէս է նրանց առողջութիւնը և ինձ համբաւ բեր»: Յովսէփը գնաց: Եղբայրները հեռուից տեսան նրան, սկսեցին ծաղրել ու ասել. «Ահա երազատեսը գալիս է, եկէք սպանենք նրան և ասենք մեր հօրը, թէ չար գազանները պատառել են նրան, տեսնենք ինչ կլինին նրա երազները»: Մեծ եղբայր Ռուբէնն ասաց. «Մի սպանէք, այլ ձգեցէք այս անապատի անջուր փոսերից մինի մէջ»: Նրա միտքն այն էր, որ Յովսէփին ծածուկ ազատէ և հօրը տանէ: Երբ երազատեսը եղբայրների մօտ եկաւ, հանեցին նրա ծաղկեայ պատմուճանը՝ ձգեցին մի անջուր փոսի մէջ և հացի նստեցին:

Այդ միջոցին մի խումբ իսմայէլացի վաճառականներ էին գալիս իրանց ուղտերով: Նրանք

գնում էին Եգիպտոս: Յուզան խօսեց եղբայրներին հետ ու ասաց. «Մեկ ինչ շահ սրա սպանելուց, եկէք ծախենք այս վաճառականներին»: Այս մտքին ամենքն էլ հաւանեցան - Յովսէփին դուրս հանեցին փոսից և քսան դահեկանով ծախեցին: Ռուբէնն այդտեղ չէր, եղբայրներին ծածուկ գնացել էր, որ Յովսէփին փոսից հանէ և հօրն ուղարկէ: Բայց երբ փոսի մօտ եկաւ ու Յովսէփին այնտեղ չգտաւ, պատառեց շորերը, եկաւ եղբայրներին մօտ և ասաց. «Պատանին փոսի մէջ չէ»:

Ետոյ եղբայրները մի ուլ մորթեցին, Յովսէփի շորերը արիւնի մէջ թաթախեցին ու հօրն ուղարկեցին ասելով. «Այս միայն գտանք, տես, սա է քո որդու պատմութեանը թէ ոչ»,

Յակովբը պատառեց իւր շորերը ու երկար ժամանակ սուգ էր անում: Որդիքը գալիս էին հօրը մխիթարելու, բայց նա առում էր. «Այս ցաւովն էլ պէտք է գերեզման իջնեմ իմ որդու մօտ»:

22. ՅՈՎՍԷՓԸ ՊԷՏԱՓՐԷՍԻ ՏԱՆԸ

Վաճառականները Յովսէփին Եգիպտոս տարան և վաճառեցին Փարաոնի դահնապետ Պետափրէսի վրայ: Աստուած Յովսէփին սիրում էր, ինչ որ անում էր յաջողում էր նրան, այնպէս որ շուտով Պետափրէսի սիրելին դարձաւ: Նա իւր

տան կառավարութիւնը նրան յանձնեց: Աստուած օրհնեց Եգիպտացու տունը Յովսէփի պատճառով:

Մի քանի ժամանակից ետոյ Յովսէփի և Պետափրէսի կնոջ մէջ անհամաձայնութիւն պատահեց. կինը դանգատուեց մարդուն և նա էլ հրամայեց նրան բանտ նստացնել:

23. ՅՈՎՍԷՓԻ ԲԱՐՁՐԱՆԱԼԸ

«... Աստուած Յովսէփին պաշտպանում էր — բանտապետին այնպիսի միտք տուաւ, որ նրան սիրում էր: Սա բոլոր յանցաւորներին և բանտը Յովսէփին էր յանձնել:

Մի քանի ժամանակից ետոյ թագաւորի տակաւապետը և մատակարարը յանցանք գործեցին իրանց տիրոջ դէմ: Թագաւորը երկուսի վրայ ևս բարկացաւ և բանտն ուղարկեց: Մի գիշեր երկուսն էլ երազ տեսան: Առաւօտը Յովսէփը նրանց մօտ եկաւ, շատ տխուր տեսու նրանց ու հարցրեց. «Ի՞նչ է ձեր տխրութեան պատճառը»: Նրանք պատասխանեցին. «Երազ ենք տեսել, ոչ որ չկայ, որ մեկնել կարողանայ»: Յովսէփն ասաց. «Դա Աստուած գործն է, բայց և այնպէս ինձ էլ պատմեցէք»:

Տակաւապետը առաջինն սկսաւ պատմել երազը. «Ես տեսայ երազումս մի որթ. նրա վրայ երեք հասած ողկոյզ կար. Փարաոնի բա-

ժակը ձեռիս էր. ողկոյզի հատիկները ճմլում էի բաժակիս մէջ և թագաւորին էի տալիս»: Յովսէփը պատասխանեց. «Քո երազի մեկնութիւնն այս է—երեք ողկոյզները երեք օր է նշանակում, որից ետոյ թագաւորը քեզ կտայ քո պաշտօնը: Երբ քո գործը յաջող անցնի, չմոռանաս ինձ— ինդրիւր թագաւորին, որ ինձ ազատեն. ես յանցանք չունիմ. ի դուր տեղը բանտ են ձգել ինձ»:

Մատակարարը երբ տեսաւ, որ Յովսէփն իւր ընկերոջ երազին լաւ մեկնութիւն տուաւ, սկսաւ ինքն էլ պատմել. «Ես էլ տեսայ երազումս երեք խան գլխիս դրած. վերին խանի մէջ հացագործի պատրաստած՝ թագաւորի սիրած կերակուրներն էին. այս վերջին խանի կերակուրներից գալիս և ուտում էին թռչունները»: Քո երազի մեկնութիւնն էլ այս է—երեք խանը երեք օր է նշանակում. երեք օրից ետոյ Փարաւոնը գլուխդ կտրել կտայ. մարմինդ փայտից կկախեն. թռչունները կզան և կուտեն քեզ»:

Իսկ երեք օր այդ բանից ետոյ՝ թագաւորի ծննդեան տօնն էր: Թագաւորն ուրախութեան մէջ յիշեց տակառապետին և մատակարարին ևս — առաջինին իւր պաշտօնը տուաւ, իսկ երկրորդին՝ փայտից կախել տուաւ: Տակառապետը մոռացաւ Յովսէփին:

Ք. Երկու տարուց ետոյ Փարաւոնը մի երազ տեսաւ, որպէս թէ ինքը կանգնած է նեղոս գետի ափին, որտեղից դուրս եկան եօթը գեղեցիկ և գեր երինջ ու սկսեցին դաշտի վրայ արածել: Սրանից ետոյ եօթն տղեղ և լգար երինջ դուրս եկան և կուլ տուին այն եօթը գեղեցիկ ու գեր երինջներին: Փարաւոնը զարթեց ու նորից քնեց:

Երկրորդ անգամ երազ տեսաւ, որպէս թէ մի փնջից եօթը գեղեցիկ ու ընտիր հասկ դուրս եկան: Ետոյ տեսաւ եօթն ժանգոտած և լգար հասկ դուրս եկան ու նախկին եօթն գեղեցիկ և ընտիր հասկերին կուլ տուին: Փարաւոնը զարթեց, կանչել տուաւ Եգիպտոսի երազահաններին և պատմեց նրանց, բայց ոչ ոք չկարողացաւ մեկնել:

Այն ժամանակ տակառապետն ասաց. «Այսօր յիշեցի իմ յանցանքը— երբ թագաւորն ինձ և մատակարարին բանտարկել տուաւ, զիշերը երկուսս էլ երազ տեսանք: Մեզ մօտ մի երբայեցի տղայ եկաւ, մեր երազները մեկնեց և ինչպէս մեկնեց, այնպէս էլ կատարուեց — ես իմ պաշտօնն ստացայ, իսկ մատակարարը փայտից կախուեց»:

Թագաւորը կանչել տուաւ Յովսէփին: Բանտից դուրս բերին և Փարաւոնին ներկայացրին: Թագաւորն ասաց. «Ես երազ եմ տեսել, ոչ ոք չէ կարողանում մեկնել. ինձ պատմեցին՝ եթէ

զու երագս լսես, կարող ես մեկնել: Յովսէփը պատասխանեց. «Տէր արքայ, ինքս ոչինչ չեմ կարող անել, այդ Աստծու գործն է»:

Փարաւոնը պատմեց Յովսէփին իւր երագները: Յովսէփը պատասխանեց. «Երկու երագն էլ միևնոյն նշանակութիւնն ունին: Եօթը տարի եղիպտոսում առատութիւն կլինի, իսկ եօթն տարի սով: Առատութեան տարիները կանցնեն, սովի տարիներում մարդիկ կկերակրուեն առատութեան տարիների բերքերով: Ուրեմն, թագաւոր, պէտք է մի խելօք մարդ գտնես և Եգիպտոսի կառավարիչ նշանակես, որպէս զի առատութեան եօթ տարում կերակրի պաշար հաւաքէ եօթն սովի տարուայ համար»:

Փարաւոնն ասաց Յովսէփին. «Էլ ո՞վ պէտք է լինի քեզից խելօքը և իմաստունը. ամբողջ Եգիպտոսը քեզ եմ յանձնում՝ միայն ես քեզանից մեծ կյիշուիմ»:

Սրանից ետոյ Փարաւոնը Յովսէփին իւր կառքի մէջ նստացնել տուաւ և հրամայեց, որ ամենքն էլ նրա առաջ ծունկ չօքեն: Քուրմերի ազդիկներից մէկի հետ էլ ամուսնացրեց: Յովսէփն երկու որդի ունեցաւ, մինի անունը Նփրեմ, իսկ միւսինը՝ Մանասէ զրաւ:

Յովսէփն երեսուն տարեկան էր: Լիութեան եօթը տարիներում Յովսէփը ժողովել տուաւ ցորենը Փարաւոնի շտեմարանների մէջ: Ժողո-

ված ցորենը նման էր ծովի աւազին:

Անցան լիութեան տարիները և եկան սովի տարիները: Ժողովուրդն աղաղակում էր և հաց էր խնդրում թագաւորից: Փարաւոնը պատասխանեց եղիպտացիներին: «Գնացէ՛ք Յովսէփի մօտ և ինչ որ ձեզ կասէ, այն արէ՛ք»: Յովսէփը բաց անել տուաւ շտեմարանների բերաններն ամեն տեղ և ցորեն էր ծախում եգիպտացիներին: Հեռաւոր երկիրներից ևս Եգիպտոս էին գալիս ցորեն գնելու:

24. ՅՈՎՍԸՓԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԸ ԳԱԼԻՍ ԵՆ ԵԳԻՊՏՈՍ

«. Քանանացւոց երկրում ևս սով էր ընկել: Յակովբը կանչեց իւր որդւոցը և ասաց. «Գնացէ՛ք Եգիպտոս ցորեն գնելու, որ սովից չմեռնենք»: Յովսէփի տասն եղբայրները Եգիպտոս գնացին ցորեն գնելու: Յակովբը Բենիամինին չուղարկեց միւսների հետ, որովհետև վախենում էր, թէ մի գուցէ փորձանք պատահի նրան:

Յովսէփի եղբայրները Եգիպտոս եկան: Նրանք Յովսէփին չճանաչեցին. երկրպագութիւն տուին և գլուխները քաշ՝ նրա առաջ կանգնած էին. իսկ Յովսէփն իսկոյն ճանաչեց և յիշեց իւր տեսած երազը: Նա իբրև օտարական ներկայացաւ, խիստ լեզուով խօսեց նրանց հետ և հարցրեց. «Ո՞րտեղից էք գալիս»: Նրանք պատասխանեցին. «Քանանացւոց երկրից, որ ցորեն գնենք»:

Յովսէփն ասաց. «Դուք լրտեսներ էք, եկել էք իմանալու, թէ մեր երկիրն ինչ վիճակի մէջ է»: Նրանք ասացին. «Ոչ, տէր, քո ծառաները եկել են ցորեն գնելու. լրտեսներ չենք, մենք տասնե- երկու եղբայր ենք, մի հօր որդի. կրտսեր եղ- բայրներս տանն է՝ հօր մօտ. իսկ միւսը՝ այլ ևս չկայ»: Յովսէփը կրկնեց. «Դուք լրտեսներ էք և երեք օր բանտարկեց նրանց:

Երրորդ օրը Յովսէփն ասաց նրանց. «Ձեզ- նից մէկը պէտք է բանտում կապուած մնայ, իսկ միւսներդ տուն գնացէք: Վերագարձին ձեք կրտսեր եղբօրն ինձ մօտ կրեքէք. այն ժամանակ միայն ես կհաւատամ ձեզ»: Եղբայրներն սկսե- ցին միմեանց նայել և ասել. «Այս բոլորը Յով- սէփի պատճառովն է»:

Նրանք այնպէս էին կարծում, թէ Յովսէփն իրանց լեզուն չէ հասկանում, որովհետեւ թարգ- մանի բերանով էր խօսում: Յովսէփն երեսը շուռ տուաւ և սկսաւ լալ: Ետոյ շուռ եկաւ. նրանց աչքի առաջ Չմաւոնին կապել տուաւ. հրամայեց տոպրակները ցորենով լցնեն ու իւրաքանչիւրէ ցորենի գինն էլ պարկի մէջ գնեն:

Թ. Եղբայրները ցորենը բեռնեցին էշերին և սկսեցին հեռանալ Եգիպտոսից: Ճանապարհին նրանցից մէկը բաց արաւ պարկի բերանն իշին կերակուր տալու և տեսաւ ցորենի գինը պարկի

մէջն է դրած: Իսկոյն իմաց տուաւ եղբայրներին: Երկիւղից ամենքը զարհուրեցան ու ասում էին իրար. «Այս ինչ փորձանք է, որ Աստուած մեր գլխին բերում է»:

Երբ տուն հասան՝ պատմեցին այս անցքն իրանց հօրը:

Պարկերի ցորենները թափելիս, իւրաքան- չիւրը ցորենի գինը իւր տոպրակի մէջ գտաւ.— ամենքն էլ զարհուրանքի մէջն էին: Հայրն աս- ասաց. «Դուք ինձ Խնորդի արիք. Յովսէփը և Չմաւոնը չկան, հիմայ էլ Բենիամինին էք ուզում տանել»: Ձէ, նրան չեմ թող տայ, որ ձեզ հետ Եգիպտոս գնայ. նա միայն է մնացել Հռաքէլից. եթէ ճանապարհին մի վտանգ պատահի, ես այլ ևս չեմ կարող ապրել»:

4. Սովը սաստկանում էր Քանանացւոց երկ- րում: Բերած ցորենն սպառուեց: Յակովբն ասաց իւր որդւոց. «Էլի գնացէք այն երկիրն ու կերա- կուր գնեցէք»: Յուզան պատասխանեց. «Այն երկրի իշխանը մեզ ասաց, եթէ ձեր եղբօրը հետներդ չէք բերի, իմ երեսը չտեսնէք. թոյլ տուր Բենիամինին, որ նա էլ մեզ հետ գայ: Ին- ձանից պահանջիր, եթէ նրան մի բան պատահի»:

Յակովբը պատասխանեց. «Ուրեմն այնպէս արէք, ինչպէս ուզում էք— միայն վեր առէք հետներդ մեր երկրի ընտիր բերքերից և իշխա-

նին ընծայ տարէք: Չմտանար ձեր պարկերում գտնուած փողը ևս տանել, ուրիշ փող էլ առէք հետներդ: Եղբայրները ճանապարհ ընկան դէպի Եգիպտոս:

Գ. Երբ Յովսէփն իւր եղբայրներին և Բենիամինին տեսաւ, ասաց հազարապետին. «Տուն տար այս մարդկանց և հացի պատրաստութիւն տես, սրանք ինձ մօտ պէտք է ճաշեն»:

Երբ Յովսէփը տուն եկաւ, եղբայրներն ընծաները առան և երեսների վրայ ընկան: Նա սիրով ողջունեց և ասաց. «Ի՞նչպէս է ձեր ծերունի հայրը»: Նրանք պատասխանեցին. «Մեր հայրը—քո ծառան կենդանի է դեռ և առողջ» ու գլուխ տուին: Յովսէփը նայեց, տեսաւ Բենիամինին և ասաց. «Վարժեմ սո՞ւ պէտք է լինի ձեր կրտսեր եղբայրը»: Յովսէփը հեռացաւ իւր սենեակը ու սկսաւ լաց լինել: Ետոյ երեսը լուաց. դուրս եկաւ և պատուիրեց, որ հաց բերեն: Ամեն մէկի համար առանձին-առանձին ճաշ բերին:

Յովսէփի եղբայրներին իրանց հասակի համաձայն նստացրին— առաջ մեծերին, ետոյ՝ կարգով փոքրերին և սկսեցին կերակուր բաժանել: Բենիամինի բաժինը հինգ անգամ աւելի էր լըցրած: Այս բանի վրայ եղբայրները շատ վարմացան:

25. ՅՈՎՍԷՓԸ ՅԱՅՏՆՎՈՒՄ Է ԵՂԲԱՅՐՆԵՐԻՆ

«. Յովսէփը հրամայեց հազարապետին և ասաց. «Իրանց պարկերը յցնել տուր ցորենով և իւրաքանչիւրի փողն իրա պարկի մէջ դիր, իսկ իմ սկիհը՝ կրտսեր եղբօր պարկի մէջ»: Հազարապետը կատարեց Յովսէփի հրամանը: Հետեալ օրն եղբայրները ճանապարհ ընկան դէպի տուն: Դեռ քաղաքից նոր էին դուրս եկել, որ Յովսէփը հազարապետին կանչեց ու ասաց. «Հասիր այն մարդկանցն և ասա, ինչո՞ւ իմ տիրոջ սկիհը գողացար»:

Հազարապետը հասաւ նրանց և այնպէս էլ ասաց: Եղբայրները պատասխանեցին. «Աստուած մի արասցէ, որ մենք այդպիսի բան արած լինենք: Ում մօտ սկիհը գտնէք, թող նա մեռնի, իսկ միւսները, քո տիրոջ ծառաները լինեն»: Նա պատասխանեց. «Ո՛չ, ում մօտ սկիհը գտնուի, թող նա լինի իմ ծառան, իսկ միւսներդ ազատ էք»:

Հտապով վեր բերին պարկերը: Հազարապետը նայեց՝ մեծից մինչև փոքրն ու վերջը Բենիամինի պարկի մէջ գտաւ սկիհը: Եղբայրները սկսեցին իրանց շորերը պատառել— ամեն մէկը իւր էշը բռնեց ու նորից վերադարձան Եգիպտոս:

բ. Յուզան իւր եղբայրների հետ դարձաւ Յովսէփի տուն: Յովսէփն ասաց. «Այդ ինչ արիք»՝ Յուզան պատասխանեց. «Ինչ պատասխանենք կամ ինչպէս արդարանանք. անս այստեղ ենք ամենքս և նա, որի մօտ սկիհը գտնուեց—մենք քո ծառաներն ենք»:

Իսկ Յովսէփը պատասխանեց. «Այդպիսի բանես չեմ անիլ, որի մօտ սկիհը գտնուել է, նամիայն կլինի իմ ծառան, իսկ միւսները ազատ էք»:

Այն ժամանակ Յուզան մօտեցաւ նրան և ասաց. «Տէր, թոյլ տուր ծառայիդ քո առաջ մի խօսք ասելու: Մենք առաջ քեզ ասացինք, որ տանը ծերունի հայր և կրտսեր եղբայր ունինք և թէ մեր հայրը նրան շատ է սիրում: Դու մեզ պատասխանեցիր, եթէ ձեր կրտսեր եղբօրն ինձ չբերէք, իմ երեսը չտեսնէք: Մենք մեր հօրը հարցրինք և կամենում էինք մեր կրտսեր եղբօրը քեզ մօտ բերել: Նա ասաց մեզ—զիտէք որ հօրէլը երկու որդի ծնաւ. մինից զրկուեցի, հիմա էլ սրան էք ուզում տանել: Եթէ ճանաչազհէտ մի անբախտութիւն պատահի, այն ժամանակ ես այլ ևս չեմ ապրի: Ես՝ քո ծառան երաշխաւոր եղայ հօրս: Դրա համար էլ ինձ ընդունիր մանկան փոխարէն որպէս ծառայ, իսկ նա թող եղբայրների հետ հօր մօտ դառնայ. ինչպէս տեսնեմ ես այն սրտնեղութիւնը, որ ծերունի-

հայրս պիտի կրէ, երբ Բենիամինին մեզ հետ չտեսնի»:

Յովսէփն էլ երկար չկարողացաւ իրան պահել, հրամայեց բոլոր եգիպտացիներին դուրս գնալ. սկսաւ բարձր ձայնով լաց լինել և ասաց եղբայրներին. «Ես Յովսէփն եմ»: Եղբայրները վախից չգիտէին, թէ ինչ պատասխանեն նրան, իսկ Յովսէփը շարունակեց. «Մօտ եկէք. ես Յովսէփն եմ՝ ձեր եղբայրը. մի վախէք. տուն շտապեցէք և ասացէք հօրս, որ Աստուած ինձ ամբողջ Եգիպտոսի տէր է դարձրել. արի շուտով ինձ մօտ: Նա Գեսեմ երկրում կընակի: Պատմեցէք հօրս ինչ որ տեսաք»:

Նա ընկաւ Բենիամինի վզովն ու լաց եղաւ: Բենիամինն էլ նրա վզովն ընկաւ ու լաց եղաւ: Յովսէփը համբուրեց բոլոր եղբայրներին և շարունակ լաց էր լինում:

4. Երբ Փարաւոնն իմացաւ, թէ Յովսէփի եղբայրներն եկել են, շատ ուրախացաւ: Նա Յովսէփի բերանով յայտնեց եղբայրներին, որ բանանացուց երկիրն շտապեն և հօրը Եգիպտոս բերեն—նա խոստացաւ նրանց շատ բարութիւններ անել:

Յովսէփը կառքեր տուաւ, նմանապէս ճանապարհի պաշար: Բացի դրանից հօր համար տասն էշ ուղարկեց՝ բարձած Եգիպտոսի բարիք-

ներով, այլև տասն ջորի ցորենով և հացով բարձած:

Նրանք հեռացան Եգիպտոսից. եկան քանանացուց երկիրը և պատմեցին հօրն ինչ որ իրանց գլխովն անցել էր: Յակովբը չէր հաւատում, բայց երբ կորած որդու ուղարկած կառքերը տեսաւ, սթափեցաւ և ասաց. «Միթէ իմ Յովսէփը կենդանի է, շտապեմ նրան տեսնել՝ քանի որ չեմ մեռել»:

26. ՅԱԿՈՎԲԸ Ե ԳԻՊՏՈՍՈՒՄ

«. Յակովբը տեղափոխուեց Եգիպտոս 66 հոգւով: Երբ Բերսարէ հասաւ, Աստուած ասաց նրան տեսիլքում. «Ես քո հօր ամենակարող Աստուածն եմ, մի վախեցիր. գնա Եգիպտոս. այնտեղ քեզ մեծ ազգ կգարձնեմ. ես քեզ հետ եմ գալիս»:

Այս խօսքերից ետոյ Յակովբը հեռացաւ Բերսարէից: Նա Յուդային առաջուց Յովսէփի մօտ ուղարկեց, որ իր գալուստը յայտնէ նրան: Յովսէփն այս լուրն առնելուն պէս՝ իսկոյն լծել տուաւ կառքն և եկաւ հօրն ընդունելու: Երբ Յովսէփը հօրը տեսաւ, վզովն ընկաւ ու երկար ժամանակ լաց էր լինում: Յակովբն ասաց. «Չի՞մա հանգիստ կմեռնեմ՝ քեզ տեսնելուց ետոյ»: Սրանից ետոյ Յովսէփն ասաց. «Ես շտապում եմ Փարաւոնին իմաց տալու ձեր գալուստը»:

բ. Յովսէփն եկաւ Փարաւոնի մօտ և ասաց. «Իմ հայրը և իմ եղբայրներն եկել են քանանացուց երկրից ու Գեսեմումն են»:

Փարաւոնն ասաց Յովսէփին. «Քո հօր և եղբայրների համար իմ երկրի մէջ ամենալաւ տեղն ընտրիր—բնակեցրու նրանց Գեսեմում: Եթէ քո եղբայրների մէջ քաջ մարդիկ կան, նշանակիր խաշներիս վրայ վերակացու»:

Յովսէփը կանչեց հօրն և ներկայացրեց թագաւորին: Փարաւոնը հարցրեց Յակովբին. «Քանի տարեկան ես»: Յակովբը պատասխանեց. «Թէև ես 130 տարեկան եմ, բայց կեանքումս մի օր չեմ տեսել»: Յակովբն օրհնեց թագաւորին և հեռացաւ:

Յովսէփը հօրն ու եղբայրներին բնակեցրեց Եգիպտոսի ամենապտղաւէտ մասնումը:

4. Յակովբը իւր ընտանիքի հետ 17 տարի բնակուեց Գեսեմ երկրում: Երբ մահուան օրը մօտեցաւ, կանչեց Յովսէփին և ասաց. «Իմ մարմինը կտանես Քանան և կթաղես պապերիս մօտ՝ Կրկին այրում»: Յովսէփը պատասխանեց. «Այնպէս կանեմ, ինչպէս քո կամքն է»:

Սրանից ետոյ նորից իմաց տուին Յովսէփին, որ հայրը հիւանդ է: Յովսէփն իսկոյն վեր առաւ իւր որդուց՝ Նփրեմին և Մանասէին ու գնաց հօր մօտ: Յակովբը տեղից վեր կացաւ. նստեց

անկողնի մէջ և ասաց Յովսէփին. «Քո երկու որդիքն ևս՝ եփրեմն ու Մանասէն իմն են, ինչպէս Ռուբէնն ու Զմաւոնը»: Նա որդեգրեց թոռներին. ձեռները գլխներին դրաւ՝ օրհնեց և ասաց. «Իմ հայրերի Աստուածը թող օրհնէ այս մանուկներին, որպէս զի սրանք աճեն և բազմանան երկրիս վրայ»:

Ետոյ Յովսէփի հետ խօսեց՝ մարգարէացաւ ու ասաց. «Ահա ես մեռնում եմ, բայց Աստուած մի օր նորից ձեր հայրերի երկիրը կգարձնէ ձեզ»:

Այնուհետև Յակովբը կանչեց միւս որդւոցն. օրհնեց իւրաքանչիւրին և ասաց. «Ինձ կթաղէք քանանացւոց երկրում, Կրկին այրի մէջ»: Երբ իւր պատուէրը վերջացրեց, խփեց աչքերը և բաժանուեց ամենից: Յովսէփն ընկաւ հօր վրայ և լաց էր լինում: Եգիպտացիները նոյնպէս սգում էին Յակովբի մահը եօթանասուն օր շարունակ:

Երբ սգոյ օրերն անցան, Յովսէփն ասաց Փարաւոնին. «Հայրս ինձ խնդրել է, որ նրան քանանացւոց երկրում թաղեմ. ես գնում եմ. թաղելուց ետոյ՝ կվերադառնամ»: Փարաւոնն ասաց. «Ինձ և թաղիր քո հօրդ»:

Յովսէփը ճանապարհ ընկաւ դէպի Քանան մեծ բազմութեամբ: Դիակը տարան քանանացւոց երկիրը և թաղեցին Կրկին այրի մէջ: Սրանից ետոյ ամենքն էլ եգիպտոս վերադարձան:

«. Յակովբի մահուանից ետոյ Յովսէփի եղբայրները վախենում էին իրանց եղբօրից — նրանք ասում էին. Յովսէփը մեր դէմ ոխ կուտենայ: Սրա համար եկան Յովսէփի մօտ և ասացին. «Ներիր մեր յանցանքները»: Այս բանի վրայ Յովսէփն սկսեց լաց լինել և ասել. «Մի վախենաք. դուք իմ մասին չարութիւն մտածեցիք, իսկ Աստուած՝ բարի: Մի վախենաք, ես ձեզ էլ և ձեր որդւոցն էլ կկերակրեմ»:

Ք. Երբ Յովսէփը 110 տարեկան դարձաւ, ասաց եղբայրներին. «Ահա ես մեռնում եմ, Աստուած ձեզ մի օր պէտք է հանէ այս երկրից ու տանէ Քանանացւոց աշխարհը: Երբ դուք տեղավորուէք, շմուռանաք իմ ոսկորներն էլ ձեզ հետ տանելու»:

Այսպէս մեռաւ Յովսէփը: Նրան զմուսեցին և թաղեցին Եգիպտոսում:

Գ. ԻՍՐԱՅԷԼԱՅԻՈՅ ԱԶԳԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ա. Մ Ո Վ Ս Է Ս

28. ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵԳԻՊՏՈՍՈՒՄ

Յովսէփը մեռել էր: Մեռել էին նրա բոլոր եղբայրները. անցել էր 430 տարի, բայց նրանց ժառանգներն այնքան բազմացել էին, որ երկիրը լցուել էր: Այդ ժամանակ Եգիպտոսում նոր փարաւոն էր իշխում, որը Յովսէփին մոռացել էր. նա ասաց եգիպտացիներին. «Խորայէլացիները չափից դուրս բազմացել են. եթէ մի պատերազմ պատահի, կարող են մեր թշնամու հետ միանալ ու մեր դէմ պատերազմել, ուստի պէտք է նրանց ոչնչացնել»:

Սրա համար թագաւորը վերակացուներ նշանակեց, որ չարչարեն նրանց: Եգիպտացիներն անգուլթ կերպով էին ստիպում իսրայէլացիներին աշխատելու թէ աղիւսի գործարաններում և թէ դաշտում—փարաւոնի համար ամուր քաղաքներ և շտեմարաններ պէտք է շինէին: Բայց որքան եգիպտացիները շարչարում էին իսրայէլացիներին, այնքան սրանք աճում և բազմանում էին: Փարաւոնը տեսաւ, որ այս միջոցով իւր նպատակին չէ հասնում, հրամայեց, որ երբայցեւոց նորածին արու գաւակները ջուրը ձգեն, իսկ աղջկանց լնային:

29. ՄՈՎՍԷՍԻ ԾՆՈՒՆԴԸ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ղեիի ցեղից մէկը՝ Ղեի անունով մի մարդու աղջկայ հետ ամուսնացաւ և նրանից մի գեղեցիկ արու գաւակ ունեցաւ: Մայրը երեք ամիս ծածուկ էր պահում: Երբ այլ ևս անկարող եղաւ թաք կացնել, եղեգնից մի զամբիւղ հիւսեց. կարածիւթով ծեփեց. տղային նրա մէջը դրաւ և նեղոսի եղեգնուտ ավը թողեց: Մանկան քոյրը հեռուից զիտում էր՝ տեսնելու թէ ելբօրն ինչ կպատահի:

Փարաւոնի աղջիկը նեղոսի ավին իջաւ լուացելու: Նրա նաժիշտները գետի ավում շրջում էին: Թագաւորի աղջիկը հեռուից նկատեց զամբիւղը, աղախիններից մէկին ուղարկեց, որ բռնէ: Հրամանը կատարուեցաւ, զամբիւղն իրան բերին, բաց արեց ու տեսաւ, որ մէջը մի մանուկ լաց էր լինում: Թագաւորի դուստրը գլխաշարժուեց և ասաց. «Սա երբայցեւոց մանուկներից պիտի լինի»: Մանուկի մայրը մօտեցաւ և ասաց փարաւոնի աղջկան. «Արդեօք չես կամենայ մի երբայցեցի մայր կանչեմ, որ մանկան կերակրէ»: Փարաւոնի աղջիկն ասաց. «Գնա՛ և կանչիր»:

Աղջիկն շտապեց հարազատ մօրը կանչելու: Մայրն եկաւ: Փարաւոնի աղջիկն ասաց. «Ա՛ռ այս մանուկը, մեծացրո՛ւ, ես քո վարձը կվճարեմ»: Մայրն առաւ մանկան և պահում էր

նրան: Երբ մեծացաւ, մայրը թագաւորի աղջկայ մօտ բերաւ: Իշխանուհին որդեգրեց նրան և Մովսէս անուանեց, որ նշանակում է ջրից հանած: Մովսէսն ուսաւ Եգիպտոսում այն բոլոր գիտութիւնները, որոնք յայտնի էին այն ժամանակ և դարձաւ մի իմաստուն մարդ:

30. ՄՈՎՍԷՍԻ ՓԱՆՈՒՍՏԸ

Երբ Մովսէսը չափահաս դարձաւ, գնաց իսրայէլացիների մօտ նրանց չարչարաքները տեսնելու: Մի անգամ նա տեսաւ, որ մի վերակացու իսրայէլացիներից մէկին ծեծում էր: Նայեց իւր շուրջը և երբ ոչ որի շտեսաւ, սպանեց եգիպտացուն և աւազի մէջ թաղեց:

Միւս անգամ ևս դուրս գնաց: Այս անգամ տեսաւ, որ երկու իսրայէլացիներ են միմեանց հետ կռուում: Մովսէսը դարձաւ յանցաւորին ու ասաց. «Ի՞նչու ես քո ընկերին ծեծում»: Նա պատասխանեց. «Քեզ ով նշանակեց մեզ վրայ դատաւոր, չլինի ինձ էլ երեկուայ եգիպտացու նման ուզում ես սպանել»: Մովսէսը վախեց, երբ իմացաւ, որ իւր արարմունքը յայտնի է: Այս բանը փարաւոնի ականջին հասաւ: Նա կամեում էր Մովսէսին սպանել, իսկ Մովսէսը փախաւ Մադիամացւոց երկիրը:

Մադիամու քուրմը եօթն աղջիկ ունէր: Նրանք եկան ջրհորի մօտ՝ խաշները ջրելու հա-

մար: Ուրիշ հովիւներ ևս եկան և աղջիկներէց խլեցին ջրի հերթը: Մովսէսը չտեղից վեր կացաւ. օգնեց աղջիկներին և խաշներին խմացրեց:

Երբ աղջիկները տուն դարձան, հայրը հարցրեց. «Ի՞նչու այսօր վաղ եկար»: Նրանք պատասխանեցին. «Մի եգիպտացի ջուր հանեց և մեր ոչխարներին խմացրեց»: Յոթորն ասաց. «Ո՞րտեղ է այն մարդը, ի՞նչու նրան հացի չկանչեցիք»: Մովսէսին տուն հրաւիրեցին: Յոթորը յանձնեց նրան իւր ոչխարները, որ արածացնէ և վերջը իւր Սեպովրա աղջկայ հետ էլ ամուսնացրեց:

31. ԱՍՏՈՒԱՆ ԿԱՆՉՈՒՄ Է ՄՈՎՍԷՍԻՆ

Մովսէսն արածացնում էր Յոթորի խաշներն անապատում: Մի անգամ մօտեցաւ Քորեբ լեռանը և տեսաւ որ մի մորենի վառւում էր, բայց չէր այրւում: Մովսէսը մօտեցաւ իմանալու, թէ ինչու մորենին չէ այրւում: Իսկոյն թփի միջից ձայն եկաւ. «Մովսէս, Մովսէս»: Նա պատասխանեց. «Ի՞նչ է, Տէր»: Չայնը կրկնեց. «Հան կօշիկներդ, այդ տեղը, ուր դու կանգնած ես, սուրբ է. ես եմ Աբրահամի, Իսահակի և Յակովբի Աստուածը: Ես տեսայ իմ ժողովրդի նեղութիւններն Եգիպտոսում. ես կամեհում եմ նրանց Քանան տանել, ուր մեզը և կաթն է բղխում. ես քեզ եգիպտոս եմ ուղարկում փարաւոնի մօտ,

որ իմ ժողովրդին ազատես»: Մովսէսն ասաց Աստծուն. «Եթէ ես Իսրայէլացւոց մօտ գնամ և ասեմ, թէ ձեր հայրերի Աստուած Եհովան ինձ ուղարկեց, չեն հաւատայ»: Աստուած ասաց. «Ձեռիցդ դաւազանը գետին ձգիր»: Նա էլ ձգեց և դաւազանն օձ դարձաւ, Մովսէսը վախեց և փախաւ: Աստուած ասաց. «Բռնիր օձին»: Նա բռնեց և օձն իսկոյն դաւազան դարձաւ: Աստուած շարունակեց. «Ձեռդ ծոցդ դիր»: Դրաւ, բայց դուրս հանելիս՝ տեսաւ, որ բորոտուել է՝ սպիտակ, ինչպէս ձին: Աստուած ասաց նրան. «Ձեռդ նորից ծոցդ դիր»: Նա էլ կատարեց և տեսաւ որ միւս ձեռի նման առողջ է: Աստուած ասաց. «Եթէ այս երկու հրաշքներին չեն հաւատայ, նեղոսից ջուր կառնես, կսրսկես գետնի վրայ՝ գետի ջուրն իսկոյն արիւն կգառնայ»:

Մովսէսն ասաց Աստծուն. «Տէր, ես ծանրալեզու եմ»: Աստուած ասաց. «Քո ճարտարախօս եղբայր Ահարոնը քեզ հետ կգայ, քո փոխարէն ժողովրդի հետ նա կխօսէ»:

Այս բանից ետոյ Մովսէսը Յոթորի մօտ գնաց և ասաց. «Քնն իազադութեամբ»: Մովսէսն աւնապատում հանդիպեց Ահարոնին և յայտնեց նրան Աստծու կամբը: Մովսէսը տեղեկացաւ, որ հին փարաւոնն արդէն մեռել է: Երկու եղբայրները գնացին և Իսրայէլի ժողովրդեան ծերերին իմիասին հաւաքեցին: Ահարոնը յայտնեց նրանց

Աստծու կամբը, իսկ Մովսէսը ցոյց տուաւ այն հրաշքները ժողովրդի առաջ: Երբ ծերերն իմացան, որ Աստուած ուզում է իրանց ազատել, սկսեցին աղօթել:

32. Ե Գ Ի Պ Տ Ո Ս Ի Յ Գ Ո Ի Ր Ս Գ Ա Լ Ը

Մովսէսն ու Ահարոնը գնացին Փարաւոնի մօտ և ասացին. «Իսրայէլի Աստուածն ասում է. «Արձակիր իմ ժողովրդին»: Փարաւոնը բարկացաւ և ասաց. «Այդ Աստծուն ես չեմ ճանաչում»:

Փարաւոնն իսկոյն հրամայեց վերակացուններին, որ ժողովրդին աւելի չարչարեն: Վերակացուններն էլ թագաւորի կամբը կատարեցին:

Իսրայէլացիները գանգատուեցին Մովսէսին, Ահարոնին և ասացին. «Աստուած ձեր դատաստանն անէ, դ՛ուք թագաւորին բարկացրիք մեզ վրայ»: Մովսէսն սկսեց խնդրել Աստծուն և աւել. «Տէր, ինչու ես քո ժողովրդին այգպէս չարչարում. այն օրից, երբ ես փարաւոնի մօտ գնացի, ժողովրդին աւելի են չարչարում: Աստուած ասաց Մովսէսին. «Այժմ դու կտեսնես, թէ ես փարաւոնին ինչ կանեմ»:

Սրանից ետոյ Աստուած մինը միւսի ետեից պատիժներ ուղարկեց Եգիպտացիներին համար՝ զորտ, մուկն, կտրկուտ, մորեխ... միայն Գեսեմ երկիրն ազատ մնաց: Այն ժամանակ եգիպտացիներն ասացին. «Աստուած սրանց հետն է»:

Հէնց որ մի պատիժ գայիս էր, փարաւոնն ասում էր Մովսէսին և Ահարոնին. «Ժողովրդին կարձակեմ», իսկ երբ պատիժն անցնում էր, խօսքը փոխում էր:

Աստուած ասաց Մովսէսին. «Մի պատիժ էլ կուղարկեմ և փարաւոնը կարձակէ ձեզ»: Ուղիղ կէս գիշերին Եգիպտոսի բոլոր անդրանիկները կմեռնեն, իսկ իսրայէլացիներէից ոչ ոք չի մեռնիր»:

Աստուած շարունակեց խօսել Մովսէսի հետ. «Յայտնիր իսրայէլի ժողովրդին, որ այս ամիսը նրանց համար առաջին ամիսը (նիսան) պիտի լինի. այս ամսի տասն և չորսին ամեն տան տէր երեկոյեան պէտք է մի գառը մորթէ, ամբողջապէս խորովէ և իւր ընտանիքի հետ ուտէ գիշերը: Դրա հետ պէտք է ուտեն բազարչ հաց: Ընթրիքն այսպէս կանեն - գօտին կապած, կօշիկները հագած, գաւազանը ձեռին: Այգպէս էլ արին իսրայէլացիները:

Այդ միևնոյն գիշերն Աստուած սպանեց Եգիպտոսի բոլոր անդրանիկներին: Փարաւոնը կանչեց Մովսէսին, Ահարոնին և ասաց. «Ձտապեցէք, հեռացէք իմ ժողովրդից»: Այսպէս Եգիպտոսից դուրս եկան իսրայէլացիները՝ թուով վեց հարիւր հազար՝ չհաշուելով կանանց և երեխաներին: Իսրայէլացիները մնացին Եգիպտոսում չորս հարիւր երեսուն տարի: Մովսէսը տարաւ

իւր հետ Յովսէփի ոսկորներն ևս: Աստուած նրանց մի ամպէ սիւն տուաւ՝ ցերեկը, իսկ մի կրակէ սիւն էլ՝ գիշերն առաջնորդելու համար:

33. ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎՆ ԱՆՅՆԵԼԸ

Թագաւորի սիրտը նորից փոխուեց—նա ասաց. «Դ՛նչու արձակեցի ձրի մշակներին: Ուստի վեր առաւ զօրք, վեց հարիւր պատերազմական կառք, հեծելազօր, ընկաւ իսրայէլացւոց ետևից և հասաւ նրանց Կարմիր ծովի մօտ:

Երբ իսրայէլացիները տեսան եգիպտացիներին, խիստ վախեցան, սկսեցին դանդատուել Աստծուն և ասել Մովսէսին. «Մի՞թէ Եգիպտոսում գերեզմաններ չկային, որ մեզ բերիր այստեղ թաղելու»: Մովսէսը պատասխանեց. «Մի վախենաք, դուք շուտով կտեսնէք, թէ Աստուած ինչպես է ազատելու ձեզ»:

Աստուած ասաց Մովսէսին. «Առ գաւազանդ և խփիր ծովի ջրին»: Երբ Մովսէսը խփեց, ջուրն իսկոյն երկու կողմից պատի նման կանպնեց, քամի փչեց, յատակը չորացրեց և իսրայէլացիները միւս ամիս անցան: Եգիպտացիները կառքերով և երիվարներով հետևեցին նրանց:

Աստուած ասաց Մովսէսին. «Գաւազանդ խփիր ծովին, որ ջուրը միանայ»: Մովսէսն այնպէս էլ արաւ և ծովը միացաւ: Եգիպտացիներն

սկսեցին փախչել, իսկ ջուրը ծածկեց փարաւոնի գորբը — ոչ մէկն էլ կենդանի չմնաց:

Մովսէսը և իսրայէլացիք սկսեցին երզել և ասել. «Յրհնեցէք Աստծուն. նա փառաւոր գործ կատարեց — փարաւոնին պատժեց. Աստուած մեր օգնականն է և փրկիչը»:

34. ԻՍՐԱՅԷԼԱՅԻՆԵՐՆ ԱՆՅՆՈՒՄ ԵՆ ԱՆԱՊԱՏՈՎ

Մովսէսը շարունակեց ճանապարհը Գարմիր ծովից դէպի անապատ՝ երեք օր շարունակ: Վերջապէս հասան Մեռա, որտեղի ջուրը դառն էր: Ժողովուրդը գանգատուեց Մովսէսին և ասաց. «Ի՞նչ պէտք է խմենք»: Մովսէսն աղօթեց Աստծուն: Աստուած Մովսէսին մի փայտ ցոյց տուաւ. ջուրը ձգեց և ջուրն իսկոյն քաղցրացաւ:

Այդտեղից իսրայէլացիները եկան Սին անապատը: Իսրայէլացիք նորից գանգատուեցին Մովսէսին և Ահարոնին. «Երանի մենք եզրիպտոսում մեռնէինք. այնտեղ կաթսաներով միս ունէինք և առատ հաց. դուք բերիք մեզ այս անապատ տեղը սովամահ անելու»: Աստուած ասաց Մովսէսին. «Ես երկնքից հաց կլծափեմ նրանց համար. ժողովուրդը թո՛ղ ամեն օր մի օրուայ պաշար ժողովէ, իսկ վեցերորդ օրը թո՛ղ երկու անգամ աւելի ժողովէ»: Մովսէսն ու Ահարոնը յայտնեցին այս բանն իսրայէլացիներին և ասացին. «Երեկոյեան միս կուռենաք, իսկ առաւօտեան՝

հաց»: Երեկոյեան դէմ եկան լորամարզիները և ծածկեցին ամբողջ բանակը, իսկ առաւօտեան գետինը պատած էր ցօղով: Յօղը հեռանում էր, գետնի վրայ մնում էր կլոր և սպիտակ՝ եղեամբի նման մի բան: Իսրայէլացիները, երբ այս բանը տեսան, հարցնում էին իրար. «Այս ի՞նչ բան է»: Մովսէսն ասաց. «Սա Աստծու ուղարկած հացն է»: Իսրայէլացիներն այս հացի անունը *մանանա* դրին և առաւօտներն էին հաւարում: Այսպէս նրանք միշտ մանանայ էին ուտում, քանի որ անապատումն էին:

35. ՍԻՆԱՅԻ ՕՐԷՆՍՏՈՒՈՒԹԻՒՆԸ

Եզրիպտոսից դուրս գնալու երկրորդ ամսում իսրայէլացիները հասան Սինա լեռը: Մովսէսը լեռը բարձրացաւ: Աստուած ասաց նրան. «Իսրայէլացիներին այսպէս կասես — դուք տեսաք, թէ ես եզրիպտացիներին ինչ արի. ինչպէս ես ձեզ ազատեցի. եթէ ինձ լսէք ընտրեալ ժողովուրդս կլինիք բոլոր ազգերի մէջ. դուք քահանաների նման ուսուցիչ պիտի լինիք և բոլոր ազգերին քարոզէք իմ կամքը»: Մովսէսն իջաւ լեռնից և Աստծու կամքը յայտնեց նրանց: Բոլոր ժողովուրդն ի միասին պատասխանեց. «Աստծու բոլոր պահանջները կկատարեմք»: Մովսէսը յայտնեց այս բանն Աստծուն: Աստուած ասաց նրան. «Գնա՛ ժողովրդի մօտ և պատուի-

ըիր, որ լուացուեն, մաքրուեն և երրորդ օրը մաքուր կրեբես ինձ մօտ»:

Վերջապէս հասաւ երրորդ օրը: Առաւօտեան վաղ՝ լեառն սկսաւ որոտալ և կայծակել. մութ ամպերը ծածկեցին սարի գլուխը և փողի ձայն էր լսուամ: Մովսէսը ժողովրդին բանակից դուրս հանեց և տարաւ լեռան մօտ: Մինա լեառն ամբողջապէս ծխի մէջ կորած էր. կրակի բոցեր էին բարձրանում և շարժուում էր — փողի ձայնը հետզհետէ սաստկանում էր:

Հենց այդ ժամանակ Աստուած սկսաւ խօսել ժողովրդի հետ և ասել. 1. «Ես եմ քո Աստուածը. բացի ինձնից ուրիշ Աստուած չունենաս: 2. Կուռք չշինես ու երկրպագութիւն չտաս նրան: 3. Քո Աստծու անունով սուտ մի երդուիր, 4. Չարաթ օրը սուրբ պահիր: 5. Պատուիր քո հօրն ու մօրը, որ երկար կեանք ունենաս: 6. Մի սպանաներ: 7. Մի շնար: 8. Մի գողանար: 9. Քո ընկերոջ մասին սուտ վկայութիւն մի տար: 10. Մի ցանկանար քո ընկերոջ տանը, արտին, եզանը, իշին և ինչ որ նրանն է»: Ժողովուրդը հեռացաւ, իսկ Մովսէս նորից լեառը բարձրացաւ: Աստուած խօսում էր Մովսէսի հետ: Մովսէսը լեռնից վայր իջաւ և յայտնեց ժողովրդին Աստծու բոլոր պատուէրները:

Մովսէսը դարձեալ բարձրացաւ լեառը և թառասուն օր այնտեղ մնաց: Երբ Աստուած իւր

խօսակցութիւնը վերջացրեց Մովսէսի հետ Մինա լեռան վրայ, երկու քարէ տախտակներ տուաւ նրան, որի վրայ ինքն էր գրել պատուիրանները:

36. Ո Ս Կ Է Ո Ր Թ Ը

Երբ ժողովուրդը տեսաւ, որ Մովսէսն ուշացաւ, եկան Ահարոնի մօտ և ասացին. «Չինիր մեզ համար աստուածներ, որոնք մեզ առաջնորդեն, Մովսէսը չգիտենք ինչ եղաւ»: Ահարոնը պատասխանեց. «Բերէք ինձ ձեր կանանց և աղջկանց ոսկէ դնտերը»: Նրանք էլ բերին: Ահարոնը մի ոսկէ որթ ձուլեց նրանից: Նոր Աստուած ցանկացողները երբ տեսան, որ իրանց գործը յաջողեց, ժողովրդին ասացին. «Ահա ձեր Աստուածը, որ ձեզ եղիպտոսից հանեց»: Ահարոնն էլ սեղան շինեց և ասաց. «Վաղը Աստծու տունն է»: Առաւօտեան վաղ՝ ժողովուրդը ողջակէզ արաւ և սկսեց ուտել, խմել և պարել որթի շորս կողմը:

Հենց այդ ժամանակ Մովսէսն իջաւ լեռնից՝ ձեռին բռնած երկու քարէ տախտակները: Երբ բանակին մօտեցաւ, տեսաւ ոսկէ որթն և պարաւորներին, բարկացաւ, տախտակները ձեռից վայր ձգեց և կոտրատեց: Ետոյ նրանց շինած ոսկէ որթը այրեց. փոշի դարձրեց. ջրի մէջ ածեց և իրանց խմացրեց: Ապա Ահարոնին դար-

ձաւ և ասաց. «Այս ժողովուրդը բեզ ինչ արեց-
որ այսպիսի յանցանքի մէջ ձգեցիր»: Ետոյ դար-
ձաւ ժողովրդին և ասաց. «Աշմարիտ Աստծուն
պաշտողները թո՛ղ ինձ մօտ գան»: Ահիի բոլոր
որդիքը նրա մօտ հաւարուեցան: Մովսէսն ա-
սաց. «Հանէք ձեր սրերը. անցէք բանակի մի-
ծայրից միւսը և սպանեցէք կուռք պաշտողնե-
րին»: Ահիի որդիքը կատարեցին Մովսէսի հրա-
մանը: Այդ օրը երեք հազար մարդ սպանուեց:

Առաւօտը Մովսէսն ասաց ժողովրդին. «Դուք
մեծ յանցանք էք գործել. ես լիառը կբարձրա-
նամ. Աստծուն կխնդրեմ որ ձեր յանցանքը ներէ»: Մովսէսն ասաց Աստծուն. «Ժողովուրդը մեծ
յանցանք է գործել. ների՛ր, իսկ եթէ չես ների,
այն ժամանակ իմ անունն էլ քո ցուցակից ջնջիր»: Աստուած ասաց Մովսէսին. «Յանցաւորների ա-
նունները կջնջեմ, իսկ դու գնա և առաջնորդի՛ր
նրանց»: Աստուած ասաց Մովսէսին. «Երկու քա-
րէ տախտակներ բեր, որ առաջին տախտակնե-
րի պատգամները գրեմ»: Մովսէսը կատարեց
Աստծու պատուէրը: Աստուած նորից գրեց տախ-
տակների վրայ պատգամները:

Այդ տախտակները կոչուում են տասնարա-
նեայ պատգամներ, որոնց պահում էին մի ոսկէ-
զօժ արկղի մէջ, որ կոչուում է Ուխտի տապանակ:

Իսրայէլացիները մի ամբողջ տարի մնացին
Սինա լեռան մօտ: Դրանից ետոյ գնացին դէպի
Փառան անապատը: Այնտեղ Աստուած խօսեց
Մովսէսի հետ և ասաց. «Իւրաքանչիւր ցեղից մի-
մի մարդ ուղարկի՛ր Քանանացուց աշխարհը, որ
լրտեսեն»: Մովսէսը տասներկու մարդ ընտրեց
ու Քանան ուղարկեց: Դրանց մէջն էր և Յեսու-
անունով մէկը: Մովսէսը պատուիրեց նրանց և
ասաց. «Գնացէ՛ք և տեսէ՛ք թէ ինչպիսի երկիր է
Քանանը. ո՞վքեր են նրա բնակիչները, զօրե՞ղ
թէ թոյլ մարդիկ են. բազմամարդ է երկիրը,
թէ սակաւամարդ. հաստատուն և ամուր քաղաք-
ներում են ապրում, թէ վրանների տակ. երկիրը
պտղաւէտ է՝ թէ ոչ: Վերադառնալիս երկրի
պտուղներից հետներդ բերէ՛ք»:

Սրանք գնացին և լրտեսեցին ամբողջ եր-
կիրը: Ետ դարձան Քեբբոն, ուր մի հատ որթ
կտրեցին մի հատ ողկուզով և երկու մարդիկ
լծակով հետները բերին: Քառասուն օրից ետոյ
վերադարձան Փառան և ցոյց տուին հետները
բերած պտուղները: Լրտեսողներն ասում էին.
«Մենք գնացինք այն երկիրը, ուր մեզը և կաթն-
է բոլսում. բնակիչները զօրեղ մարդիկ են. քա-
ղաքներն ամուր և մեծ»: Յեսուն և Քաղէբն ա-
սում էին. «Մենք կարող ենք Քանանը նուա-

ձեր», իսկ միւսները հակառակում էին և ասում. «Մենք չենք կարող նրանց հետ կռուել, նրանք մեզնից շատ զօրեղ են. Քանանում այնպիսի հսկայ մարդիկ տեսանք, որ մենք մորեխ էինք երևում նրանց առաջ»:

Ամբողջ ժողովուրդը ոտքի կանգնեց, սկսաւ աղաղակել և լաց լինել: Կրկին տրտնջացին Ահաբոնից, Մովսէսից և ասացին. «Երանի եզիպտոսում մեռած լինէինք: Ընտրե՛նք առաջնորդներ և վերադառնանք Եզիպտոս»: Ժողովուրդը քիչ մնաց որ բարկոժէր երկուսին էլ:

Այս բանից ետոյ Աստուած ասաց Մովսէսին. «Մինչև երբ պէտք է այս ժողովուրդն ինձ բարկացնէ և իմ հրաշքներին չհաւատայ. ես կը պատժեմ զրանց. նրանցից ոչ մինը չպիտի տեսնի խոստացեալ երկիրը. նրանց ոսկորները պիտի փտեն անապատում. քսան տարեկանից մեծը չի մտնի Քանան. իսկ զուր քառասուն տարի անապատում հովիւներ կլինիր: Առաւօտեան վերադարձէք Կարմիր ծովի անապատը.» Մովսէսն այս բոլորը յայտնեց իսրայէլացիներին: Ժողովուրդը լաց էր լինում: Նրանք վերստին դարձան անապատ:

38. Մ Ո Վ Ս Է Ս Ի Մ Ս Է Ը

Երբ քառասուն տարին անցաւ, իսրայէլացիները նորից գնացին դէպի խոստացեալ երկիր

ահմանները: Այնտեղ Աստուած խօսեց Մովսէսի հետ և ասաց. «Քարձրացիր նաբաւ լեռը և տես Քանանացւոց երկիրը, իսկ տեսնելուց ետոյ՝ պիտի մեռնես»: Մովսէսը պատասխանեց. «Տէր, ժողովրդի վրայ մի առաջնորդ նշանակիր»: Աստուած պատասխանեց. «Վեր ան նաւեայի որդի Յեսուին, տանր ժողովրդի մօտ և կանգնեցրու Եզիպտար քահանայի առաջ. դիր քս ձեռը նրա գլխին և տուր նրան քո իշխանութիւնը և զօրութիւնը»:

Մովսէսը կանչեց ժողովրդին և Աստծու պատուէրը յայտնեց նրանց: Նա ասաց. «Ես արդէն հարիւր քսան տարեկան ծերունի եմ. ձեզ այլևս առաջնորդել չեմ կարող. Աստուած ասաց ինձ, որ ես Քանան չպիտի մտնեմ: Բայց մի վախենաք. Աստուած ինքը ձեզ կառաջնորդէ. նա ձեզ չի մոռանայ. Յեսու նաւեան կանցնի ձեզ հեպ Յորդանանը»:

Մովսէսը դարձաւ Յեսուին և ժողովրդեան ներկայութեամբ ասաց. «Քաջացիր և զօրացիր՝ դու պէտք է տանես ժողովրդին Աստծու խոստացած երկիրը. դու պէտք է բաժանես երկիրը նրանց մէջ»:

Սրանից ետոյ Մովսէսը նաբաւ լեռը բարձրացաւ: Աստուած ցոյց տուաւ նրան Քանանը: Ետոյ Աստծու ծառայ Մովսէսը մեռաւ Մովաբացւոց երկրում. նրա գերեզմանի տեղը ոչ ոք

БИБЛИОТЕКА
ИИ СІМТУ
10:00:ЕДЕННО
академии Наук
СССР

չգիտէ մինչև այժմս էլ: Իսրայէլացիները Մովսէսի վրայ երեսուն օր սուգ արին:

Բ. ՅԵՍՈՒ

39. ՅԵՍՈՒՆ ՆՈՒԱՃՈՒՄ Է ՔԱՆԱՆՐ

«. Մովսէսի մահուանից ետոյ Աստուած ասաց Յեսուին. «Իմ ծառայ Մովսէսը մեռաւ, վերկաց, անցիր Յորդանանը: Ինչպէս որ Մովսէսի հետն եմ եղել, այնպէս էլ քեզ հետ կլինիմ: Զօրացիր և քաջացիր. իմ պատուիրանները չմոռանաս. զիչեք ու ցերեկ նրա վրայ մտածիր և կատարիր»:

Յեսուն էլ պատուիրեց ժողովրդի գլխաւորներին և ասաց. «Ժողովրդին ասացէք, որ պաշար պատրաստեն, երեք օրից ետոյ պէտք է անցնենք Յորդանանը»: Յեսուն ծածուկ երկաւ լրտեսներ ուղարկեց Երիքովը լրտեսելու: Նրանք վերադարձան և պատմեցին, որ Աստուած ամբողջ երկիրը և Երիքովը մեր ձեռը կտայ»:

Սրանից ետոյ Յեսուն ասաց քահանաներին. «Առէք տապանակ ուխտին և անցէք ժողովրդի առաջով»: Քահանաներն առաջ անցան, իսկ ժողովուրդը հետևում էր նրանց Յորդանանի միջով և եկան մինչև Երիքով:

Է. Երիքովի ղռները կողպած էին: Աստուած ասաց Յեսուին. «Ահա քաղաքը քո ձեռն եմ տա-

լիս. պատուիրիր զինուորներին, որ վեց օր շարունակ՝ օրը մի անգամ քաղաքի շուրջը պտտեն: Եօթներորդ օրը հրամայիր քահանաներին փողերն առնեն և տապանակի առջևից դնան. այդ օրն եօթն անգամ պտտեցէք քաղաքի շուրջը. քահանաները թող փողը փչեն, իսկ դուք փողի ձայնը լսելուն պէս՝ աղաղակ բարձրացրէք — այս աղաղակի ժամանակ քաղաքի պարիսպները կկործանուեն»:

Յեսուն այդպէս էլ արաւ: Քաղաքի պարիսպները կործանուեցան. ժողովուրդը ներս մտաւ. աւերեց և կոտորեց բոլորը՝ թէ մարդ և թէ կենդանի, իսկ մնացածը կրակ տուին, այրեցին:

4. Յեսուն երեսուն և մէկ թագաւորի ևս յաղթեց, նրանց երկիրները նուաճեց ու բաժանեց իսրայէլի որդւոց մէջ՝ իւրաքանչիւր ցեղին իւր բաժինը տալով: Տապանակ ուխտին բերին Սելով քաղաքը և դրին վկայութեան խորանի մէջ:

Այսպէս ժողովուրդը բնակուեց Քանանում: Այն երկիրն որ Աստուած խոստացել էր նրանց, ստացան:

Յեսուն մեռաւ հարիւր տասն տարեկան հասակում: Յովսէփի ոսկորները թաղեցին Սիւբէմ քաղաքում:

Գ. Դ Ա Տ Ա Ի Ո Ր Ն Ե Ր

40. ԳԵԳԷՈՆԸ ՈՐՊԼՍ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ԴԱՏԱԻՈՐ

ա. Յետուն մեռաւ: Մեռել էին և նրա ժամանակակից մարդիկը: Իսրայէլի որդիքն սկսեցին ամուսնանալ հեթանոս աղջկանց հետ և իրանց աղջիկներն էլ նրանց կնութեան տալ: Կրկին մոռացան ճշմարիտ Աստծուն և սկսեցին կուռքեր պաշտել: Աստուած պատժեց նրանց՝ մատնելով եօթը տարի մադիամացուոց ձեռք: Ինչ որ իսրայէլացիները ցանում էին, հնձի ժամանակ գալիս էին մադիամացիները, յափշտակում էին և ոչնչացնում: Իսրայէլացիները, երբ յաջողութեան մէջ էին, մոռանում էին Աստծուն, իսկ երբ անյաջողութիւն էր պատահում, յիշում էին նրան, այս պատճառով յիշեցին Աստծուն և օգնութիւն խնդրեցին նրանից:

Աստուած էլ երևաց Գեղէոնին, որ Մանասէի ցեղիցն էր ու սասց. «Գնա՛, ազատի՛ր իսրայէլի որդւոց»: Գեղէոնը պատասխանեց. «Ի՞նչպէս ազատեմ իսրայէլացիներին. Մանասէի ցեղի մէջ շատ քիչ բարեկամներ ունիմ, բացի զրանից մեր տանը ես ամենից փոքրն եմ»: Աստուած սասց նրան. «Ես քեզ կօզնեմ—կործանի՛ր Բահաղի սեղանը, կոտորի՛ր նրա շուրջը գտանուող անտառը և Աստծու համար սեղան շինի՛ր»:

Գեղէոնը հետն առաւ իւր ծառաներից տասն

հողի և զիշերով կատարեց Աստծու հրամանը: Առաւօտը՝ երբ քաղաքի բնակիչները զարթեցին, տեսան որ Բահաղի սեղանը կործանուել է, իսկ անտառը կտրտուած է և մի ողջակէզ զրած Եհօվայի սեղանի առաջ: Սկսեցին միմեանց նայել և ասել. «Անշուշտ Յովասի որդի Գեղէոնն արած կլինի այս»:

Քաղաքացիները Յովասի մօտ եկան և ասացին. «Դուրս բեր քո որդուն. նա պէտք է մեռնի, որովհետև Բահաղի սեղանը կործանել է»: Իսկ Յովասն ասաց. «Դուք կամենում էք Բահաղի փոխարէն դատաւոր լինել. եթէ նա աստուած է, թող ինքն իրեն պաշտպանէ և վրէժխնդիր լինի իւր սեղանը կործանողից»:

Ը. Սրանից ետոյ Գեղէոնը հրամայեց իսրայէլի միւս ցեղերին, որ իւր մօտ ժողովուեն: Անթիւ զէնք կրող մարդիկ հաւաքուեցան Գեղէոնի մօտ և նա առաջնորդեց նրանց զէպի մադիամացիները: Աստուած սասց Գեղէոնին. «Քո հետ եղած ժողովուրդը շատ շատ է. թերևս իսրայէլացիք պարծենան և ասեն՝ մենք ազատեցինք մեզ: Երկչտններին հեռացրու: Քսան երկու հազար հողի ետ դարձան. մնաց տասն հազար միայն: Աստուած կրկին անդամ սասց Գեղէոնին. «Դարձեալ շատ է զօրքդ. երեք հարիւր մարդ բաւական է»: Գեղէոնը կատարեց Աստծու հրա-

մանը: Մաղիամացիների բանակը հովտի մէջն էր, իսկ իսրայէլացիներինը բարձրումն էր:

Կէս գիշերին Գեղէոնը երեք հարիւր հոգին երեք մասի բաժանեց, իւրաքանչիւրին մի հատ եղջիւրէ փող և մի հատ սափոր տուաւ՝ մէջը վառած ու ասաց. «Ինձ նայեցէք, ինչ որ ես կանեմ, նոյնն էլ դուք արէք»:

Գեղէոնը գիշերով մաղիամացիների բանակը մտաւ և հրամայեց փողերը վիշել ու սափորները կոտրատել: Այդպէս էլ արին ու սկսեցին աղաղակել. «Ան՛ս Աստժու և Գեղէոնի սուրբ»: Մաղիամացիների զօրքը զարհուրեց. կարծեցին իսրայէլացիները բազմաթիւ են, ուստի սկսեցին փախչել: Իսրայէլացիները հետևեցին նրանց և կոտորեցին:

Այս յաղթութիւնից ետոյ իսրայէլացիներից ումանք ասացին Գեղէոնին. «Մեզ վրայ իշխան եղիր դու, քո որդին և քո որդու որդին»: Գեղէոնը մերժեց և ասաց. «Ո՛չ ես և ո՛չ իմ որդին, այլ Աստուած է ձեր իշխանը»: Գեղէոնը դարձաւ դատաւոր և քառասուն տարի շարունակ երկիրը նրա կենդանութեան ժամանակ խաղաղ էր:

41. Ս Ա Մ Փ Ս Ո Ն

«. Իսրայէլացիները նորից հեռացան Աստրժուց և սկսեցին Բահաղին պաշտել, այս պատճառով էլ Աստուած նորից պատժեց և մատնեց

Նրանց փղշտացիների ձեռք: Գրանից ետոյ Աստուած Սամփսոն անունով մէկին դատաւոր ընտրեց: Սա փղշտացուց երկիրը զնաց, որ այնտեղի աղջկանցից իրան համար մի կին ընտրէ: Երբ նրանց այգիներին հաւաւ, մի երիտասարդ առիւծ՝ նրա առաջը դուրս եկաւ: Սամփսոնն այս գազանի բերանը ճեղքեց: Մի ուրիշ անգամ, երբ նոյն ճանապարհով անցնում էր, կամեցաւ առիւծի գէշը տեսնել և գտաւ նրս բերանի մէջ մի գունդ մեղու և մեղր:

Սամփսոնը փղշտացիներից մի աղջիկ ընտրեց ու հարսանիք արաւ: Երեսուն փղշտացի երիտասարդ հիւր էին հարսանիքին: Սամփսոնն ասաց. «Ես ձեզ մի հանելուկ կասեմ, եթէ մինչև հարսանեաց եօթներորդ օրը լուծէք, երեսուն ձեռք զգեստ կստանաք, իսկ եթէ չկարողանաք, դուք տուէք ինձ նոյնքան զգեստ»: Համաձայնեցան և նա պատմեց. Հանելուկն այս էր — «Ուտողից ուտելիք դուրս եկաւ և հօրից քաղցր»: Նրանք չէին կարողանում գտնել այս հանելուկը, զնացին Սամփսոնի կնոջ մօտ և ասացին. «Խաբիր քո մարդուն և այս հանելուկի միտքն իմացիր, իսկ եթէ չես անիլ, մենք քեզ էլ, քո հօր տունն էլ կայրենք»: Կինն այնքան խնդրեց և լաց եղաւ՝ մինչև որ մարդը յայտնեց գաղտնիքը և նա էլ իւր հայրենակից երիտասարդներին պատմեց: Եօթներորդ օրը փղշտացիներն ասա-

ցին Սամփսոնին. «Ի՞նչ կայ մեղրից քաղցր և առիւծից հզօր»: Սամփսոնը պատասխանեց. «Եթէ դուք իմ կնոջը շտիպէիք, չէիք կարող իմանալ»:

Սամփսոնը գնաց փղշտացիների մի ուրիշ քաղաք. երեսուն մարդ սպանեց, զգեստները բերաւ և տուաւ հանելուկը լուծողներին, իսկ ինքը վերադարձաւ Յուդայի երկիրը: Այդ ժամանակ Սամփսոնի աները նրա կնոջն ամուսնացրեց ուրիշի հետ: Երբ Սամփսոնը իւր կնոջ մօտ վերադարձաւ և տեսաւ որ ուրիշին են տուել, բարկացաւ, կամեցաւ պատժել բոլոր փղշտացիներին—երեք հարիւր աղուէս բռնեց. զոյգ-զոյգ այգիներից կապեց. աղիների մէջ վառած ջահ դրաւ. արձակեց փղշտացիների ցորենի արտերի մէջ և այրեց նրանց այգիները, ձիթենու ծառերն ու արտերը: Եկան փղշտացիները, Սամփսոնի աներոջն ու կնոջը միասին այրեցին:

Սամփսոնին բռնելու համար փղշտացիները յարձակուեցան Յուդայի երկրի վրայ և ստիպեցին իսրայէլացիներին Սամփսոնին կապած իրանց յանձնել: Բայց Սամփսոնը իւր կամքով թոյլ տուաւ հայրենակիցներին, որ կապեն իրան և թշնամու ձեռը մատնեն: Երբ փղշտացիները տեսան նրան, սկսեցին ուրախանալ: Սամփսոնը կըտրատեց կապանքը՝ բարակ թելի նման, գտաւ մի սատկած իշի ծնօտ և նրանով հազար մարդ սպանեց:

Առաջին կնոջ օրինակից չխրատուելով, մի քանի ժամանակից ետոյ Սամփսոնը Գալիլա անունով մի փղշտացի աղջկայ վրայ ամուսնացաւ:

Բ. Փղշտացի իշխաններն եկան Սամփսոնի կնոջ մօտ և ասացին. «Եթէ քո մարդուն մեր ձեռը մատնես, ամեն մէկս կտանք քեզ հազար և հարիւր արծաթ»: Երբ Սամփսոնը քնեց, կինը փղշտացիներին իւր մօտ կանչեց: Նրանք բռնեցին Սամփսոնին. երկաթէ շղթաներով կապեցին. աչքերը բրեցին. Գաղա քաղաքը տարան և բանտ դրին՝ որտեղ նա ազում էր:

Սրանից ետոյ փղշտացիները հաւաքուեցան Գահոն կուռքին դոճ մատուցանելու, որ թշնամուն իրանց ձեռն է մատնել: Սամփսոնին էլ բանտից դուրս բերին, որ իրանց առաջը լազայ և կանգնացրին տան երկու սիւների մէջ տեղում: Տունը լիքն էր բազմութիւնով, իսկ տանիքի վրայ մօտ երեք հազար հօգի էին կանգնած: Սամփսոնը յանկարծ բռնեց երկու սիւներից և աղաղակեց. «Թող ես էլ այս այլազգիների հետ մեռնեմ»: Այս ասաց և ինչքան ոյժ ունէր, շարժեց երկու սիւները՝ տունը քանդուեց ուրացողների զլխին:

Սամփսոնը 20 տարի դատաւոր եղաւ:

42. ՀԵՂԻ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ

«... Հեղիի քահանայապետութեան ժամանակ մի մարդ էր ապրում Եղկանա անունով՝ իւր կին Աննայի հետ: Նրանք անզաւակ էին: Սրանք սովորութիւն ունէին ամեն տարի Սելով գնալու և Աստծուն զոհ մատուցանելու: Աննան մի անգամ Սելով գնալիս՝ խիստ տրտմեց. լաց եղաւ. աղօթեց Աստծուն և ասաց. «Տէր Սորաւովթ, քեզ յայտնի է իմ նեղութիւնը. եթէ դու ինձ մի որդի պարգևես, քեզ կնուիրեմ, որ մինչև իւր մահը ծառայէ»: Հեղի քահանայապետը նստած էր վկայութեան խորանի դրանը և ուշադրութեամբ նայում էր Աննային: Եւ որովհետև երկար տևեց նրա աղօթքը, Հեղին ասաց. «Աննա, քանի աղօթես»: Աննան պատասխանեց. «Ես մի վշտացած կին եմ, սիրտս Աստծու առաջ բաց եմ անում»: Հեղին ասաց. «Խորայէլի Աստուածը քո խնդիրը կկատարէ»: Կինը վերադարձաւ տուն. նրա սիրտն այլ ևս այնպէս տխուր չէր:

Աստուած լսեց Աննայի աղօթքը և նրան մի որդի պարգևեց, որին անուանեցին Սամուէլ, որ նշանակում է «Աստուածանից խնդրած»: Երբ մանուկը մի քանի տարեկան դարձաւ, մայրը Սելով բերաւ. Հեղի քահանայապետի մօտ և ապաց. «Տէր, ես այն կինն ևմ, որ քեզ մօտ կանդնած աղօթում էի այս մանկան համար. Աստուած

իմ աղօթքը լսեց, դրա համար էլ ես նրան եմ ընծայում իւր տուածը»: Աննան շնորհակալութիւն արաւ Աստծուն և տուն դարձաւ, իսկ մանուկը Հեղիի մօտ Տիրօջ սպասաւոր դարձաւ:

բ. Հեղիի որդիքը շատ վատ էին: Խլում էին խրայէլացի ուխտաւորներից զոհի մեծ մասը— փոխանակ էրին և մորթին ստանալու, որ օրէնքով Մովսէսն իրանց էր տուել, պղնձի միջից ջոկում էին եփած զոհի լաւ կտորները և տանում էին: Ծերունի Հեղին գիտէր այս բոլորը— նա յաճախ խրատում էր, բայց նրանք չէին լսում: Մանուկ Սամուէլն աճում էր և զօրանում: Նրան սիրում էին և՛ Աստուած և՛ մարդիկ:

Մի անգամ, երբ Սամուէլը վկայութեան խորանի առաջ քնած էր, ձայն լսուեց, որ ասում էր. «Սամուէլ, Սամուէլ»: Սամուէլը վազեց Հեղիի մօտ և ասաց. «Այստեղ եմ, ինչո՞ւ կանչեցիր»: Հեղին պատասխանեց. «Ես քեզ չեմ կանչել, դարձիր և քնիր»: Աստուած Սամուէլին երկրորդ, երրորդ անգամ կանչեց: Սամուէլը կրկին անգամ գնաց Հեղիի մօտ: Հեղին հասկացաւ որ Աստուած է նրան կանչողը, ասաց. «Դարձիր և քնիր, եթէ մի անգամ էլ ձայն լսես, ասն, Տէր, քո ծառան լսում է քեզ»: Սամուէլը դարձաւ իւր տեղը: Աստուած կրկին անգամ ձայն տուաւ. «Սամուէլ, Սամուէլ»: Սամուէլը պատասխանեց.

«Ասա՛, Տէր, քո ծառան լսում է քեզ»։ Աստուած ասաց. «Ես կամենում եմ Հեղինն և իւր որդւոց պատժել»։ Սամուէլը վախենում էր այս բանը Հեղինին յայտնելու։

Այն ժամանակ Հեղին կանչեց նրան և ասաց. «Աստուած ինչ ասաց քեզ, մի ծածկիր ինձնից»։ Սամուէլը պատմեց նրան ամենը։ Հեղին ասաց. «Ինչ որ բարի է, թող այն կատարէ Աստուած»։

4. Իսրայէլացիները պատերազմ ունեցան փղշտացիների հետ և յաղթուեցան։ Իսրայէլի ծերերն ասացին. «Ուխտի տապանակը բերենք Սելովից, որ մեզ ազատէ սրանց ձեռից» և բերել տուին։ Տապանակի հետ եկան և Հեղիի երկու որդիքը։ Երբ տապանակը բանակ բերին, սկսեցին աղաղակել, իսկ փղշտացիներն ասում էին միմեանց. «Իսրայէլի Աստուածը բանակ է եկել, ով փղշտացիներ, քաջ պատերազմեցէք, որ ծառայ չլինէք նրանց»։ Պատերազմի մէջ իսրայէլացիները յաղթուեցան։ Հեղիի երկու որդիքը սպանուեցան, ուխտի տապանակն էլ գերի ընկաւ։

Մինը պատերազմի դաշտից՝ հանդերձները պատառելով և գլխին հող ցանելով՝ Սելով եկաւ։ Հեղին վկայութեան խորանի դրան առաջ աթոռի վրայ նստած էր։ Նա հարցրեց եկող մարդուն բանակի մասին։ Դեսպանը պատասխանեց. «Իսրայէլը յաղթուեց, քո երկու որդիքն էլ

սպանուեցան և ուխտի տապանակը գերի ընկաւ»։ Այս գուժը լսելուն պէս՝ Հեղին աթոռից վայր ընկաւ, մէջքը կոտրուեց և մեռաւ։

Գ. Սամուէլն սկսաւ քարոզել և խրատել իսրայէլացիներին։ Ժողովուրդը խոստովանեց, որ նա Աստու ճշմարիտ մարգարէն է, ուստի և նրան դատաւոր ընտրեց։ Սամուէլը հաւաքեց բոլոր իսրայէլացիներին և ասաց. «Եթէ դուք սրբտանց դառնաք դէպի ճշմարիտ Աստուածը, թողնէք օտար աստուածներին, այն ժամանակ ձեզ կազատէ փղշտացիների ձեռից»։ Իսրայէլացիները հեռացան կուռքերից։

Երբ փղշտացիները Սամուէլի դատաւոր լինելն իմացան, նորից եկան պատերազմելու։ Թշնամին յաղթուեց։ Փղշտացիները փախան և Սամուէլի կենդանութեան ժամանակ այլ ևս չհամարձակուեցան իսրայէլացւոց դէմ գէնք առնելու։

Գ. Թ Ա Գ Ա Ի Ո Ր Ն Ե Ր

Ա. Ս Ա Ի Ո Ի Ղ

43. Ս Ա Ի Ո Ի Ղ Ը Թ Ա Գ Ա Ի Ո Ր Է Դ Ա Ռ Ն Ո Ի Մ

«. Երբ Սամուէլը ծերացաւ, իւր որդւոց իսրայէլի վրայ դատաւոր նշանակեց։ Որդիքը հօր ճանապարհով չէին գնում, կաշառքներ էին վերցնում և օրէնքից դուրս գործեր կատարում։

Սրա համար ծերերը Արիմաթեմ քաղաքը հաւաքուեցան Սամուէլի մօտ և ասացին. «Պու ծերացել ես. որդիքդ քո ճանապարհով չեն գնում. մեզ մի թագաւոր տուր, ինչպիսին այլազգիներն ունին, որ մեզ դատէ և պատերազմում առաջնորդէ»: Նրանք կարծում էին՝ թշնամին նրա համար է յաղթում, որ թագաւոր ունէ: Այս բանը թէև դուր չեկաւ Սամուէլին, բայց և այնպէս խնդրեց Աստծուն այդ մասին: Աստուած ասաց նրան. «Հնազանդիր ժողովրդի պահանջին և նրան մի թագաւոր տուր»:

բ. Բենիամինի ցեղից մի մարդ՝ Կիս անունով մի որդի ունէր՝ անունը Սաուուդ: Սա մի գեղեցիկ մարդ էր: Մի անգամ Կիսի էջերը կորան: Սաուուդը փնտռելու գնաց և հասաւ մինչև Արիմաթեմ: Հէնց որ Սամուէլը Սաուուդին տեսաւ, Աստուած ասաց նրան. «Ահա սա է իմ ժողովրդին կառավարողը»:

Այն ժամանակ Սամուէլն առաւ իւրի սրուակը, ածեց նրա գլխին, համբուրեց և ասաց. «Աստուած քեզ իւր ժողովրդին կառավարիչ է նշանակում»: Սրանից ետոյ Աստուած Սաուուդին մի ուրիշ սիրտ, ուրիշ հոգի տուաւ:

Սամուէլը հաւաքեց իսրայէլացիներին և յայտնեց, որ Աստուած Սաուուդին թագաւոր է ընտրել: Սաուուդը համեստութիւնից սկզբում կա-

րասի տակ թաք կացաւ, բայց վերջը ժողովրդին ներկայացաւ: Նա ամենից բարձրն էր — միւսներէ հասակը հազիւ էր նրա ուսերին հասնում: Ժողովուրդը շատ ուրախացաւ և ասաց. «Վեցցէ թագաւորը»: Բայց մի քանի մարդիկ ծաղրում և ասում էին. «Մի՞թէ սա պիտի փրկէ մեզ»: Բայց Սաուուդն այնպէս էր ցոյց տալիս՝ որպէս թէ չէ լսում:

գ. Ամովնացիների թագաւորը պաշարեց իսրայէլացիների Յաբիս քաղաքը և ասաց քաղաքացիներին. «Ես ձեր ամենի աջ աչքը պէտք է հանեմ»: Յաբիսացիները մարդ ուղարկեցին իրանց եղբայր իսրայէլացիների մօտ և օգնութիւն էին խնդրում: Սաուուդին էլ պատմեցին այս բանը: Նա խիստ բարկացաւ, երկու եզն առաւ. կտոր-կտոր արաւ. իսրայէլի քաղաքներն ուղարկեց ասելով. «Ով Սաուուդին և Սամուէլին չի հետևի, նրա եզներն էլ այսպէս պատառ-պատառ կլինին»: Ժողովուրդը նոր թագաւորի շուրջը հաւաքուեց: Սաուուդը մարդ ուղարկեց Յաբիսի բնակիչների մօտ, որ նրանց ասեն. «Վաղը արևը տաքանալուն պէս ձեզ օգնութեան կգամ»: Յաբիսացիները շատ ուրախացան: Սաուուդն առաւօտեան զօրքը երեք գունդի բաժանեց, յարձակուեց ամովնացիների վրայ և ջարդեց նրանց մինչև արևի տաքանալը:

Այն ժամանակ Սաւուղի մարդիկն ասացին. «Մօտ բերէք Սաւուղին ծաղրողներին, որ սպանենք նրանց»: Սաւուղը պատասխանեց. «Այսօր՝ երբ Աստուած մեզ յաղթութիւն է տուել, ոչ մի իսրայէլացի չպիտի մեռնի: Մամուէլը Գաղգաղա հաւաքեց բոլոր իսրայէլացիներին և Սաւուղին թագաւոր օծեց: Նորընտիր Սաւուղ թագաւորը ժողովրդի հետ միասին ուրախանում էր:

44. ՍԱՒՈՒՂԻ ԱՆՀՆԱԶԱՆ ԳՈՒԹԻՒՆԸ

Նոր պատերազմ ծագեց փղշտացիների և իսրայէլացիների մէջ: Մամուէլը զօրքը հաւաքեց և եկաւ Գաղգաղա թագաւորի հետ: Մամուէլն ասաց թագաւորին. «Սպասիր ինձ այստեղ, մինչև ես դամ և զոհ մատուցանեմ, որ Աստուած մեզ յաղթութիւն տայ»: Սաւուղն եօթն օր անհամբեր սպասում էր: Մամուէլն ուշացաւ: Ժողովուրդը սկսեց ցրուել: Թագաւորն այս որ տեսաւ, ասաց. «Բերէք ողջակէզը, որ ես զոհեմ»: Բայց դեռ զոհը չվերջացրած՝ մարգարէն եկաւ: Մամուէլը նեղացած ասաց. «Այդ ինչ ես արել. միթէ՞ դու մարգարէ ես — դու զոհելու իրաւունք չունիս, դու իմ իրաւունքը խլել ես»: Սաւուղը սկսաւ իրան արգարացնել և ասել. «Ես տեսայ, որ ժողովուրդն սկսեց հեռանալ, դու ևս որոշած ժամանակին չեկար. փղշտացիները ուզում էին յարձակուել, ուստի ողջակէզ արի:

Մամուէլն ասաց Սաւուղին. «Գու անմիտ ես վարուել. դու Աստծու պատաւիրանիցն անցել ես. միթէ կարծում ես, որ Աստուած զոհը հնազանդութիւնից անելի կսիրէ, և որովհետեւ դու Աստծու պատաւիրանը չպահեցիր, դու այլ ևս թագաւոր չես լինի իսրայէլի վրայ:

Մամուէլը հեռացաւ և մինչև իւր մահը՝ նրա երեսը չտեսաւ: Թէև նա հեռացած էր, բայց և այնպէս միշտ ցաւում էր Սաւուղի վրայ:

Բ. ՍԱՒՈՒՂ ԵՒ ԳԱԻԹ

45. ԳԱԻԹԻ ԹԱԳԱԻՈՐ ԸՆՏՐՈՒԻԼԸ

Աստուած ասաց Մամուէլին. «Մինչև երբ տխրես Սաւուղի համար. ես նրան այլ ևս չեմ սիրում»: Լցրո՛ւ եղջիւրդ իւզով և դնա՛ Բեթղեհէմ՝ Յեսսէի որդիներից մինին թագաւոր եմ ընտրել»: Մամուէլը գնաց Բեթղեհէմ, հրաւիրեց Յեսսէին և իւր որդւոց զոհ մատուցանելու:

Որդիքը տուն եկան: Մամուէլը նայեց մեծին, կարծում էր թէ սա պիտի լինի նոր թագաւորը: Բայց Աստուած ասաց. «Գու ոչ նրա մեծ հասակին նայիր և ոչ տեսքին. ես մեծ հասակ ունեցողին էլ չեմ սիրում: Բանը հասակի մէջ չէ, այլ՝ սրտի»:

Ետոյ Յեսսէն իւր եօթը որդւոցը Մամուէլի առաջով անցկացրեց. Մարգարէն պատասխան

նեց. «Աստուած սրանցից ոչ մինին էլ չէ ընտրել, ուրիշ որդի չունիս :

Յեսսէն պատասխանեց. «Մի փոքրն ևս ունեմ, նա խաչներ է արածացնում»: Սամուէլն ասաց. «Մարդ ուղարկիր և կանչել տուր»:

Դաւիթն եկաւ— նա կարմրաերես էր. գեղեցիկ աչքեր ունէր և սիրուն հասակ: Աստուած ասաց. «Վեր կաց և օծիր սրան, ահա սա է իմ ընտրածը»: Սամուէլն առաւ եղջիւրը և օծեց նրան թագաւոր իւր եղբայրների մէջ:

Այդ օրից սկսած Աստուծ հոգին Դաւիթ վրայ իջաւ:

46. ԳԱԻԻԹԸ ԳԱՆԻՍ Է ՍԱԻՈՒԳԻ ԱՐԲՈՒՆԻՔԸ

Աստուծ հոգին Սաւուղից հեռացել էր— շար ողին տանջում էր նրան: Ծառաներն ասացին թագաւորին. «Քնարի վրայ ածող մի մարդ գրտնենք, որ երբ շար ողին գալու լինի, նուազէ և հանգստացնէ քեզ»:

Սաւուղը պատասխանեց. «Եթէ ճանաչում էք այդպիսի մարդ, կանչեցէք»: Ծառաներից մինը պատասխանեց. «Ես ճանաչում եմ Բեթղեհէմցի Յեսսէի փոքր որդուն. նա մի իմաստուն և քաջ երիտասարդ է. դիտէ քնարի վրայ ածել և Աստուած էլ նրան շատ սիրում է»: Սաւուղը մարդ ուղարկեց Յեսսէի մօտ և Դաւիթին իւր մօտ կանչեց:

Այսպէս Դաւիթը Սաւուղի մօտ եկաւ և ծառայում էր նրան: Սաւուղը շատ սիրեց նրան և իւր կապարճակիրը դարձրեց: Հէնց որ շար ողին Սաւուղի վրայ էր գալիս, Դաւիթն առնում էր քնարը և երգում էր: Սաւուղը հանգստանում էր և շար ողին հեռանում նրանից՝ հէնց որ Դաւիթն սկսում էր երգել և քնար ածել:

47. ԳԱԻԻԹ ԵՒ ԳՈՂԻԱԹ

Փղշտացիները երբ լսեցին իսրայէլի թագաւորի հիւանդութիւնը, գօրք հաւաքեցին և եկան Յուդայի երկիրը: Սաւուղը նոյնպէս գօրք հաւաքեց և բանակ ձգեց փղշտացիների հանդէպ: Փղշտացիները բանակից դուրս եկաւ մի հսկայ՝ Գողիաթ անունով, որի հասակի երկայնութիւնը վեց կանգուն և մի թիղ էր և ձայն տուաւ իսրայէլացիներին. «Ընտրեցէք ձեզնից մէկին ինձ հետ մենամարտելու»: Սաւուղն և իսրայէլացիները խիստ վախեցան:

Դաւիթ երեք մեծ եղբայրները Սաւուղի հետ բանակումն էին, իսկ ինքը տուն էր գնացել հօր ոչխարներն արածացնելու: Մի անգամ Յեսսէն ասաց Դաւիթին. «Առ այս տասն նկանները, տա՛ր եղբայրներիդ և տես, ինչպէս է նրանց առողջութիւնը»: Երբ Դաւիթը եղբայրների մօտ եկաւ, Գողիաթը դուրս եկաւ բանակից և սկսաւ նախատել իսրայէլացիներին: Ոչ որ չէր վստահա-

նում նրա դէմ դուրս գալ—ձայնը լսելուն պէս ամենքն էլ փախչում էին: Դաւիթը, երբ այս բանը տեսաւ, ասաց. «Միթէ մէկը չկայ, որ նրան սպանէ և իսրայէլին այս անպատուութիւնից ազատէ»: Ժողովուրդն ասաց. «Ով նրան սպանի, թագաւորը իւր աղջիկը նրան կտայ»: Դաւթի այս խօսքերը Սաւուղին յայտնեցին. նա էլ Դաւթին իրա մօտ կանչեց:

Դաւիթն ասաց Սաւուղին. «Մի վախենար, թագաւոր, ես կամենամարտեմ նրա հետ»: Սաւուղը պատասխանեց. «Բու մանուկ ես, փղշտացու հետ չես կարող պատերազմել»: Դաւիթը պատասխանեց. «Հօրս խաչներն արածացնելիս՝ երբ առիւծ կամ արջ էր գալիս և յափշտակում ոչխարներս, ընկնում էի նրանց ետեից. ոչխարը խլում էի գազանների բերնից և իրանց էլ սպանում: Այն Աստուածը, որ ինձ առիւծից և արջից ազատեց, կազատէ և այս փղշտացուց»:

Սաւուղն ասաց Դաւթին. «Գնա՛, Աստուած քեզ հետ»: Դաւիթը հովուական գաւազանը ձեռն առաւ. հինգ ողորկ քար մաղախի մէջ զրաւ. պարսը վերցրեց և դիմեց դէպի փղշտացին:

Երբ այլազգին Դաւթին տեսաւ, ասաց. «Միթէ ես չուն եմ, ու դու գաւազանով և քարով ես ինձ վրայ գալիս»: Դաւիթը պատասխանեց. «Բու գալիս ես ինձ վրայ սրով, նիզակով և վահանով, իսկ ես՝ Սաբաւովթի: Աստուած քեզ այսօր իմ

ձեռը կյանձնէ: Դաւիթը մաղախից մի քար հանեց. զրաւ պարսի մէջ և ձգեց դէպի այլազգին: Քարը ճակատին դիպաւ և հսկան գետին փռուեց: Բայց որովհետև Դաւիթը սուր չունէր, վաղեց դէպի փղշտացին. հանեց նրա սուրը և գլուխը կտրեց: Երբ փղշտացիները տեսան Գողիաթի մահը, փախան:

48. ՍԱՒՈՒՂՆ ԱՏՈՒՄ, ԻՍԿ ՅՈՎՆԱԹԱՆԸ ՍԻՐՈՒՄ Է ԴԱՒԹԻՆ

... Երբ Դաւիթը Գողիաթի գլուխը կտրեց, թագաւորի զօրավար Աբենները նրան Սաւուղի մօտ տարաւ և մօտիկ ծանօթացրեց նրան թագաւորի հետ: Այս դէպքից ետոյ թագաւորի որդի Յովնաթանը Դաւթին սրտով սիրեց և ընկերական դաշը կապեց: Սաւուղը շթողեց Դաւթին, որ տուն դառնայ, այլ՝ իրա մօտ պահեց և զօրքի վրայ հրամանատար նշանակեց: Ժողովուրդը սիրում էր Դաւթին: Գողիաթին սպանելուց ետոյ՝ երբ Դաւիթ վերադառնում էր փղշտացուց պատերազմից՝ կանաչ զուրս էին գալիս Դաւթի առաջ թմբուկներով, ծնծղաներով, պառում, երգում և ասում էին. «Սաւուղը հազարին սպանեց, իսկ Դաւիթը՝ բիւրին»: Այս խօսքերը դուր չեկան թագաւորին. նա նախանձեց և ասաց. «Էլ ինչ է պակաս նրան՝ բացի իմ թագաւորութիւնից»: Հետեալ օրը Սաւուղը նախանձից հիւան-

դացաւ: Դաւիթն սկսաւ քնար ածել: Մաւուղը վեր առաւ զեղարդը և ձգեց Դաւթի ետևից՝ այն մտքով, որ նրան պատին մեխէ: Բայց նա խոյս տուաւ և զեղարդը պատի մէջ ցցուեց: Մաւուղը վախենում էր և Դաւթին իրանից հեռացնելու համար հաղարապետի պաշտօն տուաւ: Դաւիթն զգոյշ էր վարւում ամեն մի հանգամանքում:

Մաւուղի աղջիկը սիրում էր Դաւթին: Եւ որովհետև թագաւորը խոստացել էր նրան իրան փեսայ դարձնել, ասաց. Դաւթին փեսայ կդարձնեմ և փղշտացուց դէմ պատերազմի կուղարկեմ, այնտեղ էլ կսպանուի»: Մաւուղը պատուիրեց իւր ծառաներին, որ ծածուկ Դաւթի հետ այսպէս խօսեն. «Թագաւորը և նրա բոլոր մարդիկ բեզատ են սիրում, եկ և նրան փեսայ դարձիր»: Այսպէս էլ արին ծառաները: Դաւիթն ասաց. «Ես մի աղքատ մարդ եմ»: Ծառաները պատասխանեցին. «Թագաւորը քեզնից ոչ մի վարձ չէ պահանջում, բացի հարիւր փղշտացու գլխից»: Նրա միտքն այն էր, որ Դաւիթը թշնամու հետ պատերազմելիս՝ սպանուի: Դաւիթն իսկոյն վեր կացաւ, փղշտացուց դէմ գնաց և երկու հարիւր մարդ սպանեց: Թագաւորը իւր Մեղքոզ աղջկան Դաւթին տուաւ: Մաւուղը նկատեց, որ Աստուած Դաւթի հետն է, աւելի ևս վախեցաւ և ցմահ թշնամացաւ նրա հետ:

Ք. Մաւուղը, երբ տեսաւ, որ իւր նպատակին չհասաւ, սկսաւ իւր որդուն յայտնի կերպով զրգուել Դաւթի դէմ:

Յովնաթանն այդ բանը յայտնեց Դաւթին և նա էլ թաքկացաւ: Սրանից ետոյ Յովնաթանը խօսեց հօր հետ և ասաց. «Յանցանք մի գործիր, հայր, Դաւիթն արդար է քո առաջ. նա քեզ համար իւր անձը վտանգի ենթարկեց և սպանեց փղշտացուն»: Մաւուղը լսեց իւր որդուն, երդուեց, որ Դաւթի մահն այլ ևս չի ցանկայ: Յովնաթանը յայտնեց Դաւթին այս բանը և նրան հօր մօտ բերաւ: Դաւիթը դարձեալ այնպէս էր թագաւորի հետ ինչպէս առաջ:

Նոր պատերազմ: Դաւիթը զուրս եկաւ փղշտացուց դէմ և յաղթեց: Չար ոգին դարձեալ յայտնուեց թագաւորին—վեր առաւ զեղարդը և կամենում էր Դաւթին պատի հետ մեխել: Նա դարձեալ խոյս տուաւ և զեղարդը մտաւ պատի մէջ: Դաւիթը միևնոյն զիշերը փախաւ պալատից: Մաւուղը մարդիկ ուղարկեց, որ զիշերով նրա տունը շրջապատեն և առաւօտեան սպանեն:

Մեղքոզը յայտնեց Դաւթին եղելու թիւնը և ասաց. «Եթէ դու այս զիշեր քո կեանքը չազատես, առաւօտեան կենդանի չես մնայ»: Կինը մարդուն պատուհանից վայր թողեց—Դաւիթն անյայտացաւ: Ետոյ Մեղքոզը պաճուճապատան շինեց. զրաւ անկողնում. գլուխը այժի մորթով

պատեց և ծածկեց շորերով: Սաւուղը դեսպաններ ուղարկեց, որ Դաւթին բռնեն: Մեղքողը պատասխանեց. «Հիւանդ է»: Սաւուղը կրկին անդամ մարդ ուղարկեց և ասաց. «Մահճով ինձ մօտ բերէ՛ք, որ սպանեմ նրան»: Երբ դեսպաններն եկան, պաճուճապանը անկողնում դրած էր: Իրողութիւնը թագաւորին յայտնեցին: Սաւուղն ասաց իւր աղջկան. «Ինչո՞ւ խաբեցիր ինձ և փախցրիր իմ թշնամուն»: Մեղքողը պատասխանեց. «Նա ինձ ասաց, եթէ չես թոյլ տայ, կսպանեմ»:

Ճ. Դաւիթը մի տեղից միւսը թափառելով՝ վերջապէս եկաւ Յովնաթանի մօտ և դանդատուեց. «Ի՞նչ յանցանք եմ գործել քո հօր դէմ. ինչո՞ւ է իմ ետեից ընկեր»: Յովնաթանը պատասխանեց. «Դու չես մեռնի. ես կխօսեմ հօրս հետ: Դու թաք կացիր դաշտում մի բարի տակ. երեք օրից ետոյ քեզ իմաց կտամ, թէ բանն ինչպէս է վերջացեր»:

Հետեւեալ օրը Սաւուղը Յովնաթանի և Աբեհնեբի հետ սեղան էին նստած: Դաւթի մասին խօսք եղաւ: Յովնաթանը յօգուտ նրա խօսեց. Սաւուղը բարկացաւ և ասաց. «Խարդախ, ես զիտեմ, որ դու Յեսսէի որդու հետ զաշնակից ես. ամօթ քեզ. բանի որ նա կենդանի է, քո թագաւորութիւնը հաստատ չէ, մարդ ուղարկիր նրա ետեից և բերել տուր. նա պէտք է մեռնի»:

Սաւուղը բարկացաւ և այս անգամ գեղարդը Յովնաթանի վրայ ձգեց՝ նրան սպանելու մտքով: Յովնաթանը վեր կացաւ սեղանից. դուրս եկաւ և ամբողջ օրը ոչինչ չկերաւ ու մտածում էր միայն Դաւթի վրայ:

Առաւօտեան Յովնաթանը դաշտ գնաց և յայտնեց Դաւթին ամեն բան: Երկուսն ևս գրկեցին իրար և լաց էին լինում: Նրանք երդուեցին հաւատարիմ լինել միմեանց: Յովնաթանն ասաց. «Գնա՛ խաղաղութեամբ. ինչ որ մենք Տիրոջ անունով երդուեցինք, թող յաւիտեան անխախտ մնայ: Յովնաթանը ետ դարձաւ քաղաք, իսկ Դաւիթը գնաց անապատ:

49. ԴԱՒԹԻ ՄԵՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆԸ ԴԷՊԻ ՍԱԻՈՒԳ.

«. Սաւուղն իմացաւ, որ Դաւիթը Դադգայի անապատումն է: Առաւ երեք հազար զօրք ու գնաց Դաւթին փնտռելու: Այն անապատում մի այր կար: Սաւուղը մտաւ հանգստանալու, իսկ Դաւիթն իւր մարդկանց հետ արդէն այրի ներսումն էր: Դաւթի մարդիկն ասացին. «Ահա, այս այն օրն է, որ Աստուած թշնամուն քո ձեռն է մատնում»: Դաւիթը չթողեց, որ թագաւորին սպանեն, այլ ծածուկ կտրեց նրա փեշի ծայրը:

Սաւուղը երբ վարթնեց, դուրս եկաւ այրից և սկսաւ իւր ճանապարհը շարունակել: Նրանից ետոյ դուրս եկաւ Դաւիթն ու սկսաւ Սաւուղի

ետևից ձայն տալ. «Ի՛մ տէր թագաւոր»: Սաւու-
ղը ետ նայեց զարմայած: Դաւիթն ասաց. «Այ-
սօր Աստուած քեզ իմ ձեռը մատնեց այրի մէջ,
բայց ես քո կեանքը խնայեցի. տես, հայր իմ,
անհա քո փէշի ծայրն իմ ձեռումն է: Թո՛ղ Աս-
տուած զատաւոր լինի իմ և քո մէջ, ես իմ ձե-
ռը քեզ վրայ չեմ բարձրացնի»:

Սաւուղն սկսաւ բարձր ձայնով լաց լինել
և ասել. «Դու ինձնից արդար ես. դու ինձ բա-
րի հատուցիր, իսկ ես քեզ՝ չար. Աստուած զբա-
փոխարէն քեզ բարի կհատուցանէ. ես դիտեմ՝ դու
մի օր իսրայէլի թագաւորը պիտի դառնաս»:

Սաւուղը տուն դարձաւ, իսկ Դաւիթն իւր
մարդկանց հետ մնաց անապատում:

50. Ս Ա Ի Ո Ի Ղ Ի Մ Ա Հ Ը

Սամուէլը մեռաւ: Բոլոր իսրայէլացիները
սուգ արին նրա վրայ և թաղեցին Արիմաթեմում:

Փղշտացիները կրկին անգամ պատերազմ
յայտնեցին իսրայէլացիներին: Իսրայէլացիները
փախան և Գեղբուա լեռան մօտ մեծ ջարդ ստա-
ցան: Թշնամիի շրջապատեց Սաւուղին և նրա
որդուց: Սաւուղը ծանր կերպով լիքաւորուեց:

Այն ժամանակ թագաւորն ասաց իւր կա-
պարճակրին. «Հան քո սուրը և սպանի՛ր ինձ, որ
փղշտացիների ձեռը չընկնեմ»: Կապարճակիրը
հրաժարուեց: Սաւուղն ինքն առաւ իւր սուրը և

ընկաւ նրա վրայ: Երբ կապարճակիրը տեսաւ,
որ Սաւուղը մեռաւ. ինքն էլ իւր սրի վրայ ըն-
կաւ և ինքնասպան եղաւ: Յովնաթանը, իւր եր-
կու եղբայրները և հետն եղած բոլոր մարդիկն
ընկան պատերազմի մէջ:

Սաւուղի մահուանից երեք օր ետոյ՝ մի ամա-
ղեկացի Դաւիթի մօտ եկաւ ու ասաց. «Իսրայէլի
բանակիցն եմ ազատուել. ժողովուրդը փախաւ.
Սաւուղն և Յովնաթանն սպանուեցին: Դաւիթն
ասաց. «Ո՛րտեղից դիտես լի՛թէ Սաւուղը և Յով-
նաթանը մեռան»: Ամաղեկացին պատասխանեց.
«Գեղբուայի լեռների վրայ էի. Սաւուղը ընկած
էր նիզակին. թշնամու հեծելազօրը դիմում էր
դէպի նա. Սաւուղն ասաց. սպանի՛ր ինձ»: Մօտ
գնացի. սպանեցի նրան. վեր առայ թագն
ու ապարանջանը և անհա քեզ իմ բերի»:
Դաւիթը բարկացաւ. «Դու ինչպէս վստահացար
Տիրոջ օժեպի վրայ ձեռք բարձրացնել»: Այս աս-
աց և նշան տրաւ մարդկանց, որ սպանեն ա-
մաղեկացուն և սպանեցին:

Դաւիթն սկսաւ սուգ անել Սաւուղի, Յով-
նաթանի և բոլոր իսրայէլի ժողովրդի վրայ:

Գ, Գ Ա Ի Ի Թ

51. Գ Ա Ի Ի Թ Ը Գ Ա Ռ Ն Ո Ի Մ Է Թ Ա Գ Ա Ի Ո Բ

Սաւուղի մահուանից ետոյ Դաւիթը իւր
մարդկանց հետ գնաց Քեբրոն: Յուդայի տան

մարդիկը նրան թագաւոր օծեցին միայն Յուդայի տան վրայ: Իսկ Սաւուղի զօրավար Աբենները նրա որդի Յերուսթէին թագաւորեցրեց միւս ցեղերի վրայ: Դաւթի և Սաւուղի տան մէջ երկար ժամանակ պատերազմներ եղան: Դաւթի տունը քանի գնում, զօրանում էր, իսկ Սաւուղին՝ տկարանում էր: Յերուսթէին քնած ժամանակ սպանեցին և գլուխը կտրելով՝ Դաւթի մօտ բերին: Դաւթը բարկացաւ և ասաց. «Դուք արդար մարդ էք սպանել, և հրամայեց մարդասպաններին մահու պատիժ տալ: Անուհետև իսրայէլի բոլոր ցեղերը Քեբրոն եկան և Դաւթին թագաւոր օծեցին ամբողջ իսրայէլի վրայ: Թէև Յեսուն Քանանը նուաճել էր, բայց Երուսաղէմը պաղաքը, ուր երուսացիք էին կենում, իւր անառիկ լինելու պատճառով, դեռ ևս չէր նուաճուած, այս պատճառով թագաւորը գնաց դէպի Երուսաղէմ երուսացւոց դէմ. առաւ քաղաքը, Սիօն լեռան ու նրա վրայի աշտարակը, ուր և բնակուեց: Աշտարակն անուանեց Դաւթի քաղաք և այնտեղ մի փառաւոր տուն շինեց:

Սրանից ետոյ Սելուլ գնաց, մեծ հանուէտով տապանակ ուխտին Սիօնի աշտարակը տեղափոխեցին: Թագաւորը ղևտացիներից մի քանիսին պաշտօնեայ նշանակեց ուխտի տապանակին՝ ծառայելու, որոնք երգով և քնարով օրհնում էին և փառաբանում Աստծուն: Նմանապէս քահանա-

ներ նշանակեց Ահարոնի ցեղից, որոնք ամեն օր ողջակէզ պիտի մատուցանէին: Բացի սրանից աստուածաշտուութեան կարգ սահմանեց և ինքն էլ մի քանի սաղմոսներ հեղինակեց:

Նրա թագաւորութիւնը ընդարձակուեց միջերկրական ծովից մինչև Եփրատ և Դամասկոսից մինչև Եգիպտոս: Դաւթի անունը հռչակուեց բոլոր երկրներում. հեթանոսները դողում էին նրա անունը լսելիս: Նա դատաւորներ նշանակեց երկրի մէջ:

Այս ամենից ետոյ Դաւթը հարցրեց. «Արդեօք Սաւուղի տանից որ և է ժառանգ չէ մնացել»: Յովնաթանից մի կաղ որդի է մնացել», ասաց նրա ծառաներից մինը: Իսկոյն Դաւթը մարդ ուղարկեց նրա ետևից և բերել տուաւ իւր մօտ: Երբ Յովնաթանի որդի Մեմիիիբոսթէն Դաւթի առաջն եկաւ, երեսի վրայ ընկաւ: Դաւթն ասաց նրան. «Մի վախիր, ես սւգում եմ քեզ ողորմութիւն անել՝ բո հայր Յովնաթանի սիրու համար. քեզ կտամ Սաւուղի բոլոր արտերը. դու ամեն օր իմ սեղանից կճաշես»: Այսպէս չմոռացաւ Դաւթը իւր սիրելի Յովնաթանին:

52. Դ Ա Ի Ի Թ Ը Մ Ե Ղ Ա Ն Չ Ո Ի Մ Է

Մի անգամ Դաւթը իւր Յովաբ զօրավարին ամոնացւոց դէմ ուղարկեց, որ նրանց գլուխաւոր քաղաքը՝ Ռաբաթաւը պաշարեն, իսկ ին-

քը մնաց Երուսաղէմում: Մի օր թագաւորը կտրել վրայ ման գալիս՝ տեսաւ Ուրիայի կին Բերսաբէին: Ուրիան Յովարի հետ պատերազմէր դնացել: Դաւիթը Յովարին մի նամակ գրեց, որի մէջ ասում էր. «Ուրիային պատերազմի վտանգաւոր տեղն ուղարկիր, դու ետ դարձիր, թո՛ղ նա սպանուի»: Յովարն էլ այդպէս արաւ: Երբ Ուրիայի կինը ամուսնու մահուան լուրն առաւ, սկսաւ սուգ անել: Սգի օրերն անցնելուց ետոյ՝ Դաւիթը պսակուեց նրա հետ:

Այս բանն Աստծուն դուր չեկաւ, ուստի նա թան մարգարէին նրա մօտ ուղարկեց: Սա էլ թագաւորի մօտ եկաւ և հետեեալ առակը պատմեց. «Մի քաղաքում կենում էին երկու մարդիկ — մընը հարուստ, իսկ միւրը՝ աղքատ: Հարուստն ունէր շատ հօտեր, իսկ աղքատը՝ միմիայն մի գառը: Աղքատը շատ էր սիրում գառանը, իւր հետն էր ուտեցնում, խմացնում և իրա գոգում էլ քնացնում էր: Մի օր հարստի մօտ հիւր եկաւ: Սա աղքատից նրա գառը խից և հիւրին պատուեց»: Դաւիթը բարկացաւ այդ բանի վրայ. դարմացաւ, որ իւր թագաւորութեան մէջ այդպիսի անարդարութիւն է պատահել, ուստի ասաց նախնին. «Այդ մարդը մահու պատժի արժանի է»: Այդ ժամանակ նախնն ասաց Դաւիթին. «Այդ մարդը դո՛ւ ես—դո՛ւ խիցիր Ուրիայի կնոջը. իրան էլ ամուսնացուց սրով սպանել տուիր: Դրա համար Աստուած այսպէս է ասում —

քո տանից քո դէմ անբախտութիւն կհանեմ. դու ծածուկ չարութիւն գործեցիր, իսկ ես քեզ յայտնի կերպով կպատժեմ ամբողջ իսրայէլի առաջ»:

Դաւիթը զգաց իւր սխալը, ասաց նախնին. «Ես մեղաւոր եմ Աստծու առաջ»: Այս ասաց ու գետնի վրայ ընկաւ և աղօթում էր: Նախնն ասաց. «Վեր կաց. Աստուած ներեց քո յանցանքը, դու չես մեռնի»: Մարդարէն տուն գնաց: Դրանից ետոյ Բերսաբէն մի օրդի ունեցաւ, որին Սողոմոն անուանեց: Դաւիթը նախնին յանձնեց Սողոմոնի կրթութիւնը:

53. Ա Բ Ի Ս Ո Ղ Ո Մ

«. Իսրայէլացուց ազգի մէջ Դաւիթի որդի Աբիսողոմի նման գեղեցիկ մարդ չկար: Աբիսողոմի ամենագեղեցիկ զարդարանքը նրա գլխի մազերն էին: Առաւօտները վաղ վեր էր կենում և կանգնում էր քաղաքի դրանը: Թագաւորի մօտ գանգատի եկողներին դուր գալու համար՝ ասում էր Աբիսողոմը. «Դու արդար ես, բայց ո՞վ կայ այնտեղ, որ քեզ պաշտպանէ: Երանի ինձ դատաւոր նշանակէին՝ ես գիտէի թէ ինչպէս կպաշտպանէի ամենին: Այս ձեռով Աբիսողոմը զբաւեց իսրայէլացիների սիրտը:

Երբ նրան համակրողների թիւն այնքան բազմացաւ, որ նա կարող էր ապստամբուել Դաւիթի դէմ, ասաց. «Թոյլ տուր ինձ, հայր, որ

Քերրոն ուխտ գնամ: Թագաւորն ասաց. «Գնա՛ խազազուլ[ժեամբ]: Արխտողոմն առաջուց մարդէք ուղարկել իսրայէլի բոլոր քաղաքներն ասելու, «Երբ փողի ձայնը լսէք, ասացէք Արխտողոմը Քերրոնում թագաւոր է դարձել»: Արխտողոմը Քերրոն գնաց. մեծ բազմութիւն էր հետեւում նրան:

Երբ Դաւթին իմաց տուին որդու ապստամբութիւնը, Երուսաղէմում եղող ծառաներին ասաց. «Վեր կացէք փախչենք Արխտողոմի երեսից»: Թագաւորը քաղաքից ոտով փախաւ իւր ծառաների հետ. նրան հետեւում էր մեծ բազմութիւն և դառն կերպով լաց էին լինում: Դաւթին անցաւ Կեղրոնի վտակը և լալով բարձրանում էր Ձիթենեաց լեռը: Սաւուղի տնից մի մարդ՝ Սեմէի անունով Դաւթին անիծում էր. քարեր էր արձակում վրան և ասում. «Դ՛նըս, դ՛նըս. Աստուած քո թագաւորութիւնը յանձնեց քո որդի Արխտողոմին. այժմ դ՛ն ես անբախտութեան մէջ»: Արեստան բարկացաւ և ասաց. «Ի՞նչպէս է համարձակուում նա իմ տէր թագաւորին այսպէս անպատուել, իրաւունք տ՛նը, նրա գլուխը կտրեմ»: Թագաւորն ասաց. «Թ՛ող, այդ Աստուծոյ կամքն է: Ահա հարազատ որդիս իմ ետեիցն է ընկել, ինչ զարմանալու բան կայ, որ օտար Սեմէին այդպէս է վարում»: Արխտողոմը մտաւ Երուսաղէմ և առաւ այն բոլորն, ինչ որ հօրն էր պատկանում:

Բ. Սրանից ետոյ Արխտողոմն իւր մարդկանց հետ Յորդանանն անցաւ՝ հօրը հալածելու համար: Դաւթին իւր մօտ եղած զօրքը կարգադրեց և ասաց. «Ես ևս ձեզ հետ կամենում եմ թշնամու դէմ պատերազմ դուրս գալ»: Ժողովուրդը պատասխանեց. «Ինչ մի արի, քո կեանքը մեզ համար տասն հազար մարդու հաւասար է»: Զօրքը գնաց, իսկ Դաւթը Յովաբին, Արեստային և բոլոր գլխաւորներին պատուիրեց ու ասաց. «Իմ սիրու համար խնայեցէք Արխտողոմին»: Եփրեմի անտառում իրար պատահեցին: Դաւթի զօրքը յաղթեց: Արխտողոմը ջորու վրայ նստած փախաւ և երբ մի մեծ կաղնու խիտ ճիւղերի տակովն անցնում էր, մագերը ճիւղերի մէջ խճրճուեցան, մնաց կախ ընկած, իսկ ջորին անցաւ, գնաց: Երբ այս բանը Յովաբին իմաց տուին, վեր առաւ երեք զեզարդ և խրեց Արխտողոմի սիրտը:

Աւետաբեր եկաւ Դաւթի մօտ պատերազմի դաշտից և յայտնեց նրան յաղթութեան լուրը: Դաւթը հարցրեց. «Արխտողոմ պատանին ո՞ղջ է»: Երբ տեղեկացաւ, լաց էր լինում և ասում. «Որդեանկ իմ Արխտողոմ, Արխտողոմ որդեանկ իմ, երանի թէ ես մեռնէի քո փոխարէն, ո՞վ որդեանկ իմ Արխտողոմ»:

Յուզայի տան մարդիկը Դաւթի մօտ դեսպաններ ուղարկեցին և ասացին. «Ետ արի վե-

ըրստին դու էլ, քո զօրքն էլ»: Նրանք Դաւիթին զիմաւորելու համար մինչև Յորդանան գնացին: Սեմէին ևս եկաւ դրանց հետ. թագաւորի ոտներն էր ընկնում և ասում. «Մի յիշիր իմ յանցանքը, ներիր»: Արեստան ասաց. «Նա պէտք է մեռնի. Աստծու օժեալին անիծել է»: Դաւիթը պատասխանեց. «Այսօր ոչ ոք չպիտի մեռնի, երբ ես իսրայէլի վրայ թագաւոր եմ»: Դաւիթը երգուեց Սեմէին և ասաց. «Դու չես մեռնի»: Դաւիթը դարձաւ Երուսաղէմ:

54. Դ Ա Ի Թ Ի Մ Ա Հ Ը

Երբ Դաւիթը ծերացաւ, Երուսաղէմ ժողովեց երկրի իշխաններին, դատաւորներին, զինուորականներին ու ասաց. «Ժողովուրդ, ինձ լսիր, ես մտազիր էի Աստծու համար մի տուն շինել, որպէսզի ուխտի տապանակն այնտեղ դնեմ: Բայց Աստուած իւր ծառայ նախնի ձեռով ասաց ինձ համար դու չես կարող տուն շինել, զինուոր մարդ ես, շատերի արիւնն ես թափել: Երբ կմեռնես, այդ բանը քո որդի Սողոմոնը կկատարէ: Աստծու պատուիրանները պահեցէք, որ այս գեղեցիկ երկիրը ժառանգէք և ձեր որդւոց ժառանգել տաք: Իսկ դու, որդեակ իմ Սողոմոն, ճանաչիր քո հօր Աստծուն և ծառայիր նրան ամբողջ սրտով: Աստուած քեզ ընտրեց իւր համար տուն կառուցանող: Ես մեռնում

եմ, բայց մխիթարուիր, մի վախենար, իմ Աստուածը քեզ հետ կլինի»:

Դաւիթը ցոյց տուաւ իւր որդի Սողոմոնին տաճարի նախագիծը և ետոյ շարունակեց ժողովրդեան հետ խօսել— «Աստծու տուն կառուցանելը շատ մեծ գործ է. ես իմ կարողութեան չափ ոսկի, արծաթ, թանկագին բարեր, երկաթ, փայտ և մարմար եմ ժողովել: Իսկ ձեզնից ով է յօժար Աստծու տան համար կամաւոր նուէր տալու»: Ամենքն էլ իրանց կարողութեան չափ ազատ կամքով նուէրներ արին: Դաւիթը շատ ուրախացաւ: Ժողովուրդը գոհանում էր Աստծուց. երկրպագութիւն էր տալիս. աղօթում և ողջակէզ մատուցանում: Քահանայապետն էլ վեր առաւ իւրի եղջիրը. Սողոմոնին թագաւոր օժեց. փողերը փչում էին. ժողովուրդն ազադակում էր. «Յաջողութիւն Սողոմոն թագաւորին»:

Չատ շանցաւ որ հին թագաւորը մեռաւ և թագուեց Դաւիթի քաղաքում: Նա թագաւորեց իսրայէլի վրայ քառասուն տարի:

Դ. Ս Ո Ղ Ո Մ Ո Ն

55. Ս Ո Ղ Ո Մ Ո Ն Թ Ա Գ Ա Ի Ո Ր Ը

«Սողոմոնը սիրում էր Աստծուն և իւր հօր ճանապարհովն էր գնում: Երբ նա մի անգամ Գաբաւոնում գոհ էր մատուցանում: Աստուած

երագում երևաց և ասաց. «Խնդրիր ինձնից ինչ որ կամենում ես»: Սողոմոնը պատասխանեց. «Իմ Տէր Աստուած, դու թագաւորեցրիր քո ծառային իմ հայր Գաւթի տեղը. ես մի փոքր տղայ եմ. չգիտեմ ոչ բարին և ոչ չարը. տո՛ւր ինձ իմաստուն սիրտ՝ քո ժողովուրդը արդարութեամբ դատելու»: Աստուած այս խօսքերը հաւանեց: Նա ասաց. «Որովհետեւ դու ինձնից երկար կեանք և հարստութիւն չխնդրեցիր, այլ միմիայն իմաստութիւն, այս պատճառով տալիս եմ քեզ ոչ թէ միայն քո խնդրած իմաստութիւնը, այլև հարստութիւն և փառք: Եթէ դու իմ պատուիրանները պահես, ինչպէս քո հայր Գաւթիթը, քեզ երկար կեանք ևս կտամ»:

Բ. Այդ օրերում երկու կանայք թագաւորի մօտ գանգատի եկան: Կանանցից մինը ասաց. «Ես և այս կինը մի տան մէջ ենք կենում: Ես մի որդի ծնայ: Երեք օրից ետոյ նա ևս մի որդի ունեցաւ: Մենք միայնակ էինք — բացի մեզնից ոչ ոք չկար տանը: Այս կինը գիշերը ծիծ տալիս՝ վրան պառկեց ու խեղդեց իւր երեխային: Կէս գիշերին վեր կացաւ և ծածուկ փոխեց իմ կենդանի որդուն իւր խեղդուածի հետ: Առաւօտը վեր կացայ տղային ծիծ տալու. տեսայ որ իմ որդին չէր»: Իսկ միւս կինն ասաց. «Այդպէս չէ, կենդանին իմն է, մեռածը սրանն է»:

Աստուած Սողոմոնին իմաստութիւն տուաւ նրանց դատաստանը կտրելու — թագաւորն ասաց. «Սուր բերէք ինձ մօտ. կէս արէք կենդանի երեխային — կէսը տուէք մինին, կէսը միւսին»: Կանանցից մինն ասաց թագաւորին. «Մի սպանէք»: Իսկ միւսն ասում էր. «Ո՛չ ինձ լինի, ո՛չ քեզ, թող կտրեն»: Թագաւորն ասաց. «Առաջին կնոջը տուէք կենդանի երեխային, որովհետեւ նա է հարգատ մայրը»: Այս դատաստանը յայտնի եղաւ բոլոր իսրայէլի մէջ:

Բացի հարստութիւնից, Աստուած Սողոմոնին մեծ իմաստութիւն ևս տուաւ: Նա 3,000 առակ 1,005 երգ գրեց: Երկրիս բոլոր ծայրերից մարդիկ գալիս էին Սողոմոնի իմաստութիւնը լսելու:

56. ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՏԱՃԱՐԻ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

*. Սողոմոնը մարդ ուղարկեց Տիւրոսի Քիւրամ թագաւորին ասելու. «Դու գիտես, որ իմ հայրը պատերազմների պատճառով չկարողացաւ իւր Աստծու համար մի տուն շինել: Այժմ Աստուած ինձ խաղաղութիւն է պարգևել. մտադիր եմ այդ տունը ես շինել: Խնդրում եմ հրաման տաս իմ ծառաներին Լիբանանու անտառներից եղևիններ կտրել, զրա փոխարէն ես կվճարեմ ցորեն, զինի և իւղ: Քիրամը՝ կատարեց նրա ցանկութիւնը: Երկու թագաւորները բարեկամացան իրար հետ:

Սողոմոնի թագաւորութեան չորրորդ տարումը Մորէա լիւան վրայ տաճարի հիմքը դրուեց — 80 ոտնաչափ երկայնութիւն, 20 ոտնաչափ լայնութիւն և 30 ոտնաչափ բարձրութիւն ունէր տաճարը: Տունը ներսից ամբողջապէս մարուք ոսկեով պատեց:

Տաճարը բաժանուած էր երկու մասի— սրբութիւն և սրբութիւն սրբոց: Տապանակ ուխտին այստեղ պէտք է գնէին: Տաճարի շուրջը Սողոմոնը երկու դաւիթ շինեց— արտաքինը ժողովրդի համար, իսկ ներքինը՝ բահանաների: Այստեղ էր դրած **դոհի սեղանը և պղնձէ ծովը** բահանայից լուացուելու համար: Եօթը տարուց ետոյ տաճարի շինութիւնն աւարտուեց:

Է. Երբ շինութիւնը վերջացրեց Սողոմոնը, Երուսաղէմ կանչեց ժողովրդին: Քահանաներն ուխտի տապանակը և սրբազան անօթները Սիօնի վրայից տաճարը տեղափոխեցին:

Սողոմոնը և ժողովուրդը հետևում էին քահանաներին: Երբ ուխտի տապանակը սրբութիւն սրբոցում դրին, թագաւորը չօքեց Տիրոջ սեղանի առաջ և այսպէս աղօթեց. «Տէր, Իսրայէլի Աստուած, երկինքը և երկնից երկինքը բաւական չեն քեզ պարունակելու, ո՛ր մնաց այս տունը: Լսիր քո ծառային. լսիր այստեղ աղօթող քո իսրայէլ ժողովրդին. ողորմած եղիր դէպի նա

նեղութեան ժամանակ: Եթէ այլազգի ևս գայ այս տաճարում աղօթելու. նրան էլ լսիր: Եթէ քո ժողովուրդը քո դէմ մեղանչի և ուղղուած սրտով քեզ դառնայ, նրա խնդրուածը մի մերժիր— ներիր»:

Աղօթքը վերջացնելուց ետոյ՝ Սողոմոնը վերկացաւ և օրհնեց ժողովրդին: Թագաւորը ժողովրդի հետ շնորհակալութեան զոհ բերին Աստուծուն: Սողոմոնը եօթն օր և եօթը գիշեր տօն կատարեց: Ամենքն օրհնում էին թագաւորին և տուն դարձան ուրախ սրտով՝ փառաբանելով Աստուծու անունը:

57. ՍՈՂՈՄՈՆԻ ՓԱՌՔԸ, ԸՆԿՆԻՒԸ ԵՒ ՄԱՃԸ

«. Սողոմոնը եղևու փայտից իւր համար մի պալատ ևս շինեց: Ամուսնացաւ Փաբաւոնի աղջկայ հետ. նրա համար ևս մի երկրորդ պալատ շինել տուաւ: Չինեց նաև մի դատաստանատուն: Բացի դրանից շինել տուաւ իւր համար մի փղոսկրեայ դահ՝ պատած ագնիւ ոսկեով: Թագաւորի խմելու բաժակները, ամանեղէնները ոսկուց էին — արծաթը յարգի չէր: Սողոմոնը նաև եր ևս շինել տուաւ: Քիրամը նրա համար լաւ նաւատիներ ուղարկեց, որոնք նրա ծառաների հետ հեռի երկիրներ էին նաւում և ոսկի, արծաթ, փղոսկր, կապիկ և սիրամարգններ էին բերում: Այսպէս Սողոմոնն իւր հարստութիւնով և

իմաստութիւնով առաջին թագաւորը դարձաւ աշխարհիս մէջ:

Բ. Սողոմոնն ունէր 700 օտարազգի կանայք: Ծերութեան ժամանակ նրանք Սողոմոնի սիրտը դէպի օտար աստուածները դարձրին, այնպէս որ թագաւորը նրանց համար Երուսաղէմում կռատներ ևս շինել տուաւ: Այս բանը դուր չեկաւ Աստուծուն. նա յայտնեց Սողոմոնին և ասաց. «Որովհետեւ դու իմ պատուիրանները չպահեցիր, քո թագաւորութիւնը կ'իսկւմ քեզնից, բայց ոչ կենդանութեանդ ժամանակ, այլ՝ քո որդու և նրանից շեմ իւրիւ ամբողջ թագաւորութիւնը, այլ մի մասը քո հայր Դաւթի սիրու համար կ'ընդունես»:

Սողոմոնի ծառաներից մինը՝ Յերոբոամ անունով ապստամբուեց թագաւորի դէմ: Սա մէքաջ մարդ էր: Սողոմոնը հրամայեց, որ սպանեն նրան, բայց նա Եզիպտոս փախաւ: Սողոմոնը 40 տարի թագաւորեց իսրայէլի վրայ և ետոյ մեռաւ ու թաղուեց Դաւթի քաղաքում: Նրա որդի Ռոբովամը թագաւորեց հօր տեղը:

Ե. ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄՆ ՈՒ ՎԵՐՋԸ

59. Յ Ե Ր Ո Ւ Ռ Վ Ա Մ Ո Ւ Ռ Ո Ւ Ռ Վ Ա Մ

«. Ռոբովամը Սիւրէմ գնաց: Ամբողջ իսրայէլն այնտեղ էր հաւաքուել — կամենում էին նրան թագաւոր օծել: Ոմանք էլ մարդ էին ուղարկել Յերոբոամին կանչելու: Յերոբոամը և ամբողջ իսրայէլն ասացին Ռոբովամին. «Քո հայրը մեր լուծը շատ ծանրացրեց. մենք այն պայմանով քեզ հպատակ կ'մնանք, եթէ մեր լուծը թեթեւացնես»: Ռոբովամը հարցրեց ծերերին և ասաց. «Ի՞նչ խորհուրդ էք տալիս»: Նրանք պատասխանեցին. «Եթէ դու ժողովրդին լսես, քանի որ կենդանի ես՝ քեզ հաւատարմութեամբ կ'ծառայեն»: Ռոբովամը մերժեց ծերերի խորհուրդը և իւր հասակակից ընկերների հետ խորհուրդ կազմեց: Նրանք այսպէս խորհուրդ տուին. «Գու ժողովրդին այսպէս պատասխանիր — իմ հայրը ձեզ խաբարզանով էր պատժում, իսկ ես՝ մտրակով և կարիճով պէտք է պատժեմ»:

Ինչպէս իւր երիտասարդ ընկերներն էին խորհուրդ տուել, այնպէս էլ պատասխան տուաւ Յերոբոամին: Երբ ժողովուրդը նկատեց, որ թագաւորն իրան չի ուզում լսել, ասաց. «Մենք ինչ գործ ունենք Դաւթի տան հետ. մենք Յերոբոամին թագաւոր կ'օծենք: Այսպէս ժողովուրդը բաժանուեց Ռոբովամից: Այլ ևս ոչ ոք չէր

սում Դաւթի տան թագաւորին՝ բացի Բենիամինի ցեղից:

Բ. Յերոբովամն ամրացրեց Սիւրէմը և իրան մայրաքաղաքը դարձրեց: Նա ասում էր. «Եթէ իմ ժողովուրդը Երուսաղէմ գնայ զոհ մատուցանելու, նա Յուդայի տան թագաւորին կսիրէ և ինձնից կհեռանայ»: Սրա համար թագաւորը երկու հատ ոսկէ հորթ շինել տուաւ ու ասաց ժողովրդին. «Քաւական է ինչքան Երուսաղէմ գնացիք, ահա՛ ձեր աստուածները»: Հորթերից մինը Քեթէլում, իսկ միւսը Դանում նշանակեց: Ժողովուրդը պաշտում էր կուռքերին: Սրա համար ևս Աստուած մարգարէի բերանով ասաց նրան. «Քո թագաւորութիւնը իսպառ կջնջեմ»:

Յուդայի տունն ևս սկսեց մոռանալ Աստուծուն և անտառի կուռքեր պաշտել: Եզիպտոսի թագաւորն երբ իմացաւ իսրայէլացւոց թագաւորների երկպառակութիւնը, Երուսաղէմի վրայ եկաւ և Աստուծո տան բոլոր գանձերը տարաւ, նոյնպէս և Ռոբովամ թագաւորի տան հարստութիւնները: Ռոբովամն և Յերոբովամն իրանց ամբողջ կեանքում պարապած էին ներքին պատերազմներով:

Գ. Իսրայէլի թագաւորներից մէկի անունն էր Աբաբը: Սա ամուսնացաւ Սիղոն քաղաքի կռապաշտ թագաւորի Յեզաբել աղջկայ հետ և նրանց Բահաղ կուռքին երկրպագութիւն էր տալիս: Յեզաբելը խեղդել տուաւ բոլոր մարգարէներին: Իսկ Եղիան եկաւ Աբաբի մօտ և ասաց. «Այս տարի ոչ անձրև և ոչ ցօղ կիջնի երկնքից»:

Ը. Աստուած ասաց Եղիային. «Գնա և բնակուիր Քոռաթի հեղեղատի մօտ — ջուրն այնտեղից կխմես, իսկ կերակուրդ ազուաները կբերեն»: Նա լսեց տիրոջ խօսքին և գնաց: Մի քանի օրից ետոյ հեղեղատի ջուրը ցամաքեց, որովհետև անձրև չէր գալիս: Այն ժամանակ Աստուած ասաց նրան. «Վեր կաց և գնա՛ Սարեպտա քաղաքը. այնտեղ մի որբեայրի կնոջ հրամայել եմ, որ քեզ կերակրէ»:

Եղիան, երբ քաղաքի դրանը հասաւ, տեսաւ մի որբեայրի կին, որ փայտ էր հաւաքում: Մարդարէն ասաց. «Խնդրեմ ինձ համար փոքր ինչ ջուր և մի պատառ հաց բերես»: Կինը պատասխանեց. «Աստու անունը վկայ լինի, որ մի բուռն ալիւրից և մի բիշ իւղից աւելի ոչինչ չունիմ»: Եղիան ասաց նրան. «Գնա՛, մի վախե՛նար. պատրաստիր քեզ համար էլ, ինձ համար

էլ, որովհետև քո տաշտից ալիւրը և ամանից իւղը չպիտի պակասէ մինչև որ Աստուած անձրև կուղարկէ»: Կինը գնաց և այնպէս էլ արաւ: Տիրոջ ասածին համաձայն՝ տաշտից ալիւրը և ամանից իւղը երբէք չպակասեց:

4. Սովի երրորդ տարին Աստուած ասաց Եղիային. «Գնա՛ Աքաաբի մօտ և ասա՛, որ անձրև պիտի թափեմ»: Եղիան գնաց: Երբ Աքաաբը Եղիային տեսաւ, հարցրեց. «Այդ դ՞ու ես, իսրայէլի խանգարիչ»: Եղիան պատասխանեց. «Ես չեմ իսրայէլի խանգարիչը, այլ դ՞ու և քո տունը. դուք Աստծու պատուիրանները մոռացել էք և Բահաղին էք լսում: Մարդ ուղարկիր և հաւաքել տ՞ուր Կարմիրոս լեռան վրայ ժողովրդին և Բահաղի չորս հարիւր յիսուն քուրմերին»: Այդպէս էլ արաւ Աքաաբը: Եղիան դուրս եկաւ ժողովրդի առաջ և ասաց. «Մինչև երբ մոլորվէք, եթէ Աստուածը Եհովան է, նրան հետևեցէք, իսկ եթէ Բահաղն է՝ նրան լսեցէք»: Եհովայի մարգարէներից միայն ես եմ կենդանի մնացել, իսկ Բահաղինը չորս հարիւր յիսուն են: Թ՛ող մեզ երկու եզր տան. մէկը սրանք վերցնեն, կոտորեն, դնեն փայտերի վրայ՝ առանց կրակի, իսկ միւսն էլ ես կվերցնեմ և նոյնպէս կվարուեմ: Ետոյ դուք Բահաղի անունը տուէք, իսկ ես՝ Եհովայինը: Այն Աստուածը, որ կրակով պատասխան կտայ,

ահա՛ նա է ճշմարիտը»: Բոլոր ժողովուրդը պատասխանեց. «Չատ իրաւացի խօսք է»:

Բահաղի քուրմերը վեր առան մի եզր, կոտորեցին ու սկսեցին Բահաղի անունը տալ և ասել. «Ո՛վ Բահաղ, պատասխան տո՛ւր»: Բայց ոչ մի պատասխան չկար: Եղիան ասում էր. «Բարձր ձայնով կանչեցէք, գուցէ նա զբաղուած է, շատ կարելի է քնած է»: Նրանք սկսեցին ևս աւելի բարձրաձայն աղաղակել, բայց ոչ մի պատասխան չէին ստանում: Եղիան ասաց ժողովրդին. «Այժմ եկէ՛ք ինձ մօտ»: Նա սեղան շինեց, շուրջը փորեց. սեղանի վրայ փայտեր դարսեց. եզր կտրատեց, և դարսեց փայտերի վրայ: Երեք անգամ ողջակիզի փայտի վրայ ջուր ածել տուաւ, այնպէս որ փոսը ծովի պէս ջրով լցուեց: Այս ամենից ետոյ եկաւ Եղիան և ասաց. «Ո՛վ Աբրահամի, Իսահակի և Յակովբի Աստուած, ցոյց տուր այսօր, որ դ՞ու ես ճշմարիտ Աստուածը, իսկ ես՝ քո ծառան»: Իսկոյն երկնքից կրակ ընկաւ և այրեց ողջակէզը: Բոլոր ժողովուրդը երեսի վրայ ընկաւ և ասաց. «Եհովան է ճշմարիտ Աստուածը»: Եղիան բոլոր քուրմերին Կիսոն հեղեղատի մօտ սպանել տուաւ: Ետոյ չասաց Աքաաբին. «Լծիր կառքդ և վայր իջիր, որ անձրևը քեզ չթըջէ»: Իսկոյն քամի փչեց. երկինքը ծածկուեց սև ամպերով և սաստիկ անձրև եկաւ:

Դ. Արաարը պատմեց Յեզարէլին այս ամենը: Յեզարէլը դեսպան ուղարկեց Եղիայի մօտ և պատուիրեց ասել. «Թող աստուածներն ինձ պատժեն, եթէ քեզ էլ քուրմերի նման սպանել չտամ»: Եղիան փախաւ Յուդայի անապատը. նստեց մի ծառի տակ և գանգատուեց: Նա պառկեց այնտեղ և բնեց: Ետոյ վեր կացաւ. քառասուն օր ճանապարհ դնաց մինչև Քորէբ և այնտեղ մի այրի մէջ ապրում էր: Աստուած ասաց նրան. «Ի՞նչ ես անում այստեղ, Եղիա»: Նա պատասխանեց. «Իսրայէլի որդիքը կործանեցին քո անունով շինած սեղանները. քո մարգարէներին սրով կոտորեցին. ես միայն ազատուեցայ. հիմայ էլ իմ կեանքիս ետեիցն են ընկեր»: Աստուած հասկացրեց մարգարէին իւր սխալը — որ մարգասպանութիւնը հաճելի չէ Աստծուն: Նա ասաց. «Բարձիր և Յեուին իսրայէլի վրայ թագաւոր օժիր, իսկ Եղիսէին՝ քո փոխարէն մարգարէ: Իսրայէլի մէջ դեռ եօթը հազար հողի ունիմ, որոնք Բահադին չեն պաշտում, մի յուսահատուիր»:

Եղիան դնաց և Եղիսէին գտաւ վար անելիս: Մարգարէն իւր վերարկուն նրա վրայ ձգեց: Եղիսէն թողեց եզները. դնաց Եղիայի մօտ և աշակերտ դարձաւ նրան:

Եղիան զգաց իւր մահուան օրը — նա ասաց Եղիսէին: «Դու մնա այստեղ, Աստուած ինձ Յորդանան է ուղարկում»: Եղիսէն ասաց. «Վկայ լինի կենդանի Աստուածը, որ քեզնից չեմ բաժանուի»: Երկուսն էլ գնացին Յորդանան: Եղիան ասաց Եղիսէին. «Մահուանիցս առաջ խնդրիր, ինչ որ կամենում ես»: Եղիսէն պատասխանեց. «Թող քո հողին կրկնապատիկ իջնի իմ վրայ»: Եւ երբ նրանք միասին գնում էին, երկնքից հրեղէն կառք իջաւ՝ հրեղէն ձիեր լծած: Եղիան մէջը նստեց և մըրիկը նրան երկինք բարձրացրեց: Եղիսէն նայում էր նրա ետեից և աղաղակում. «Հայր, հայր, կառքդ իսրայէլի և հեծեալը նորա»: Նրան այլ ևս չտեսան:

«. Իսրայէլացիները յաճախ մոռանում էին Աստծուն և հեթանոս կեանք էին վարում: Բոլոր քաղաքներում կռատներ էին շինել և Բահաղին երկրպագութիւն էին տալիս: Աստուած մարգարէի բերանով յայտնեց նրանց և ասաց. «Թողէք ձեր չարութիւնները և հետեցէք իմ պատուիրաններին»: Նրանք ուշք չէին դարձնում Աստծու խօսքերին: Դրա համար էլ Աստուած պատժեց նրանց:

Իսրայէլի վերջին թագաւորն եղաւ Ովսէն: Սա Աստծու ճանապարհով չզնաց: Ասորեստանի Սաղմանասար թագաւորը սրա դէմ պատերազմի դուրս եկաւ: Ովսէն յաղթուեց և հպատակ դարձաւ: Բայց որովհետեւ նա Եղիպտոսի թագաւորի հետ դաշն էր կապել և տարեկան հարկը կանոնաւոր կերպով չէր ուղարկում Ասորեստան, ուստի Սաղմանասարը Իսրայէլի թագաւորութեան վրայ եկաւ, մայրաքաղաք Սամարիան առաւ և իսրայէլացւոց դերի տարաւ Ասորեստան: Նա իւր երկրից բազմաթիւ հեթանոսներ բերել տուաւ և Սամարիայի քաղաքներում բնակեցրեց: Երկրի մէջ իսրայէլացիք ևս մնացել էին, որոնք Տիրոջը հաւատում էին: Հեթանոսները խառնուեցան այս մնացորդ իսրայէլացիների հետ և սրանցից յառաջացաւ Սամարացի կոչուած ժողովուրդը, որը թէև աղօթում էր Տիրոջը, բայց միևնոյն ժամանակ կուռքեր էին պաշտում:

Բ. Երբ Սաղմանասարն իսրայէլի թագաւորութիւնը կործանեց, Յուդայի երկրում թագաւորում էր Եզեկիան: Սա կործանեց կռքերի սեղանները և պատուիրեց Աստծուն հաւատալ: Գեղաններ ուղարկեց Իսրայէլի և Յուդայի երկրները և հրաւիրում էր ամենին Երուսաղէմ՝ Պասէքը միասին կատարելու: Մեծ բազմութիւն հաւաքուեց Երուսաղէմում: Իսրայէլի թագաւորու-

թիւնից ևս մարդիկ էին եկել: Այստեղ ժողովուրդն ինքն կործանեց Բահազի սեղանը:

Ասորեստանի նոր թագաւոր Սեննեբերիմը Յուդայի թագաւորութեան վրայ եկաւ, վերջրեց շատ քաղաքներ և պաշարեց Երուսաղէմը: Քաղաքացիներին ասաց. «Ասորեստանի մեծ թագաւորի խօսքին լսեցէք. Եզեկիային մի լսէք. եթէ նրա Աստուածն ազատող լինէր, երկիրն ինչու չազատեց Ասորեստանի թագաւորի ձեռից»: Երբ Եզեկիան այս բանը լսեց, պատառեց հանդերձները, գնաց Տիրոջ տունը և մարդ ուղարկեց Եսայի մարգարէի մօտ ասելու. «Հեթանոսների թագաւորը նախատում է կենդանի Աստծուն. աղօթիր մեզ համար»: Եսային պատասխան ուղարկեց ասելով. «Մի վախենաք. նա քաղաք չի մտնի, այլ կզառնայ այն ճանապարհով, որով եկել է»: Սեննեբերիմը յաղթուած ետ դարձաւ նինուէ:

Սրանից ետոյ Յուդայի տանից շատ վատ թագաւորներ եղան: Յովակիմը, որ Յուդայի թագաւորներից մինն էր, նմանապէս շար ճանապարհով գնաց: Սրա ժամանակ Բաբելոնի Նաբուգոդոնոսորը թագաւորը պաշարեց Երուսաղէմը. թագաւորն անձնատուր եղաւ: Նաբուգոդոնոսորը վեր առաւ տաճարի և պալատի զանձները, բոլոր իշխաններին, հիւաներին և դարբիններին գերի տարաւ Բաբելոն, նմանապէս թագաւորին իւր

ընտանիքով: Սեղեկիային թագաւոր նշանակեց Յովակիմի տեղ:

Սա ևս Աստծու ճանապարհով չգնաց և ապստամբուեց նաբուզոդոնոսորի դէմ: Բարեւոնի թագաւորը երկրորդ անգամ եկաւ Երուսաղէմի վրայ և պաշարեց մէկ և կէս տարի: Սովը սաստկացաւ քաղաքում: Սեղեկիան գիշերով փախաւ քաղաքից, բայց թշնամիները բռնեցին և թագաւորի մօտ տարան, որ դատէ: Սեղեկիայի որդւոց իւր աչքի առաջ մորթեցին. իրան էլ կուրացրին. շղթաներով կապեցին ու գերի տարան Բաբելոն:

Միևոյն գիշերը թշնամիները մտան Երուսաղէմ. կոտորեցին բնակիչներին. կողոպտեցին բոլորին. այրեցին Տիրոջ տաճարը. թագաւորի պալատը և քաղաքի պարիսպներն էլ կործանեցին, գետնին հաւասարեցրին: Մնացած ժողովուրդը և զանձերը նաբուզոդոնոսորը Բաբելոն տարաւ: Այսպէս Յուդայի տունը կործանուեցաւ:

62. ԲԱՅԵԼՈՆԻ ԳԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱՍՃԱՆԸ

... Նաբուզոդոնոսոր թագաւորը հրամայեց իսրայէլացիներից գեղեցիկ և ընդունակ երեսաներ ընտրեն, որ թագաւորին ծառայեն: Սրանց մէջն էր Դանիէլը իւր երեք ընկերներով: Թագաւորը հրամայեց, որ իւր սեղանից կերակրեն նրանց: Բայց Դանիէլը և երեք ընկերները որո-

չեցին չուտել թագաւորի սեղանի կերակուրներից: Խնդրեցին ներքինապետին թոյլ տալու իրենց՝ միայն կանաչեղէն ուտել և ջուր խմել: Ներքինապետը տասն օր ժամանակ տուաւ նրանց և տեսաւ, որ աւելի դեղեցիկ դարձան: Աստուած իսրայէլի մանուկներին իմաստութիւն, իսկ Դանիէլին երազ մեկնելու շնորհ տուաւ: Թագաւորը Դանիէլին և նրա երեք ընկերներին մեծ պաշտօններ յանձնեց:

Բ. Նաբուզոդոնոսորը մի ոսկէ արձան շինել տուաւ, կանչեց իւր մեծամեծներին և ժողովրդին ու ասաց. «Երբ փողի ձայնը լսէք, ոսկէ արձանի առաջ կշոգէք և երկրպագութիւն կտար, իսկ ով չի հնազանդի, հնոցը կձգուի»: Փողը փշելուն պէս՝ ամենքն էլ ոսկէ արձանին երկրպագութիւն տուին: Մի քանի քաղղէացիներ զանգատուեցին թագաւորին Դանիէլի երեք ընկերներից և ասացին. «Սրանք անպատում են քո հրամանը և ոսկէ արձանիդ երկրպագութիւն չեն տալիս»: Նաբուզոդոնոսորը բարկացաւ, կանչել տուաւ երեքին էլ և ասաց. «Եթէ արձանին երկրպագութիւն չէք տայ, կրակը կձգեմ ձեզ»: Նրանք պատասխանեցին. «Մենք քո արձանին երկրպագութիւն չենք տայ»:

Նաբուզոդոնոսորը բարկացաւ. կապել տուաւ երեքին էլ և շորերով կրակը ձգեց: Թագաւորը նա-

յեց, գարհուրեց, հարցրեց իւր խորհրդականին
 և ասաց. «2է որ մենք երեւ մարդ ձգեցինք
 կրակի մէջ, ես չորսն եմ տեսնում. նրանք
 ազատ ման են գալիս և անվնաս են»: Թագա-
 ւորը կրակին մօտեցաւ և ասաց. «Ո՛վ դուք
 Աստծու ծառաներ, դուրս եկէք»: Դուրս եկան
 կրակի միջից: Կրակը նրանց մի մագն էլ չէր այ-
 ըել: Նաբուգոդոնոսորը պատասխանեց. «Օրհնեալ
 է սրանց ազատող Աստուածը, ով այս մարդկանց
 Աստծուն անպատուէ, կտոր կտոր կլինի»: Թա-
 գաւորը երեքին էլ մեծ իշխանութիւն տուաւ:

4. Մի անգամ նաբուգոդոնոսորը երազ տե-
 սաւ: Երբ դարձեց, խիտ վախեցաւ: Կանչել
 տուաւ բոլոր մոգերին, որ երազը մեկնեն:
 Նրանք ասացին թագաւորին. «Պատմիր մեզ քո
 երազը»: Իսկ թագաւորը պատասխանեց. «Երազը
 մոռացել եմ, եթէ դուք չէք գտնի և չէք մեկնի,
 մահու պատիժ կստանաք»: Նրանք պատասխա-
 նեցին. «Երկրիս վրայ մարդ չկայ, որ թագաւորի
 պահանջածն իմանայ»: Թագաւորը բարկացաւ և
 հրամայեց Բաբելոնի իմաստուններին կոտորել:
 Երբ Դանիէլն այս բանն իմացաւ, խնդրեց իրեն
 ժամանակ տալ. տուն գնաց և իւր ընկերների
 հետ աղօթում էր: Գաղտնիքը երազում յայտ-
 նուեց Դանիէլին: Նա շտապով գնաց թագաւորի
 մօտ և ասաց. «Այն ինչ որ թագաւորը պահան-

ջում է, միայն երկնքի Աստուածը զիտէ և նա
 յայտնում է, թէ ինչ պիտի պատահի: Ո՛վ թա-
 գաւոր, դու երազում տեսել ես մի մեծ արձան.
 Նրա գլուխը ոսկուց էր, կուրծքը և բազուկները՝
 արծաթից, մէջքը՝ պղնձից, սրունքները՝ երկա-
 թից, ոտների մէկ մասը երկաթից, իսկ միւսը՝
 կաւից: Մի քար պոկուեց՝ դիպաւ արձանի ոտ-
 ներին և կոտրատեց: Այն ժամանակ փշրուե-
 ցան երկաթը, կաւը, պղինձը, արծաթը, ոսկին
 և անյայտացան, իսկ գլորուող քարը մեծացաւ:
 Լերան չափ և լցրեց երկիրը: Սա երազն է, այժմ
 մեկնութիւնը — դու թագաւորների թագաւորն ես.
 դո՛ւ ես այն ոսկէ գլուխը. քեզից հոռոյ ուրիշ
 թագաւորութիւն կգայ, որ քո թագաւորութիւ-
 նից տկար կլինի. հոռոյ երրորդ թագաւորութիւնը
 կգայ, որը պղնձիցն է: Չորրորդը երկաթի նման
 ամեն բան կչարզէ. Այդ ժամանակներումն Աս-
 տուած երկնքիցը մէկ նոր թագաւորութիւն կյա-
 րուցանէ, որ կփշրէ եղած բոլոր թագաւորու-
 թիւնները — այն թագաւորութիւնը յաւիտեան
 կտևէ»: Նաբուգոդոնոսորը երեսի վրայ ընկաւ և
 ասաց. «2եր Աստուածը ամենից մեծն է»: Թա-
 գաւորը Դանիէլին շատ պարգևներ տուաւ և իշ-
 խտն նշանակեց Բաբելոնի գաւառի վրայ:

7. Երբ Բաղդասարը Բաբելոնի վրայ թա-
 գաւորում էր, պարսից Կիւրոս թագաւորը պա-

շարեց քաղաքը: Այդ միջոցին Բաղդասարը խնճոյք ունէր: Ճաշի ժամանակ հրամայեց, որ նաբուզդոնոստրի ձեռով երուսաղէմից բերուած սրբազան անօթները բերեն և նրանցով ուրախանան: Բերին, սկսեցին խմել: Գինին խմում էին և շնորհակալութիւն անում շաստուածներին: Նոյն ժամին երևեցան մարդու մատներ, որոնք գրում էին դահլիճի պատի վրայ: Երբ թագաւորը ձեռը նկատեց, գոյնը փոխուեց: Թագաւորը մոգերին իւր մօտ կանչեց: Մոգերը եկան, բայց նրանցից և ոչ մինը կարողացաւ կարգալ և մեկնել: Այս բանից թագաւորն աւելի վախեցաւ: Թագուհին պատմեց իմաստուն Դանիէլի մասին, որին իսկոյն կանչեցին: Դանիէլն ասաց թագաւորին. «Գրուածքի միտքն այս է— մանէ, թնկեո, փարէս» այսինքն, չափեցի, կշռեցի և բաժանեցի: Քո թագաւորութեան օրերը չափած են. քեզ կշռեցին և թեթև գտան. քո թագաւորութիւնը կբաժանուի և պարսիկներին կտրուի:

Այդ միևնոյն դիշերում Բաղդասար թագաւորը սպանուեց. պարսից Կիւրոսն առաւ քաղաքը և բարելացւոց թագաւորութեանը տիրեց:

Ե. Կիւրոսը իւր թագաւորութեան առաջին տարիներում հրաման հանեց չասելով. «Երկնքի Աստուած Եհովան հրամայեց որ երուսաղէմումս իրա համար մի տուն շինեմ: Այժմ ով իրան՝ նրա

ժողովուրդն է համարում, թող երուսաղէմ գնաց և Աստծու տունը նորից շինէ: Հայրենիք դարձողները թիւը 42,000-ից աւելի էր: Զօրաբաբէլը առաջնորդում էր նրանց: Յետուն և քահանայապետը երուսաղէմ հասնելուն պէս զոհ մատուցին Աստծուն: Երկրորդ տարին սկսեցին տաճարը կառուցանել:

Երբ Սամարացիներն իմացան, որ գերութիւնից դարձող հրէաներն սկսել են Աստծու համար տուն շինել, եկան Զօրաբաբէլի մօտ ու ասացին. «Մենք ևս կամենում ենք Աստծու տան շինութեան մասնակից լինել»: Իսկ նրանք պատասխանեցին. «Ո՛չ, մենք կամենում ենք միայնակ շինել»: Այդ օրից սկսած՝ սամարացիները աշխատում էին խանգարել շինութիւնը: Բայց Աստուած իսրայէլացւոց հետն էր: Նրանք աւարտեցին տաճարը և մեծ հանդէսով օծեցին:

Մի քանի տարի անց՝ Եզրասը դարձաւ երուսաղէմ: Սրա հետ եկան մեծ բազմութիւն ժողովրդեան: Նա վերականգնեց աստուածպաշտութեան կարգը՝ Մովսէսի կանոններին համաձայն և հաւաքեց այն գրուածները, որոնք Մովսէսից սկսած յայտնի էին: Ժողովրդից ոմանք հեթանոս կանայք ունէին: Եզրասն Աստծու անունով պատուիրեց նրանց, որ բաժանուեն իրանց կանանցից և բաժանուեցան:

Պարսից թագաւորի տակառապետ նէեմին

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԿԱՆ ԲՈՒՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՄՈՆԻՍՏԱԿԱՆ ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԿԱՆ ԲՈՒՆԻՔԻ ՄԱՍԻՆ
СССР

անց, որ Երուսաղէմի պարիսպները զեռ ևս կոր-
ծանուած են, զնաց իւր Թագաւորի մօտն և
ասաց. «Արձակիր ծառայիդ, որ զնամ և իմ հայ-
րենի քաղաքը շինեմ»: Թագաւորը թոյլ տուաւ:
Նէեմին վերադարձաւ հայրենիք և սկսեց քաղա-
քի պարիսպները և դռները շինել: Երբ այս բա-
նը սամարացիներն իմացան, սկսեցին պատե-
րազմել հրէաների դէմ: Նէեմին ասաց. «Մեր Աս-
տուածը մեր փոխարէն կպատերազմէ»: Հրէանե-
րի կէսը զէնքը ձեռին պատերազմում էր, իսկ
միւս կէսը պարիսպներն էր կառուցանում: Եյս
ձևով վերջացրին քաղաքի պարիսպները: Սրա-
նից ետոյ նէեմին ժողովրդին Յուդայի քաղաք-
ներից Երուսաղէմ հաւաքեց: Եզրասը դուրս բե-
րաւ Մովսէսի օրինաց գիրքը. կանգնեց ժողո-
վրդի առաջ և կարդում էր՝ առաւօտից մինչև
երեկոյ: Բոլոր ժողովուրդն արտասուում էր: Եզ-
րասն ասաց. «Եկէք Աստծու հետ հաստատ դաշը
կապենք»: Նրանք խոստովանեցին իրանց յան-
ցանքը, երդուեցին և խոստացան, որ Աստծու
պատուիրաններից այլ ևս չեն անցնի:

ԻՄ ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՄԲ ԼՈՅՐ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ԿՐՕՆԻ
ՀՆՏԵՆԵԱԼ ՉԱՍԱԳՐԵՐԸ

I.

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՕՏՈՐԻՆ ՇՐՋԱՆ

	Ո. Կ.
1. ԳԱՍԱԳԻՐՔ ԿՐՕՆԻ Հին-ուխտ Հատոր Ա.	1 75
2. ԳԱՍԱԳԻՐՔ ԿՐՕՆԻ նոր-ուխտ " Բ.	2 5
3. ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՍՔ Հայ կրօնությանը ներքին.	— 10
ՄԻՋԻՆ ՇՐՋԱՆ	
4. ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿ. ԿՐՕՆԻ Հատ. Գ. *) 1	50
5. ՈՒՍՈՒՑՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿ. ԿՐՕՆԻ " Ե.	— 50
6. ՏԱՍՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱՆ	— 50

II.

ԱԾԱԿԵՐՏՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

7. ԳԱՍԱՏԵՏՐ ԿՐՕՆ	
8. ԳԱՍԱՏԵՏՐ " [redacted]	
9. ԳԱՍԱՏԵՏՐ "	Փ. » — 30
10. ՄՐԱԶ. ՊԱՏՐ. Հին ուխտի 1 (ընդամենը) } Գ. » — 45	
11. ՄՐԱԶ. ՊԱՏՐ. Հին ուխտի 2 (Համար 2) } Գ. » — 35	
12. ՄՐԱԶ. ՊԱՏՐ. նոր ուխտի 1. (Սահմանափակ) } Ե-Պ — 40	
13. ՄՐԱԶ. ՊԱՏՐ. նոր ուխտի 2. (Գործքառար) } Ե-Պ — 40	

Իմ դասագրքերն ստանալ ջանկացողները կարող են գրմել—

1. Тифлисъ: Священнику С. Саакянцъ. Коммерческое училище.
2. " Центральная книжная торговля.

Ինձ գրմողներն ստանում են 20% զեղջ կանխիկ վճարմամբ:

ԳԻՆՆ Է 35 կոպ.

*) Գ. Հատորը՝ գործք առաքելոցը դեռ չէ սուղադրուած:

458

0026831

2013

« Ազգային գրադարան

NL0026831

458

